
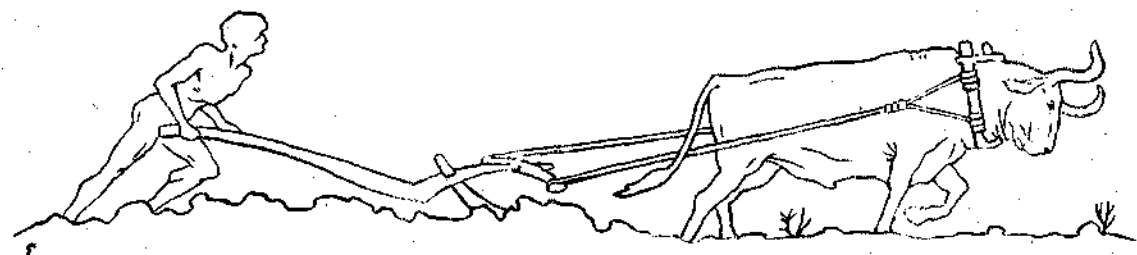

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ * ΑΘΗΝΑΙ * ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1905-
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1905 * ΤΟΜΟΣ Ι'

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Ε' 15 ΑΠΡΙ-
ΛΙΟΥ 1905

Ο ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΒΡΑΧΟΣ

Σε βυθό πέφτει από βυθό, ως πού δεν ήταν άλλος.

ΣΟΛΩΜΟΣ

Α'.

Η ΚΥΡΙΑ Σάντρη, σκεπτική, αφού ξαναδιάβασε το τηλεγράφημα, είπε:

— Όστε αύριο... Και τί ώρα φτάνει το βαπόρι;

— Το πρωί, 'στις δέκα, αποκρίθηκεν ο κ. Σάντρης, ξαπλωμένος σε κουνιστή πολυθρόνα, και φυσώντας τους καπνούς του σιγάρου του προς το ταβάνι.

Η Φωτεινή, δροθή, με το κάτασπρο χεράκι επάνω 'στη βυσοινιά τσόχα του τραπέζιου, εκύταζε, γυρισμένη κατά τη μπαλκονόπορτα, τη θάλασσα. Το κομμάτι που φαινόταν από κεί πάνω, πέρα και βαθειά, λες κι' ήταν λιμνούλα, έλαμπε γαλανό σαν τα μάτια της, ακίμαντο κ' έρημικό. Μόνο το πανι μιάς βαρκούλας, ακίνητης μέσ' 'στη μέση, ξεχώριζεν αιματοβαμμένο 'στο ήλιοβασιλευμα.

— Πατάκη, είπεν Ξαφνα ή Φωτεινή με πέρνετε αύριο και μένα;

— Πού; ερώτησεν ο κ. Σάντρης.

— Στο βαπόρι... να ξεμπαρκάρουμε τον Άγγελο μαζί.

Ο κύριος Σάντρης εσυλλογίσθηκε λίγο, κ' έπειτα, σά να εδιάβαζε τα λόγια του 'στο ταβάνι:

— Περιστό, είπε: θα πάω εγώ με τον Μίμη. Έσὺ θα μείνης με τη μητέρα σου να μās δεχθῆτε δῶ.

Η Φωτεινή εσώπασε. Ήξερε καλά πῶς του πατέρα της ταῦτι δεν ἴδρονε ἀπὸ λόγια. Έπειτα, δεν εἶχε δὰ και τόσο μεγάλη ἀνυπομονησία νὰ ἰδῆ τὸν ἐξαδέλφὸ της μισὴν ὥρα προση-

τερα. Έτσι τὸ εἶπε. Ίσως ἡ βαρκούλα ἐκείνη με τὸ κόκκινο πανὶ τῆς ἔβαλε γιὰ μιὰ στιγμὴ τὴν ἐπιθυμία.

Μ' ἀργὸ βῆμα ἐβγήκε τότε 'στο μπαλκόνι. Δὲν ἦταν βέβαια λυπημένη, μὰ οὔτε και χαρούμενη. Ο ἐρχομὸς αὐτὸς του ἐξαδέλφου που προειδοποιῶσε τὸ τηλεγράφημα, δὲν ἦταν πρᾶγμα νὰ τὴν συγκινήση. Ο Άγγελος Μαρίνης θὰ περνοῦσε καμμιά δεκαπενταριά ἡμέρες μαζί τους 'στην ἐξοχή. Πολὺ καλά. Η Φωτεινὴ ὅμως θὰ προτιμοῦσε τὴ συντροφιά καμμιάς ἐξαδέλφης, καμμιάς φιληνάδας, ἢ ἐπὶ τέλους ἄς ἦταν και κανέναν ἄνδρα, ἀλλὰ πὺ νέος ἀπ' τὸν Άγγελο και πὺ ξένος ἀπὸ ἐξαδέλφο πρῶτο...

Και τῆς ἦλθεν ἔξαφνα κι' ἀδέλγητα ἡ ἐνθύμησι του Στεφάνου.

Τέτοιαν ὥρα, καθὼς ξεψυχοῦσε ἡ μέρα, κι' ἡ ἀχνόφωτη γαλήνη που ἔβασίλευε γύρω, σὲ γῆ και σὲ θάλασσα, ἐμεγάλωνε τὴ μοναξιά της, ἡ Φωτεινὴ γλυκοθυμόταν τὸν νέο συχνά. Ἀπ' ὅλους που τὴν ἐκύτταζαν και τῆς εταίριαζαν, αὐτὸν σὰ νὰ εἶχε ξεχωρίση μυστικὰ ἡ ἀπληρη καρδιά της. Ήταν λίγο μεγαλείτερος της, δεκαεννέα χρονῶν, φοιτητῆς, μελαψὸς και σγουρομάλλης, ζωηρὸς κι' ἔξυπνος, εὔμορφος ὄχι, ἀλλὰ συμπαθητικὸς πολὺ. Ἀπὸ κοντὰ δὲν τὸν ἤξερε καλά. Μόλις τὸν περασμένο χειμῶνα τὸν εἶχε γνωρίσει 'στο θέατρο, μιὰ στιγμὴ, 'στο θεωρεῖο τῆς Γιούλιας, τῆς φιληνάδας της. Ἀπὸ μακρὰ ὅμως τὸν ἔβλεπε σχεδὸν κάθε φορὰ που κατέβαινε 'στη χώρα κ' ἔμεναν ἀργά, τὴν ὥρα του περιπάτου. Και

σχεδόν κάθε φορά, ο Στέφανος, στη μέση δυο φίλων του, την εκύτταζε, την προσπερνούσε, κ' έγυριζε μια στιγμή το κεφάλι του πίσω να την ξανακυττάει. "Έτσι, με το κεφαλάκι γυρισμένο, με τὰ μαύρα μάτια γελαστά και τρυφερά, κάτω απ' τὸν χαμηλωμένο γυρο τοῦ καπέλου, ἡ Φωτεινὴ ἔφερνε πάντα τὴν ποθητὴν εικόνα τοῦ νέου ἔμπροσς τὰ μάτια της. "Αν ἦταν νὰ ἔλθῃ αὐτὸς νὰ μείνῃ μαζί τους λίγες ἡμέρες στὴν ἐξοχή, — ἄ, μάλιστα! "Ο ἀγνώριστος ὁμως ἐπισκέπτης ποῦ ἐπερίμεναν γι' αὐτοῦ, ἕνας ἐξάδελφος σχεδὸν μεσόκοπος, — ἡ μητέρα της τὸν ἐλογαριάζε τριανταπεντάρη, — ποῦ δὲν τὸν εἶδε ποτέ της, παρὰ σὰν ἦταν μικρὴ και δὲν τὸν θυμόταν καθόλου, αὐτὸς δὲν της ἔκαμνε κατάβαθα οὔτε κρῦο οὔτε ζέστη. Μόνο ποῦ λιγάκι τὴν ἀνησυχούσε.

ΕΙΧΕ καθήσει ἕξ ἑλαφρὸ σκαμνάκι ποῦ ἀνοιγόκλεινε, κεντημένο ἀπὸ τὰ χέρια της, κ' ἐκύτταζε τὴ θάλασσα συλλογισμένη.

Τώρα τὸ πέλαιο φαινόταν ὀλάκαιρο, ἀνοικτὸ, ξαπλωμένο ἀπὸ τοὺς βράχους, τὴν ἀμμουδιά και τὸ μακρὸ πεζούλι τῆς ἀκροθαλασσίας, — ἀπὸ κάτω, βαθεῖα, γιατί τὸ ἐξοχικὸ σπίτι ἦταν σὲ ὕψωμα λόφου, και τὸ μπαλκόνι του ἔμοιαζε μὲ σκοπιά, — ἴσια μὲ πέρα, τάντικρινά κ' ἀχνόθαμπα βουνά τοῦ Μοριά. Τὸ πανὶ τῆς βαρκούλας εἶχε σβύση. Δεξιά ἐξεχώριζε τὸ μακρινὸ πανόραμα τῆς χώρας, και ἕξ ἕνα μέρος, ἐπάνω ἀπὸ σκελές, ἐξεφύτρωνε σὰν ἕνα δάσος ἀπὸ κορυφὲς καταρτιῶν. "Ἦταν τὸ λιμάνι. Νὰ κ' ὁ κάβος, ἀπ' ὅπου θὰ ἐπρόβαινε τὸ πρωῖνὸ βαπόρι τῶν Πατρῶν. Μία στιγμή τῆς ἐφάνηκε τῆς Φωτεινῆς σὰ νὰ τῶβλεπε. Και ἀπὸ τὸν Στέφανο, θυμήθηκε πάλι τὸν "Αγγελο.

Τὴν πρώτη φορά ποῦ εἶχεν ἔλθει στὴ Ζάκυνθο μὲ τὸν πατέρα του, ἐκεῖν' ἦταν παιδοῦλα τεσσάρων χρονῶν. Οὔτε σὰν ὄνειρο δὲν τὸν θυμότανε. Τὸν ἤξερε μόνον ἀπὸ μιὰ φωτογραφία του παλαιᾶς ἐποχῆς, — ἕνας νέος ἀμούστακος, πάρα πολὺ εὐμορφος, μὲ θαυμάσια μαλλιά, σγουρά και φουντωτά, — κ' ἀπὸ μιὰν ἄλλη νεώτερη, προπέρσιν, — ἡ ἴδια πάντα εὐγενεὴ φυσιογνωμία, ἀλλὰ μὲ μουστάκια πολὺ σοβαρά, μὲ γυμνὸ και ψηλὸ μέτωπο, μὲ μαλλιά κομμένα σχεδὸν σύρριζα. "Ἰσα-ἴσα γι' αὐτὴ τὴν πάρα πολὺ ἀνδρῖα σοβαρότητα, ἀνησυχούσε τώρα ἡ Φωτεινὴ. Πῶς θὰ ἦταν αὐτὸς ὁ ἐξάδελφος; Τί θὰ τοῦ ἔλεγε γιὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ; Τί θὰ τοῦ ἔκαμνε γιὰ νὰ τὸν δια-

σκεδάσῃ; Και προπάντων τί θὰ τῆς ἔλεγε αὐτὸς; Και πῶς θὰ περνοῦσαν δεκαπέντε ἡμέρες στὴν ἐρημιὰ τοῦ Κόκκινου Βράχου, χωρὶς νὰ βαρεθῇ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον;

— "Α νὰ! ἔκαμε χωρὶς νὰ θέλῃ ἡ Φωτεινὴ, καθὼς εἶδε τὸν ἀδελφὸ της νὰ χυμᾶ στὸ μπαλκόνι μὲ τὴ συνειδημένη του παιδακίσια ὀρμή, ποῦ λὲς κ' ἔβγαινε πάντα μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ γκρεμισθῇ.

— Στάσου φρόνιμα . . . κ' ἐτοιμάσου νὰ δεχθῆς τὸν ξάδερφό σου, τοῦ εἶπε. Νὰ τὸ ἔξερες, πῶς ἐσὺ θὰ τοῦ βαστάς συντροφιά, ὅσον καιρὸ θὰ μείνῃ μαζί μας.

— Τί ἔκαμε, λέει; . . . ἐγώ;! ἐφώνησεν ὁ Μίμης. "Εγὼ ἔχω τὸ σκολειό μου. Και τί μὲ γνοιάζει ἐμένα; Και πῶς σοῦ πέρασε τέτοια ἰδέα; "Ορίστ' ἐκεῖ! "Ο "Αγγελος, ψυχὴ μου, ἔρχεται γιὰ σένα. . .

— Γιὰ ὅλους μας ἔρχεται, ἀντίειπεν ἡ Φωτεινὴ.

— Μπᾶ! ἐγὼ τὸν καιρὸ ποῦ πρωτοῆλθε, δὲν ἤμουν οὔτε γεννημένος.

— Μὲ συμπαθῶ ἡ χάρι σου . . . ἦσουν 'στὸ βουζί.

— Χῶ, χῶ! πολὺ σπουδαία γνωριμία! . . . "Ἄς εἶνε, σὺ πάντα ἔχεις τὴ μεγαλειότερη ὑποχρέωσιν, και σὰ μεγαλιότερη και — μὴν τὸ ξεχνᾶς, σὲ παρακαλῶ, — σὰν κορίτσι. . .

"Ἡ Φωτεινὴ ἔκλεισε τὸ ἕνα μάτι κ' ἔδειξε τὴν ἄκρη τῆς γλωσσίστας της.

— Ναί, νὰί, ἐξακολούθησεν ὁ Μίμης και κύτταζε νὰ μὴν τοῦ λὲς τίς συνειδημένες σου κουταμάρες, μὴ σηκωθῇ ὁ ξένος ἄνθρωπος και φύγῃ μιὰν ὥρα προτῆτερα.

— "Εσὺ νὰ κυττάξῃς, ποῦ ἡ γλωσσούλα σου τρέχει. "Εγὼ τοῦλάχιστο ξέρω και νὰ σωπαίνω. "Ἐδῶ 'στὴν ἐξοχή, εἶνε τὸ μόνον πρᾶγμα ποῦ μαθαίνει κανεὶς εὐκόλα. . .

— "Α, μπράβο! ἐγέλασεν ὁ Μίμης νὰ τὸν ἀκούς, νὰ σωπαίνῃς, κ' ἐγνοια σου!

"Ὅμως ἡ Φωτεινὴ ἔγεινεν ἔξαφνα περίλυπη. Τί προαισθήματα νὰ τῆς ἐγέννησαν 'στὴν ψυχὴ τάνομάτιστα χρώματα τοῦ δειλινοῦ μὲ τὰ «περίσσια κάλλη», ποῦ ἐστεφάνωναν μελαγχολικὰ τ' ἀπέναντι βουνά; Και γιατί ἐπιθύρισε, σὰ νὰ μιλοῦσεν ἀπὸ μέσα της:

— Ξέρω γὼ πότε νὰ μιλῶ και πότε νὰ σωπαίνω.

ΤΗΝ ἴδιαν ὥρα ποῦ τὰ δυὸ χαριτωμένα παιδιὰ τοῦ κ. Σάντηρ φιλονεικούσαν 'στὸ ἐπι-

θαλάσσιο μπαλκόνι, — παιδι μὴ δὲν ἦταν κ' ἡ Φωτεινὴ, δεκαεπτὰ χρονῶν, μὲ τὰ κοντὰ φουστανῖα; — ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ τῆς πλατειᾶς θαλάσσης ποῦ τοὺς ἐχώριζε ἀκόμα, ὁ "Αγγελος Μαρίνης συλλογιζόταν τίς καινούργιες γνωριμιές ποῦ θὰ ἔκαμνεν αὐτοῦ.

"Ἦταν 'στὸ δωμάτιον ἑνὸς ξενοδοχείου τῶν Πατρῶν. Τὸν εἶχαν καλεσμένο σὲ τραπέζιν ἐκεῖνο τὸ βράδυ, κ' εἶχεν ἀνέβει μιὰ στιγμή γιὰ νὰ λὰξῃ. Τὸ βαπόρι θὰ ἔφενγε τὰ μεσάνυχτα. Εἶχε καιρὸ. "Ὡς τόσο ἐμάζεψε τὰ πρᾶγματά του κ' ἔκλεισε τίς βαλίτσες του, γιὰ νὰ εἶνε ἐτοιμος. Τὸν ἐβοηθοῦσεν ἕνας μικρὸς ὑπηρετῆς τοῦ ξενοδοχείου, μὲ μουρίτσα μακρουλὴ σὰν ποντικῶν, τόσο ἔξυπνη, ποῦ ὁ "Αγγελος δὲν ἐβάσταζε νὰ μὴ τὸν ἐρωτήσῃ:

— "Απὸ ποῦ εἶσαι σὺ;

— "Απὸ τὴ Ζάκυνθο, ἀφέντη! ἀποκρίθηκε τὸ παιδι μὲ φανερὸ καμάρι.

— Μπρέ! και δὲ μοῦ τὸ λὲς τόσην ὥρα πῶς εἶσαι ἀπὸ τὸ Τζάντε; Λεῖπεις καιρὸ;

— "Ἐνα χρόνον και κάτι 'μέρες, ἀφέντη.

— Δὲ μοῦ λὲς, ἔχεις ἀκουστά ἐκεῖ ἕναν κᾶποιο κύριον Σάντηρ;

— Τὸ σιδὸρ "Αλφρέντο; ποῦχει τὴ φάμπρικα και κάθεται ὄξω 'στὸν Κόκκινον Βράχον; μπράβο! Τὸνε γνωρίζω. Εἶνε και φίλος τοῦ μπαμπά μου.

— Πῆγες ἐσὺ ποτέ 'στὸν Κόκκινον Βράχον;

— Μπράβο!

— "Ὁραία κει-πάνω, ἔ;

— Παράδεισος, ἀφέντη! Θάλασσα, βουνό, λειβάδι, ληοστάσι, ἀκρογιάλι, ἀέρας, πουλιά, κρῦο νερὸ, φῶρα, φρούτα. . . και τί δὲν εἶνε!

"Ἡ εὐγλωττία τοῦ μικροῦ Ζακυνθινοῦ κατενθουσιασμένου μὲ τὴν ὀπτασία τῆς γλυκειᾶς του πατρίδας, ἐφαίδρυνε τὸν "Αγγελο πολὺ.

— Κι' ἀπ' ὄλα τοῦτα, ἐρώτησε γελῶντας, σένα τί σᾶρεσε καλλίτερα;

— "Ἐμένανε; ἐμένανε μοῦ ἄρεσε καλλίτερα. . . μὰ νὰ σοῦ πῶ τὴν ἀλήθεια, ἀφέντη;

— Τὴν ἀλήθεια βέβαια!

— "Ἡ θεγατέρα τοῦ σιδὸρ "Αλφρέντου!

"Ὁ "Αγγελος τὸν ἐκύτταζε ξαφνισμένος. Και ὁ μικρὸς, σὰ νὰ ἐντράπηκε λίγο και νὰ ἤθελε νὰ δικαιολογηθῇ, ἐξακολούθησε μ' ἐνθουσιασμό:

— "Ἐνα πλάσμα, ἀφέντη! . . . Δὲν ἤξερες. . . "Αγγελος, νεράιδα, θεά! Εἶνε ἡ ὀμορφότερη κοπέλα τοῦ τόπου μας!

— "Ἐτσι ἔ; χαίρω πολὺ. Σ' εὐχαριστῶ και γιὰ τὸ κομπλιμέντο, γιατί εἶνε ξαδέλφη μου.

"Ἡ φῶρα τοῦ μικροῦ Ζακυνθινοῦ ἐκόπηκε μονομιᾶς. Και κατασυγχισμένος, ὁ κακόμοιρος, κομικώτατος, ἐπιθύρισε:

— Συμπάθειο, ἀφέντη! παναπῆ σκουζάτε. . . "Αν ἤξερα πῶς εἴσαστε, παναπῆ, συγγενῆδες, δὲ θάλεγα ἔτσι. . .

— Δὲν πειράζει, εἶπεν ὁ "Αγγελος μετὰ βίας κρατῶντας τὰ γέλια. "Ἡ ἀλήθεια. . .

— "Αα! πάντ' ἀλήθεια! ἐφώνησεν ὁ μικρὸς μὲ τὴν καρδιὰ πιά 'στὸν τόπο της.

ὩΣΤΕ ἡ ἐξαδέλφη του εἶχε γίνει εὐμορφη. Νὰ ἕνα πρᾶγμα ποῦ δὲν μπορούσε ποτέ νὰ τὸν δυσαρεστήσῃ: Λίγη Ζακυνθινὴ ἐξοχή, στολισμένη μ' εὐμορφο κορίτσι. Για ὅσο και ὅπως τὸ ἤθελεν ἡ καλλιτεχνικὴ φαντασία του, δὲν ἐπειράζε πῶς ἦταν ἐξαδέλφη του. Καλλίτερα μάλιστα! Μολοντούτο, εἶχε τὴν ἐλπίδα νὰ κάμῃ 'στὴ Ζάκυνθο και γνωριμιές οὐσιαστικώτερες. . . Γιατί τίς γυναῖκες σὲ κανένα του διάβημα δὲν τίς ξεχνοῦσε ποτέ. "Ἦταν, θάλεγε, γεννημένος γιὰ τὴν "Αγάπην. . . Κι' ἀπὸ τὸν λίγο καιρὸ ποῦ εἶχε καθήσει ἄλλοτε 'στὴ Ζάκυνθο, ἤξερε πῶς οἱ Ζακυνθινὲς ἔχουν τὴν εὐμορφιά ποῦ τὸν ἄρεσει.

"Αλήθεια, θυμόταν ἀκόμα δυὸ-τρεις. Μία ξανθογάλανη, ψηλόλιγνη, ἀερόπλαστη, σὰν ὄνειρο και σὰν ψέμμα. Μιὰν ἄλλη καθαρομελάχρινη, παχουλή, ἀφράτη, μὲ κατάμαυρα μάτια και μὲ θαυμάσια ροδοκάλια. Μιὰν ἄλλη ἀκόμη μὲ πλούσιον στήθος, μὲ γοργὸ βῆμα, μὲ σῶμα ὄλο χυμὸ, μὲ βλέμμα ὄλο φλόγα. . . Θὰ τίς ξανάβλεπε; μπορεῖ. Μὰ ποιὸς τὸ ξέρει τί θὰ εἶχαν γίνῃ, ὕστερ' ἀπὸ δεκαετρία χρόνια. . .

Τόσον καιρὸ τῶνειρό του ἦταν νὰ ξαναπάγῃ 'στὴ Ζάκυνθο, — και μόλις τώρα τὸ κατόρθωνε. "Ὡς τὰ τριάντα του σχεδὸν χρόνια ἦταν πτωχός. "Ἐξοῦσεν οικονομικὰ μὲ τὴν ἐργασία του, — τραπεζιτικὸς μικροῦπάλληλος, — και δὲν ἔκαμνε παρὰ τὰ ταξείδια τῆς ἀνάγκης. "Ὅταν τὸν ἐπλούτισεν ὕστερα μιὰ κληρονομία, τῶρριζε πιά ἔξω. Στὴν Εὐρώπην ἐπερνοῦσε τὸν περισσότερο καιρὸ, μὲ ταξείδια και μὲ χαρές. "Απὸ κει ἐκαταστάλαξε πάλι 'στὰς "Αθήνας, μ' ἀρετὴν ἀκόμη περιουσία, μὲ κάμποση βαργετισία, και μὲ τὴν ἀγογέννητη σκέψιν πῶς ἦταν πιά καιρός νὰ καλοπαντρευθῇ και νὰ ἡσυχᾶσῃ.

"Ἐνα κορίτσι ἀπὸ μεγάλην οἰκογένεια και μὲ καλὴ προῖκα, ποῦ τοῦ ἐπροξένευαν τώρα ὕστερα, ἡ "Ἐλζα Βλαστοῦ, τοῦ χαμογελοῦσε σὰν τύχη. Δὲν τὴν εἶχεν ἀγαπήσει ἀκόμα, —

λίγο την ἐγγώρισε, τὸ περασμένο καλοκαῖρι 'στὴν Κηφισιά, — ἀλλὰ τοῦ ἔφτασε γιὰ νὰ κα-
ταλάβῃ πὼς μπορούσε νὰ γίνῃ κι' αὐτό.

Θλιβερό κάποιο περιστατικό, ὁ θάνατος τοῦ
πατέρα του, ἀδελφοῦ τῆς κυρίας Σάντρη, τὸν
ἔφεραν ἀπὸ πέρου σὲ στενώτερη σχέσι μετὰ τὴν
οικογένεια τῆς θείας του, σχεδὸν λησιμονημένη.
"Ἀλλάξαν ἀρκετὰ γράμματα, γεμάτ' ἀπὸ ἀγάπη
στενῶν συγγενῶν κι' ἀπὸ ἀβροφροσύνη ἀν-
θρώπων ποῦ δὲν πολυγνωρίζονται. Μετὰ τὰ δύο
αὐτὰ αἰσθήματα, ἡ θεία του τὸν ἐπροσέταξε
τότε 'στὸν Κόκκινο Βράχο. Κι' ὁ "Ἄγγελος, ποῦ
εἶχαν ξυληγήσῃ μέσα του τὰ καλοθύμητα νεα-
νικά χρόνια καὶ ποῦ ἐπλημμύριζε τὴν καρδιά
του ἡ ὄψιμη τρυφερότης τῶν χορτασμένων ἀπὸ
ἀφρόντιστη ζωὴ, ἐδέχθηκε τὴν πρόσκλησι με
χαρὰ. Κάτι εὐμορφο, ἀόριστο, παλὸ μὰ σὰν
ξανειωμένο, τὸν ἐπερίμενε ἐκεῖ, καὶ μολο-
νότι ἄργησε πάλι νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ τα-
ξίδι, πάντα τὸ ἐποθοῦσε καὶ μάλιστα βιαζόταν
νὰ τὸ χαρῆ. Νὰ ἦταν τάχα προαίσθημα;

Καὶ ὅμως, τὴν ὥρα ποῦ ἐκύτταζε κι' αὐτὸς
τὴ θάλασσα, τὸν ὄγρὸ δρόμο ποῦ θὰ τὸν
ἔφερε τὴν ἴδια νύκτα πρὸς τὸν Κόκκινο Βράχο,
ἡ μορφὴ τῆς Ἑλλάδας ἐξεχώριζε καθαρὰ ἐμπρὸς
'στὰ μᾶτια του, γλυκεῖα ἀθηναϊκὴ ὄπτασι
μέσα 'στὰ θάμπη τοῦ πατρινοῦ δειλινοῦ. Ἡ
μεστὴ μαυρομάτια, μετὰ τὸ βασιλικὸ παράστημα,
ποῦ δνειροπολοῦσε νὰ τὴν κάμη ταῖρι, ἦταν αὐτὸ
τὸν καιρὸ, ἡ μυστικὴ σκέψι τῆς μοναξιάς του.

ΤΟ πρῶτ' 'στὴν ὁκτώ, τὸ βαπόρι τῶν Πα-
τρῶν ἀγκυροβολοῦσε. Οἱ ζακυνθινὲς βάρκες,
φορτωμένες οἱ περισσότερες μετὰ λουλούδια καὶ
μετὰ φρούτα, — τὸ ἴδιο καλοθύμητα καὶ μυρι-
στικά καὶ τὰ δύο, — τὸ εἶχαν περιτριγυρίσει,
καὶ μαζὶ μετὰ τοὺς πρώτους, ἀνέβηκαν ἐπάνω
ἐνὰς κύριος μ' ἕνα παιδί.

Ὁ "Ἄγγελος Μαρίνης ἐγγώρισε τὸν θεῖο του
κι' ἐμάντευσε τὸν ἐξάδελφό του.

— Θεῖε;

— "Ἄγγελε!

Ὁ κύριος Σάντρη τὸν ἔσφιξε 'στὸ πλατὺ
του στήθος καὶ τὸν ἐφίλησε. Σοβαρὸ χαμό-
γελο, πατρικό, συγκινημένο, εἶχε διαχυθῆ 'στὸ
πρόσωπό του, — τὸ ἴδιο ροδοκόκκινο, αὐστηρὸ
κι' ἀγέραςτο πρόσωπο, ὅπως τῷ ἔφερε καὶ τὸ
θυμόταν ὁ "Ἄγγελος ἀπὸ τὰ χρόνια ἐκεῖνα.
Καθόλου δὲν ἄλλαξε ὁ θεῖός του. Μόνον τὰ
ξανθά του γένεια ἄρχισαν ν' ἀσπρογαλιάζουν.
Κι' ἡ φορεσιὰ ἡ παρδαλὴ μετὰ τὰ τετράγωνα

ἡ ἴδια, καὶ ἡ ἄσπρη κάσκα μετὰ τὴν πρόσκινη
φόδρα ἡ ἴδια, κι' ἡ χρυσὴ καδένα ἀπέξω 'στὸ
στενὸ, ὀλοκούμπωτο σακάκι, ἡ ἴδια.

Ὁ κ. "Ἀλφρέδος Σάντρη ἦταν καταγωγῆς
ἀγγλικῆς. Τὸ ἐμαρτυροῦσαν τὸ ἠράκλειο σῶμα
του καὶ τ' ἀνθηρὰ χρώματά του. Τ' ὄνομά του
ὅμως εἶχε ἐξελληνισθῆ, ὅπως μετὰ τὸν καιρὸ κι'
ἡ οικογένειά του. Δὲν ἦταν πιά οὔτε Σάντρες,
οὔτε ἄγγλος ὑπῆκοος, καὶ οὔτε κἂν προτεστάν-
της. Ἀλήθεια συνείδησι νὰ ξυρίξῃ τὸ μουστάκι
του, — ἀλλὰ δὲν ἦταν κι' ὁ μόνος ζακυνθινὸς
ποῦ διατηροῦσε τὴν παλαιὰν αὐτὴ συνήθεια.

Ἀφοῦ ἐφίλησε καὶ τὸν ἐξάδελφό του, ὁ "Ἀγ-
γελος ἐστάθηκε νὰ τὸν καμαρώσῃ. Τὴν εὐμορφο,
εἰ χαριτωμένο παλληκάρι! Στὴν κρᾶσι, ὁ Μί-
μης Σάντρη ἐμοιάζε τοῦ πατέρα του μὰ εἶχε
τῆς μητέρας του τὰ κανονικὰ χαρακτηριστικά.
Τὸ σμίξιμο δύο αἱμάτων εἶχε κι' ἐδῶ θαυμα-
τουργήσῃ. Καστανόξανθος, ἀσπροκόκκινος, βα-
θυγάλανος δροσερός, ὁ ἔφηβος εἶχε ὅλη τὴν
εὐρωστία καὶ τὴν περηφάνεια τῆς ἀγγλοσα-
ξονικῆς γένεας, ἐνωμένη μ' ὅλη τὴν εὐγραμ-
μία καὶ τὴν εὐλυγισία τῆς ἑλληνικῆς. Δεκάξη
χρονῶν καὶ φαινόταν σὰν εἴκοσι. Ἀλλὰ πάλι
φαινόταν καὶ σὰ δέκα. Γιατὶ ἀπ' ὅλην ἐκείνη
τὴν ἀθλητικὴ κορμοστασιά, ἀπ' ὅλην ἐκείνη
τὴν ἀνδρική δύναμι, ἔσταζε μιὰ χάρι, κάτι τὸ
παιδικὸ, τὸ τρυφερὸ, τὸ παρθενικὸ. Τὰ κερα-
σένια καὶ πλαστικὰ χεῖλη μάλιστα, ποῦ ἦταν
πάντα μισανοικτικά, — λὲς καὶ δὲν τᾶφιρε νὰ
κλείσουν ἢ λεπτῇ μυτίσῃ, ποῦ σὰ νὰ ἐτρα-
βοῦσε τὸ ἐπάνω, — ἐχάριζαν 'στὸ χνουδωτὸ
προσωπάκι μιὰν ἔκφρασι πραγματικῶς αἰδεργία.

"Ἄν τοῦ μοιάξῃ ἡ ἀδελφή του, — ἐσυλλο-
γίσθηκε ὁ "Ἄγγελος, — ἀλήθεια θὰ εἶνε πολὺ
εὐμορφο κόρη. Καὶ μ' αὐτὴ τὴ σκέψι, ἐμύρισε
καταγοητευμένος ἕνα μπουκετάκι ρεζεδά, ποῦ
τοῦ εἶχε προσφέρει ὁ Μίμης.

Ἐμπαρκαρίστηκαν. Στὴ σκάλα τοὺς ἐπερί-
μενε τ' ἀμάξι τοῦ κ. Σάντρη. Ἐφόρτωσαν τὶς
βαλίτσες, ἀνέβηκαν καὶ ξεκίνησαν γιὰ τὸν Κόκ-
κινο Βράχο. Ὑστερ' ἀπὸ δέκα λεπτά τῆς ὥρας,
— δὲν τὰ ἐκατάλαβαν μετὰ τὶς ὀμίλιες, — ἐφᾶ-
νηκεν ἡ σκεπὴ τῆς βίλλας, κυτρινωπὲς πυραμί-
δες ὀπίσω ἀπ' τὰ ἐλαιόδενδρα ἐνὸς μικροῦ
λόφου.

Ἡ γῆ τῶρ' ἄρχισε νὰ κοκκινίξῃ. Στὰ ληο-
στάσια, πέρα ὡς πέρα, τὸ χῶμα φαινόταν κόκ-
κινο σὰν αἱματόβρεκτο. Ὅσο προχωροῦσε τ'
ἀμάξι, τόσο ἐξώθηρεν ἡ κοκκινιάδα. Καὶ τὰ
τρία χρώματα τῆς ἐξοχῆς ἐκείνης, τὸ κόκκινο
τῆς γῆς, τὸ ἀργυροπράσινο τῆς ἐλῆας καὶ τὸ

βαθυγάλαζο τοῦρανοῦ, ἐξυπνοῦσαν 'στὴν ψυχὴ
τοῦ "Ἀγγέλου μιὰ ζακυνθινὴν ἐνθύμησί του,
ἀπὸ τὶς δυνατώτερες.

— Εἶνε θαυμασιά ἡ ἐξοχὴ σας! εἶπε 'στὸν
θεῖο του.

— Γι' αὐτὸ καὶ μεῖς καθόμαστε χειμῶνα-κα-
λοκαῖρι, ἀποκριθῆκε ὁ κ. Σάντρη.

— Πάντα θυμόμουν αὐτὴ τὴ γλυκεῖα φύσι
μετὰ τὴν ἀρμονία τῶν χρωμάτων καὶ τῶν γραμ-
μῶν. Ἐχει φῶς, γαλήνη καὶ μυστήρια. Μᾶ-
ρῆσει νὰ φαντάζομαι πὼς ἔτσι θὰ εἶνε καὶ 'στὸ
"Ὀρος τῶν Ἑλαιῶν. Τὴν ἄλλη φορὰ ποῦ
ἦμουν ἐδῶ καὶ τριγύριζα 'στὸ ληοστάσι, πολλὰς
φορὰς μοῦ φάνηκε πὼς θὰ κάμω ἔτσι δά, καὶ
θὰ ἰδῶ ἀπὸ μακρὰ τὸν Χριστὸ μετὰ τοὺς μαθη-
τάς του. Μὰ ἕνα Χριστό, ὅπως τὸν ζωγραφί-
ζετε 'στὶς ἐκκλησιὰς σας: ξανθὸ, γαλανό, με
κόκκινο στιχάρι καὶ με γαλάζιο μανδύα...

Ὁ κύριος Σάντρη χιμογέλασε χωρὶς νάπαν-
τήσῃ. Κι' ὁ Μίμης ἐγύρισε κατὰ τὸ ληοστάσι,
σὰ νὰθελε νάνακαλύψῃ 'στὰ μυστηριώδη βάθη
του τὴν ὄπτασι.

ΤΩΡΑ τ' ἀμάξι ἀνέβαινε σιγὰ σιγὰ τὸν
ἀνήφορο. Ὁ μακρινὸς λόφος εἶχε παραμερίσῃ,
καὶ 'ς ἕνα τρίγωνον ἀνοιγμα φαινόταν ἕνα
κομματὶ θάλασσα, ποῦ λὲς κι' ἀνέβαινε 'στὸν
οὐρανὸ.

— Μαγεία! ἐφώναξεν ὁ "Ἄγγελος.

Ὁ Μίμης, ποῦ καθόταν ἀντίφου του, ἀνα-
σηκώθηκε κι' ἐστράφηκε ὅπως διόλου, γιὰ νὰ
ἰδῇ τὴ θάλασσα ἐμπρὸς. Κ' ἔξαφνα ἐφώναξε:

— Ἡ Φωτεινὴ!

— Ποῦ εἶνε; εἶπεν ὁ κ. Σάντρη. Ἦλθεν
ὡς ἐδῶ;

Ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ στενοῦ δρόμου, ἡ Φω-
τεινὴ ἔτρεχε, ἔσοκούφωτη, νάπαντήσῃ τὴν ἀμα-
ξα. Ὁ "Ἄγγελος ἔσκυψε νὰ ἰδῇ. Κ' εἶδ' ἕναν
ἀνεμοστρόβιλο ἀπὸ χρυσᾶ μαλλιά κι' ἀσπρο-
γάλαζα φουστάνια.

Ἡ Φωτεινὴ ἐφθασε, τ' ἀμάξι ἐστάθηκε.
Ὁ "Ἄγγελος ἀντίβηκε τότε δύο μᾶτια μεγάλα,
γαλανά, γελαστά, νὰ κοττάζουν περίεργα, ἕνα
προσωπάκι μακρουλό, ἕνα στοματάκι λαχανια-
σμένο...

— Ἀνέβα! εἶπεν ὁ κύριος Σάντρη, κι'
ἀνοίξε τὴν πορτοῦλα.

Ἡ Φωτεινὴ ἐσκαρφάλασε 'στὴν ἀμάξι σὰν
πουλάκι, ἔδωσε τὸ χεῖρι τῆς 'στὸν "Ἄγγελο κι'
ἐψιθύρισε, — ἀπὸ τὸ τρέξιμο δὲν μπορούσε νὰ
μιλήσῃ, —

— Καλῶς ὄρισάτε!...

Ὁ νέος, καθὼς ἐπῆρε τὸ χεῖρι τῆς ἐξαδέλ-
φης του, τὴν ἐτραβήξε πρὸς τὸ στήθος του καὶ
τὴν ἐφίλησε θερμὰ 'στὸ μέτωπο. Ἐκείνη ὅμως,
γιὰ νάναποδώσῃ, ἐγύρισε τὰ χεῖλη του, κι'
ἄλλαξαν ἕνα γρήγορο φιλή 'στὸ στόμα. Ἐπειτα,
λαχανιασμένη πάντα καὶ πρόσχαρη, ἐκάθησεν
ἀντικρὺ του, δίπλα 'στὸν Μίμη, καὶ τ' ἀμάξι
ξεκίνησε.

Ἐκρίμα, ἐσυλλογίσθηκε ὁ "Ἄγγελος, δὲν
μοιάζει τοῦ ἀδελφοῦ τῆς!

Ἀλήθεια, μετὰ τὴν πρώτη ματιὰ, δὲν φαινό-
ταν νὰ τοῦ πολυμοιάξῃ. Γιατὶ τὰ χρώματα
ἦταν διαφορετικά. Πιὸ ἀνοικτὸ τὸ γαλανὸ τῶν
ματιῶν, πιὸ χρυσὴ τῶν μαλλιῶν ἢ ξανθάδα,
πιὸ θαμβή, σχεδὸν σιταρένια ἢ ἀσπράδα, καὶ
πιὸ βύσσινα, πιὸ σβυστὰ τὰ ροδοκάλια τοῦ
προσώπου. Καὶ τὸ σχῆμα του κάμποσο διαφο-
ρετικὸ, τὸ περιγράμμα ἐλλειπτικώτερο, τὰ χα-
ρακτηριστικά πιὸ τραβηγμένα, πιὸ μακρουλά.
Ὅμως ὁ οικογενειακὸς τύπος δὲν παράλλαζε,
καὶ ἅμα καλοκοιτούσες, ἔβλεπες πὼς τὰδὲλφια
μοιάζουν σὰν ἀδελφια. Τὸ ἴδιο μεγαλόσωμη,
εὐρωστη, γεμάτη χυμούς, πλημμυρισμένη ἀπὸ
πρῶμην ζωὴ καὶ ἡ κόρη. Τὰ δεκαεπτὰ τῆς
πρώμην ζωὴ καὶ ἡ κόρη. Τὰ δεκαεπτὰ τῆς
χρόνια τὰ μαρτυροῦσε μόνον τὸ κοντὸ τῆς παι-
δακίσιου φουστάνι, ἡ ἀγνή ἀφέλεια τῶν τρέ-
πων τῆς, ἡ ἀθάνα γαλήνη τῆς ματιᾶς τῆς, καὶ
τοῦ γέλιου τῆς ἢ ἀργυροχρῆ τρέλλα.

Ἦταν εὐμορφο; Ναί, χωρὶς ἄλλο. Ἀλλὰ ὁ
"Ἄγγελος τὴν ἐκύτταζε, ἐκύτταζε δίπλα τῆς
καὶ τὸν Μίμη, κι' ὁμολογοῦσε ἀπὸ μέσα του
πὼς ὁ ἔφηβος ἦταν πολὺ πιὸ εὐμορφο ἀπὸ τὸ
κορίτσι.

— Γρήγορα, Νιόνιο! ἐφώναξεν ἡ Φωτεινὴ
'στὸν ἀμαξά. Κτύπα!

Κ' εὐθύς, γυρίζοντας πρὸς τὸν "Ἄγγελο,
ἐξακολούθησε:

— Ἡ μητέρα, ξέρετε, δὲ βλέπει τὴν ὥρα...
Φαντασθῆτε, ἤθελε νάβῃ μαζί μου. Καὶ ξεκί-
νησαμε οἱ δύο, μετὰ τὴν ἰδέα νὰ σᾶς περιμέ-
νουμε 'στὴ Βρύση. Ἐγὼ ὅμως ὕστερα τῶν βάλων
'στὴν τρεχάλα, καὶ ποῦ νὰ με φθάσῃ ἡ μη-
τέρα!

— Ποῦ θὰ πῆ πὼς ἐσὺ περισσότερο δὲν
ἔβλεπες τὴν ὥρα! εἶπεν ὁ "Ἄγγελος.

— Μπορεῖ! εἶπεν ἡ Φωτεινὴ κι' ἐδάγκασε
μετὰ χαμόγελο τὸ χεῖλι. Λοιπόν... πὼς ἐπερά-
σατε 'στὸ ταξίδι;

— Λαμπρά. Εἶχα τόσο καλὸ καιρὸ, ἡ θά-
λασσα ἦταν τόσο γλυκεῖα, ποῦ δὲ μοῦ ἔκανε
καρδιά νὰ κατεβῶ 'στὴν καμπίνα.

— Ναί; κ' ἐγὼ φοβόμουν, γιατί οἱ καιροὶ δὲν ἔστρωσαν ἀκόμα. Προχτές εἶχαμ' ἐδῶ μεγάλη κακοκαιρία.

— Μπα! κάνει κ' ἐδῶ κακοκαιρίες; εἶπεν ὁ Ἄγγελος.

— Καλὲ τί λέτε! Ἄμα πιάσουν οἱ βροχές, κλεινόμαστε μέσα μερόνικτα. Ἄμῃ ἐκεῖνοι οἱ ἀέρηδες; Καθὼς ἀκούω κάτω τῆ θάλασσα νὰ μουγγρίζη καὶ καθὼς τρανάζεται τὸ σπῆμα σὰν ἀπὸ σεισμό, μοῦ φαίνεται πῶς εἶμαι σὲ καρὰβι καὶ θαλασσοδέρνω.

— Ἀλήθεια, ἐταξείδευες ποτέ;

— ὦ! ναί. Ἀπὸ δῶ ἔστην Πάτρα. Κέρκυρα... Μπρίντζι... Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα ἡμῶς ὄλο διὰ ξηρᾶς... Πρότερου, ποῦ με πήρε ὁ παπάης ἔστην Ἰταλία.

— Ναί; Τὴν Ἀθήνα ὁμως...

— Δὲν τῆ ξέρω... τί κρῖμα! Μὲ πέρνετε μαζί σας σὰν θὰ πάτε; Ξέρετε, ἔλαρχε ἕνα τέτοιο σχέδιο... Ἀλήθεια, παπάκη;

— Γιατί ὄχι; εἶπεν ὁ κύριος Σάντρης. Ἄν εἶχαμε κανένα νὰ σὲ φέρῃ πίσω.

— Ὁ Ἄγγελος! εἶπεν ἡ Φωνεῖνῃ. Δύσκολο εἶνε;

— Καθόλου, εἶπεν ὁ νέος. Ἄν ἔρχεται μάλιστα κ' ὁ Μίμης, ἐγὼ, γὰ τὸν γυρισμό, μπορεῖ νὰ εἶμαι καὶ περιττός.

— Μπράβο! ἐφώναξεν ἡ Φωτεινὴ, κ' ἐκτύπησε τὰ χέρια μὲ χαρὰ. Τὸ ζήτημα τελείωσε. Θὰ ἔλθῃ μαζί μας κ' ὁ Μίμης, κ' ἔπειτα θὰ γυρίσουμε οἱ δύο μας.

— Μακάρι! εἶπεν ὁ Μίμης, κυτιάζοντας κατὰματα τὸν πατέρα του.

Ὁ Ἄγγελος, μὲ τὴν κουβέντα, ἐκρυφοκώταζε τὰ πόδια τῆς Φωτεινῆς. Ἡ γάμπα τῆς τοῦ εἶχε κάμει ἐντύπωσι, ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή ποῦ ἀλαφροπάτησε ἔτ' ἀμάξι. Καθὼς ἐφορούσε φουστάνι κοντό, — ἀπλούστατο φόρεμα, ἀπὸ λινὸ ριγωτό, ἄσπρο καὶ γαλάζιο, πτυχωτό ὡς κάτω, ἀνοιχτὸ στὸν λαιμό, γαρνιρισμένο μὲ στενὴ κρητικὰ δαντέλλα — ἡ γάμπα φαινόταν σχεδὸν ὡς τὰ γόνατα. Πρῶτα, χωμένο σὲ γοβιά κρεατί, ἕνα κομπὸ ποδαράκι, — ὄχι πολὺ μικρό, μὰ οὔτε κ' ὀλωδιδόλου ἐγγλέζικο, στιβαρὸ ὀπωσδήποτε ποδαράκι, — ἔπειτα ἕνα λεπτότατο στραγάλι ποῦ μπορούσες νὰ τὸ ζώσῃς μὲ δυὸ δάκτυλα, καὶ ἀπὸ κεῖ καὶ πάνω ἡ γάμπα ψηλὴ, μὲ ὠραῖες καμπύλες, μὲ κοιλιά ποῦ μετὰ βίας ἐσφιγγε τὸ τορνευτὸ τῆς πάχος ἡ ἄσπρη μεταξωτὴ κάλτσα, τετρωμένη νὰ σχισθῇ. Τὴν ἐκτύπαζε ὁ Ἄγγελος, τὴν παρακολουθοῦσε σὲ κάθε θέσι ποῦ

ἄλλαζε, γιατί τὸ σῶμα τῆς Φωτεινῆς ἦταν πολὺ ἀνήσυχο, κ' ὁμολογοῦσεν ἀπὸ μέσα του πῶς ποτέ του δὲν εἶδε γάμπα πὺ πλούσια κ' ἀρμονικὴ. Ἀλλὰ ἔτὸν ἴδιο καιρὸ ἐσυλλογίσθηκε, πῶς τὸ φουστάνι τῆς ἐξαδέλφης του ἦταν πάρα πολὺ κοντὸ γιὰ τέτοιο πρώϊμο μέστωμα.

Σὲ λίγο ἐπέρασαν ἀπὸ τὴ Βρύση. Τὸ νερὸ ποῦ ἔτρεχεν ἀδιάκοπα, ξεχειλίζεν ἀπὸ τὴν πέτρινη δεξαμενὴ κ' ἐσχημάτιζεν ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἀυλάκια καὶ μικροὺς βάλτους, — καθρέφτες ποῦ ἀνταναιλοῦσαν τὰ δένδρα καὶ τὸν οὐρανό. Ὅλη ἐκεῖνη ἡ περιοχὴ ἦταν ὑγρὴ, σκιερὴ καὶ πρασινομένη ἀπὸ φυλλώματα καὶ ἀπὸ βροῦα κ' αἰσθανόσουν ἕξαφνα μιὰ δροσιὰ μέσα ἔτὸ ἀνοιξιὰτικο λιωπύρι.

— Τὴ θυμάστε τὴ βροῦση μας; ἐρώτησεν ἡ Φωτεινὴ.

— Ἀκοῦς ἐκεῖ! εἶπεν ὁ Ἄγγελος. Θυμάμαι μάλιστα ποῦ εἶχε στροφῆσῃ μιὰ μέρα, ἴσα-ἴσα τὴ στιγμή ποῦ σίμωσα τὸ στόμα μου στὴν κάουλα γιὰ νὰ πιῶ. Κ' ἦμουν πολὺ διψασμένος, κ' εἶχα τρέξῃ γιὰ νὰ προφθάσω, λὲς κ' εἶχα κανένα προαίσθημα...

— Πολὺ περίεργο αὐτὸ... ἐψιδύρισεν ἡ Φωτεινὴ συλλογισμένη.

— Καὶ γιὰ μὲν ἄξιστα. Μοῦ ἔκαμε τόσο βαθειὰ ἐντύπωσι!

— Λοιπὸν θὰ τὸ πιστέψῃς; εἶπε τότε ὁ κ. Σάντρης. Δύο χρόνια σχεδὸν ἡ βροῦση ἔμεινε στροφεμένη. Ἐπειτα τὸ νερὸ ξανάλαθε μονάχο του.

— Πῶς αὐτό;

— Μυστήριο!

Ἡ Φωτεινὴ ἐξακολουθοῦσε νὰτενίζῃ τὸν Ἄγγελο σκεπτικῇ. Ἴσως ἐζωγράφιζε μὲ τὴ φαντασία τῆς τὴν παράξενη καὶ μοιραῖαν εἰκόνα ποῦ εἶχεν ἀκούσει. Κι' ὁ νέος ἀνακάλυπτε ἔτὸ πρόσωπό τῆς μιὰν ἔκφρασι, ποῦ λίγες στιγμὲς προτιήτερα θὰ τοῦ φαινόταν ἀδύνατη. Τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς εἶχαν γαληνέψῃ. Τὰ μάτια, ἀκίνητα, μεγάλα, ὀλάνοικτα, εἶχαν τὴ γαλαζοπράσινη ἡρεμία τῶν μικρῶν βάλτων. Κ' ἡ εὐμορφία τῆς ἐκατακτιχῆς κόρης ἦταν τώρα πὺ καθαρὴ, πὺ κτυπητὴ, πὺ φωτεινὴ.

«Δὲν ἔχει ἄσχημο πρόσωπο», ἐσυλλογίσθηκε ὁ Ἄγγελος. — κ' ἀπόρησε μέσα του πῶς δὲν τὸ εἶδεν ἀμέσως.

Ἄλλ' αὐτὸ ββάσταζε λίγα δευτερόλεπτα. Μ' ἕνα τίναγμα ὠραῖο τοῦ κεφαλιοῦ, μ' ἕνα κλείσιμο γοργὸ τῶν ματιῶν, ἡ Φωτεινὴ συν-

ἦλθε, κ' ὅταν ξανάνοιξε τὰ μάτια, ἔχουναν γέλια καὶ ἀκτίνες.

— Οὔτε ὡς τὴ βροῦση δὲν κατόρθωσε νὰ φτάσῃ ἡ μητέρα! ἐφώναξε.

Ὁ ἀνηφορικὸς δρόμος προχωροῦσε ἕως τὴ στρογγυλὴ γωνία ποῦ ἔστεκεν ἡ βροῦση. Ἀπὸ κεῖ ἔστρωσε ἀριστερᾶ, πὺ πλατύς, πὺ ἴσιος, πλατανοφύτευτος, κ' ἔβγαζε σύντομα ἔτὴ μικρὴ πλατεῖα, ἔτ' ὀμαλὸν ὁροπέδιον ὅπου ἐβασίλευε ἡ καλόκτιστη βίλλα τοῦ κ. Σάντρης, μὲ τὸν πλούσιο κήπο τῆς καὶ μ' ἕνα κομπὸ κίωμα παράπλευρα, ἔτὴ μέση τοῦ κήπου.

Ἡ κυρία Σάντρης ἀπὸ τὴν καγγελόπορτα ἐβγήκε ὡς ἔξω, κ' ἐδέχθηκε στὴν ἀγκαλιά τῆς τὸν Ἄγγελο μόλις κατέβηκε ἀπὸ τ' ἀμάξι.

Ὁ νέος ξανάβλεπε τὴ θεία του μὲ συγκίνησι ἀληθινή. Τοῦ θύμιζε τὸν πατέρα του. Ἄλλ' ἦταν κ' εὐχάριστη γυναῖκα, ἀνοιχτόκαρδη, εὐγενικὴ, μ' ἕναν ἀέρα φυσικοῦ μεγαλείου, ποῦ ἐγεννοῦσε σεβασμὸ μαζί κ' ἐμπιστοσύνη. Κοντὰ τῆς ὁ Ἄγγελος, σὰ νὰ γίνονταν παιδί, αἰσθανόταν τόσην ἀσφάλεια κ' ἐλευθερία, ὅση δὲν εἴρισκε κοντὰ σὲ ἄλλους συγγενεῖς. Στὸν καιρὸ τῆς ἡ κυρία Σάντρης ἦταν βέβαια κ' εὐμορφῆ. Ἀλλὰ τὰ τελευταῖα χρόνια εἶχε παραπαχύνει, κ' οἱ γραμμὲς τῆς ἔχασαν πὺ τὴ χάρι καὶ τὴν ἀναλογία.

Θεῖα καὶ ἀνεπιθὸς ἔλεγαν, ἔλεγαν ἀτελείωτα. Ἐσταματοῦσαν κάθε τόσο ζευγαρωμένοι ἔτὸ προαύλιο, ἔτὴν εἴσοδο, ἔτὸν διαδρόμους, κουβεντιάζοντας, κ' ἔκαμαν δέκα λεπτὰ τῆς ὥρας ὡς νὰ καταλήξουν ἔτὴν τραπεζαρία. Ἡ Φωτεινὴ ποῦ εἶχε προπορευθῇ, τοὺς ἐφώναξε ἀπὸ μέσα, ἀνυπόμονη: Ἐλάτε λοιπόν! Ἐπρεπε νὰ προγευματίσουν. Κι' ὁ κύριος Σάντρης ἐπεινοῦσε πολὺ κ' ὁ Μίμης περισσότερο. Ὅταν ἐμπήκαν ἡ κυρία Σάντρης κ' ὁ Ἄγγελος, ἦταν καὶ οἱ δυὸ δακρυσμένοι. Εἶχαν μιλῆσῃ γιὰ τὸν μακαρίτη... Ὁ κύριος Σάντρης ἐσοβαρεύθηκε, ἀμίλητος. Ἡ Φωτεινὴ κ' ὁ Μίμης ἄλλαν βλέμ' ἀπορίας.

ΕΚΑΘΗΣΑΝ ἔτὸ τραπέζι. Καφὲς μὲ γάλα, παξιμάδια μὲ σταφίδα, μιλανέζικο βούτυρο, φράουλες καὶ σῦκα θαναμάσια. Τῶστροσαν ἔτὸ φαγι, — κανεὶς δὲν ἔκλαιγε πιά, — κ' ἔλεγαν ἀστεῖα. Ἡ Φωτεινὴ, μὲ μιὰ χαριτωμένη ἀδειότητα, ἄλειβε φέτες μὲ βούτυρο γιὰ τὸν ἐξαδέλφῃ τῆς καὶ τοῦ ἐδιάλεγε τὰ πὺ ὠριμα σῦκα. Ἐτρωγεν ὁμως κ' ἐκεῖνη ἀλύπητα. Ὁ Ἄγγελος, ὄχι μὲ μεγάλη του ἐκπλήξι, παρα-

τήρησε πῶς εἶνε φαγοῦ. Καὶ γελώντας τὸ εἶπε.

— Σφάλλετε, κύριε. διαμαρτυρήθηκε ἡ Φωτεινὴ. Σᾶς περιμέναμε νὰ πιόμῃμε τὸν καφε μαζί, ἀργήσαμε μιὰ ὥρα ἀπὸ τὸ συνειθισμένο, καὶ φυσικὰ πεινάσαμε. Ἐπειτα, βλέπετε, ἡ χαρά...

Κ' ἐτελείωσε μ' ἕνα μορφασμό, σχεδὸν εἰρωνικό. Ὁ Ἄγγελος τώρα παραξενεύθηκε. Ἀλήθεια λοιπὸν τὴν παραμικρὴ χαρὰ δὲν τῆς ἔκαμνεν ὁ ἐρχομὸς του; Χαρὰ ἔτὴν εἰλωκίνοια!

Τὴν ἐκτύπαζε ποῦ ἔτρωγε. Εἶχε κάτι γοργὰ κνηματάκια ἔτὸ μίσσημα καὶ ἔτὸ ρούφηγμα, ποῦ παραμόρφωναν τὸ προσωπάκι τῆς, ἀλλὰ χωρὶς νὰ τὸ ἀσχημίζουν. Καὶ ὅταν ἐγελοῦσε, δυὸ λαοκάκια ἀνοίγονταν ἔτὰ σφικτὰ καὶ παχουλά μάγουλά τῆς, μὲ τὸ χρῶμα καὶ τὸ χνοῦδι τοῦ ροδάκινου, — δυὸ λαοκάκια τόσο βαθουλά, τόσο ἰδιότροπα καὶ τόσο καλὰ τοποθετημένα, ποῦ ὁ Ἄγγελος ἄρχισε νὰ τὴν κάμνη νὰ γελᾷ ἐπιτήδες, γιὰ νὰ τὰ καμαρόνη.

Ἐπὶ ἀπὸ τὸ πρόγευμα, ὁ κύριος Σάντρης, ἂν καὶ μὲ κακοφανισμό του, ἀναγκάσθηκε νὰ τοὺς ἀφήσῃ. Ἐπρεπε νὰ γυρίσῃ ἔτὴ χώρα. Στὶς ἐμπορικὲς του ἐργασίαι ἀφιέρωνε τακτικὰ ὄλο του τὸ πρῶτ. Στὴ μία μετὰ τὸ μεσημέρι ἐγύριζε ἔτὸν Κόκκινο Βράχο, καὶ τὸ ἀπόγευμα ἐφρόντιζε γιὰ τὰ κτηματικά, ἡ ἦταν ἐλεύθερος νὰ διασκεδάσῃ μὲ τὴν οἰκογένειά του. Χειμῶνα-καλοκαίρι, ἔτὴν ἐξοχὴ. Οἱ κακὲς γλώσσες ἔλεγαν, πῶς ἔτὴν ἀρχὴ τοῦ γάμου του ἐξήλευε φοβερὰ τὴ γυναῖκα του, καὶ γιὰ νὰ εἶνε ἡσυχος, τὴν ἀποτράβηξε ἔτὸν Κόκκινο Βράχο, μακριὰ ἀπὸ κάθε κίνδυνο καὶ πειρασμὸ τῆς χώρας. Οἱ πὺ κακὲς μάλιστα γλώσσες ἐψιδύριζαν, οἱ πραγματικῶς ἡ κυρία Σάντρης, σὰ νειάτα τῆς, εἶχε κάμνη κάποιο παραστράτισμα, κ' ὁ περιορισμὸς ἐκεῖνος ἦταν ἡ τιμωρία... Ἀλήθεια, ψέγματα, κέρδος δὲν θὰ εἶχαμε νὰ τὸ ἐξακριβώσουμε. Τὸ βέβαιον εἶνε, πῶς σήμερα ἔτὸν Κόκκινο Βράχο ἐβασίλευε ἀρμονία, καὶ πῶς ὄλοι ἐκεῖ-πάνω ἦσαν τόσο εὐτυχισμένοι, ὅσο μπορεῖ νὰ εἶνε ἀνθρωποὶ καλοὶ, ποῦ ἔχουν τὸν τρόπο νὰ ζοῦν ἀνετα σὲ μιὰν ὠραία ἐξοχὴ.

— Κι' ὁ Μίμης; ... δὲν πηγαίνει σχολεῖο; ἐρώτησεν ὁ Ἄγγελος, τὴν ὥρα ποῦ ἔφευγε μόνος του ὁ κ. Σάντρης μὲ τ' ἀμάξι.

— Σήμερα γι' ἀγάπη σας τόσασε! ἐπρόλαβε νὰπαντήσῃ ἡ Φωτεινὴ. Τῶρα θὰ βγοῦμε οἱ τρεῖς μας, ἂν θέλετε, γιὰ νὰ ἰδῆτε τὸ κτήμα. Ἡ μὴν εἰσθε κουρασμένος ἀπὸ τὸ ταξεῖδι καὶ προτιμάτε νὰναπαυθῆτε;

— Ἄ μπᾶ! εἶπεν ὁ Ἄγγελος. Καὶ τὸ λέτε ταξεῖδι ἀπὸ τὴν Πάτρα ὡς ἐδῶ, μὲ τέτοια γαλήνη; Κοιμήθηκα στὸ βαπόρι ἀπὸ τὶς δυὸ ὡς τὶς ἐπτάμιου.

— Καλὰ λοιπόν, πάμε. Τὴ μητέρα. . . μὴν τὴν λογαριάζετε. Σὲ τέτοια, νὰ ξέρετε, εἶνε λιγάκι βαρετὴ.

Πραγματικῶς, ἡ κυρία Σάντρον εἶχε θρονασθῆ ἔστην πολυθρόνα τῆς καὶ φαινόταν ὄγκος

ἀσήκωτος. Τῆς εἶχε πέσει ὀλ' ἡ ζωηρότης ποῦ ἔδειξε μιὰ στιγμὴ ἔστην ἀρχή, καὶ ἀκόμα, σὰ νὰ εἶχε ἤδη διαμιάς δλα δσα εἶχε μαζεμένα, ἐνόμιζες πῶς βαρυνόταν καὶ νὰ σκεφθῆ γιὰ νὰ μιλήσῃ. Ἀλλὰ χαμόγελο πλατὺ, γεμάτο εὐχαρίστησι καὶ καλοσύνη, ἐφώτιζε τ' ὀλοστρόγγυλο πρόσωπό τῆς μὲ τοὺς διπλοὺς λαιμούς, κ' ἔκουνοῦσε τὸ κεφάλι μὲ μισόκλειστα μάτια καὶ μὲ καμάρι μητρικό, ἐτὰ λόγια τῆς κόρης τῆς.

[Ἔπεται συνέχεια] ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΙΚΡΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

1

Πετᾶ τὸ ἀχνὸ τὸ συννεφάκι
Ποῦ μὴν ἀυγὴ γλυκοροδίξει
Κὶ ἀνάλαφρο ξετρολλαμένο
Μὲς στὰ γαλάζια φτερουγίζει.

Περήφανο μὲ τοὺς ἀνέμους,
Ὅσο εἶνε ἡ μοῖρα του, θὰ ζήσει
Καὶ φλογισμένο ἀπὸ τὸν ἥλιο
Θὰ σκορπίσει...

2

Στὸ παραθύρι στέκει μοναχῆ
Βασιλοπούλα ὄνειρεμένη
Γροικᾶ τοῦ ἀνέμου τὴ βοή
Καὶ τὸ θλιμμένο δάσος ν' ἀνασαίνει.

Κάποιο τραγοῦδι μακρινὸ
Στὴ μάνητα τοῦ ἀνέμου διακρίνει,
Κάποιο τραγοῦδι μακρινὸ
Ποῦ μόλις ἔρχεται καὶ σβύνει.

Ἀπόμακρος τραγουδιστῆς
Τάχα γιὰ ποιὰ νὰ τραγουδοῦσε;
Ἀπόμακρος τραγουδιστῆς
Τάχα τὴ σηγοπούλα λαχταροῦσε;

Στὸ παραθύρι στέκει μοναχῆ
Βασιλοπούλα ὄνειρεμένη
Γροικᾶ τοῦ ἀνέμου τὴ βοή
Καὶ τὸ θλιμμένο δάσος ν' ἀνασαίνει.

3

Ρυάκι πολυφλοιοβιστο
Νεραῖδομαγεμένο
Μοῦπε ἓνα μουσικό.
Ἀπόψε τὰ μεσάνυχτα
Μιὰ κόρη νὰ προσμένω
Σὲ τόπο ἔρημικό.

Ἐμπρός, σκοτάδι, τύλιγε
Τῆς λαγκαδιές, τὰ δάση,
Τὰ διάφανα νερά.
Θὰ σφιζῶ τὸ κορμάκι τῆς
Ὡς διου ἀνατριχιάσει
Ἀπ' ἀγνωστὴ χαρὰ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ

XAN K. ANDERSEN

[2 Ἀπριλίου 1805 — 2 Ἀπριλίου 1905].

Σήμερον, δηλ. τὴν 2αν Ἀπριλίου 1905 (v), ἐορτάζεται πανηγυρικῶς εἰς τὴν μικρὰν πόλιν Ὀδενσε τῆς δανικῆς νήσου Φύνε η ἑκατονταετηρίς τῆς γεννήσεως τοῦ Ἄνδερσεν. Ἐγεννήθη εἰς πτωχοῦ ὑποδηματοποιῦ καὶ ἐπάλαισε πολὺ τὸν ἀγῶνα τὸν ἀχαριν τοῦ πορισμοῦ τοῦ ἄρτου. Ἄλλ' ἀπέθανε (4 Αὐγούστου 1875) ἔνδοξος, ὄχι μόνον ἀνὰ τὴν Δανίαν, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ σύμπαντα τὸν κόσμον.

Ὁ Ἄνδερσεν ὑπῆρξε μυθιστοριογράφος, ποιητής, δραματικός καὶ παραμυθιογράφος. Τὰ μυθιστορηματὰ του («Ὁ αὐτοσχέδιος ποιητής» (Improvisatoren), «Ο. Τ.», «Ἐνας ἀπλοῦς μουσικός» (Kun en Spillemand), «Αἱ δύο Βαρωνίδες», «Υπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν») εἶνε ἀπὸ τὰ καλὰ ἔργα τῆς δανικῆς λογοτεχνίας ἢ ὁποία εἶνε μία ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας τοῦ κόσμου. Τὸ ἄριστον εἶνε βεβαίως «ὁ αὐτοσχέδιος ποιητής» (1835), ὅπου περιγράφει θαυμασίως τὴν ἰταλικὴν ζωὴν, ὅπως ἡ ποιητικὴ του ψυχὴ τὴν ἠσθάνθη κατὰ τὴν ἐν Ἰταλίᾳ διαμονὴν του, καὶ ὅπου συγχρόνως ἐκθέτει σχεδὸν καὶ τὰς ἰδικὰς του τύχας. Εἰς τὸ «Ἐνας ἀπλοῦς μουσικός» περιγράφει τοὺς ματαίους ἀγῶνας ἐνὸς πτωχοῦ ἀγοριοῦ ἀπὸ τὴν Φύνε νὰ γίνῃ κατὰ μέγα εἰς τὸν κόσμον ἔγινε μόνον «ἀπλοῦς μουσικός». Ἀπὸ τὰ δραματικά του ἔργα (τὰ ὀλιγώτερον σπουδαῖα ἐν γένει ἐκ τῶν ἔργων του) εἶνε γνωστότερα ἢ κομωδία «Τὸ νέον δωμάτιον τῆς λεχοῦς», τὸ μελοδραματικὸν κείμενον «Ἡ μικρὰ Κίρστεν» (Λίδεν Κίρστεν). Ἡ φαντασμαγορία (Eventyrkomedie) «Ὁλε ὁ Ματοκλείστης» (Ole Lukøje) καὶ ἄλλα. Ἀλλὰ ἡ δύναμις τοῦ Andersen, ὁ κλάδος, τὸν ὁποῖον αὐτὸς ἴδρυσεν καὶ ὁ ὁποῖος τὸν ἐδόξασεν καὶ τὸν ἔκαμε τὸν γνωστότερον συγγραφέα τῆς Δανίας ἀνὰ πάντα τὸν κόσμον, εἶνε τὰ «Παραμύθια» του (Eventyr og Historier). Τὸ 1835 ἐδημοσίευσεν τὰ πρῶτα τοῦ «Παραμύθια γιὰ τὰ παιδιὰ» (Eventyr fortalte for Børn). Εἰς τὴν ἀρχὴν μικρὰν ἔκαμαν ἐντύπωσιν, ἀλλ' ἐν τούτοις ἔφεραν τὸ ὄνομα τοῦ βαθμηδὸν ἔξω ἀπὸ τὴν Δανίαν, μεταφρασθέντα εἰς ὅλας τὰς γλώσσας. Διότι τὰ παραμύθια του δὲν ὁμοιάζουν διόλου μὲ τὰ ἄλλα γνωστά, τοῦ Γκριμ π. χ. καὶ τὰ ὅμοια. Εἶνε νέος κλάδος, ἠμπορεῖ ἀνεῖν νὰ

εἰπῆ, τῆς λογοτεχνίας, εἰς τὸν ὁποῖον κυριαρχεῖ ἡ παιδικὴ ψυχὴ, μὲ τὰ ἀθῶα τῆς αἰσθημάτων, τὰς λύπας τῆς, τὰς χαρὰς τῆς, ὅλα μικρογραφία τῆς ψυχῆς τῶν μεγάλων, ἀλλὰ συγχρόνως μικρογραφία παιδικῆ, χωρὶς κακίαν, πονηρίαν, μῖσος. Ὁ ἴδιος ἐξακάρτησε τὸ εἶδος τῶν παραμυθίων τοῦ ὡς ἔζη: «Μίαν ἰδέαν, ποῦ συνέλαβα γιὰ τοὺς μεγάλους, τὴν διηγοῦμαι εἰς τοὺς μικροὺς μὲ παιδικὸν ἔνδυμα, ἀλλὰ χωρὶς νὰ λησμονῶ, ὅτι καὶ ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα, καὶ ὁ παππούς ἴσως καὶ ἡ γιαγιά, ἀκούουν καὶ αὐτοί. Καὶ πρέπει νὰ τοὺς δίδω ἀφορμὴν πρὸς σκέψιν». Τὸ βῆθος τῶν παραμυθίων του δὲν εἶνε διόλου παιδαριῶδες, καθὼς εἰς τὰ συνήθη παραμύθια, ἀλλὰ πολλάκις σοβαρὸν καὶ τραγικόν, καθὼς εἰς τὴν «Ἱστορίαν μιᾶς μητέρας», τὴν «Ἐλάτην», τὴν «Καμπάναν» καὶ ἄλλα. Ἐνίοτε ἔχει καὶ σατυρικὴν χροιάν, ἀλλ' ἀθῶαν καὶ αὐτὴν, κατὰ τῶν γελοιοτήτων τῶν ἰσχυρῶν, οὐς πρὸ πάντων περιφρονεῖ ὁ δημοκρατικός, ὁ λαϊκὸς Ἄνδερσεν, καθὼς π. χ. εἰς «Τὴν Προγκλίπισσαν καὶ τὸ μιτζέλι» (Prinsessen paa Aerten) (ἡ ψευδὴς εὐγένεια) καὶ εἰς «Τοῦ Αὐτοκράτορος τὴν νέα φορεσιά» (Kejserens nye Klæder) (ἡ πνευματικὴ ἐξάρτησις), κτλ. Ἄλλοῦ εἶνε εὐθυμογράφος, καθὼς εἰς τὸν «Γουρουνβοσκόν», (Svinedrengen). Εἰς τὸ «Ἀσχημο παλάμι» (den grimme Aelling) περιγράφει κάπως τὸν ἴδιον ἑαυτὸν του, μὲ τὸν δίκαιον ἐγωισμόν τῆς ἐσωτερικῆς σωτηλῆς ἀξίας. Ἀπὸ τὰ μικρὰ λυρικά ποιήματά του εἶνε γνωστότερα «Τὰ δυὸ πουλιὰ» (De to Fugle), «Γκοῦρε», τὸ πατριωτικόν: «Στὴν Δανία γεννήθηκα» κτλ. (I Danmark er jeg født, der har jeg hjemme), «Τὸ παιδάκι, ποῦ πεθαίνει» (Det døende Barn), «Ἡ μητέρα μὲ τὸ παιδάκι» (Moderen med Barnet), καὶ ἄλλα. Ἐγεννήθη πτωχότατος καὶ κατ' ἀρχὰς ἐσκόπευεν νὰ γίνῃ ἠθοποιός, ἀλλ' ἀφ' ἐνὸς ἡ ἔλλειψις φωνῆς, ἀφ' ἑτέρου ὁ χαρακτήρ του, πολὺ ἀπλοῦς καὶ ἀθῶος ἢ ὥστε ν' ἀρμόζη εἰς ἠθοποιόν, τὸν ἠμπόδισαν ν' ἀκολουθήσῃ τὴν πρώτην του κλίσιν, τὴν ὁποίαν ἤδη παιδί 10-12 ἐτῶν εἶχεν ἐκδηλώσει παριστάνων δραματὰ ἰδικῆς του ἐμπνεύσεως μὲ θεατρίδιον κουκλῶν. 14ων ἐτῶν μετέβη εἰς τὴν Κοπεγχάγην,

ἀλλὰ ἐκεῖ δὲν κατώρθωσε νὰ προσληφθῆ εἰς τὸ θέατρον. Ὑπεστηρίχθη ὁμως ὑλικῶς ἀπὸ τινος λογοτέχνας καὶ ἐφοίτησε κατ' ἀρχάς εἰς τὸ σχολεῖον τῆς πόλεως Slagelse, ἔπειτα τῆς Helsingør, ὅπου ἔγραψε τὸ ἀριστοουργηματικὸν «Det døende Barn» (Τὸ παιδάκι, ποῦ πεθαίνει), δημοσιευθὲν εἰς τὸ «Πετῶν Ταχυδρομείων» τοῦ Χαίμπεργ. Φοιτητὴς ἔγινε τὸ 1828 καὶ τότε ἐξέδωκε σατιρικὰς τινὰς ἐπιθέσεις κατὰ τῶν αἰσθητικῶν θεωριῶν τῆς ἐποχῆς του. Ἀλλὰ τὴν ὁδὸν αὐτὴν, τὴν ξένην πρὸς τὸν γλυκύν του χαρακτήρα, ἐγκατέλειπε ταχέως, ἰδίως ἀφ' ὅτου ἀτυχῆς ἔρωσ ἔστρεψε τὰ αἰσθηματὰ του πρὸς τὴν μελαγχολίαν καὶ τὴν ἐνδόμυχον γλυκύτητα, δι' ἣν ἡ ψυχὴ του ἦτο πλουσμένη. Τὰ πρῶτα του ἔργα εὗρον ἐπικριτὰς διὰ τὴν «ἀτέλειαν τῆς μορφῆς», οἷτινες κατάκαρδα τὸν ἐπίκραναν καὶ τὸν ἠνάγκασαν νὰ ταξειδεύσῃ ἐπανειλημένως μακρὰν τῆς προσφιλοῦς του Δανίας· μόνον δὲ ἀφ' ὅτου ἐδημοσίευσεν τὸν Αὐτοσχέδιον Ποιητὴν καὶ τὰ ἔργα του ἤρχισαν νὰ γίνωνται γνωστὰ καὶ εἰς

τὴν Γερμανίαν, ἐστρεώθη ὀριστικῶς ἡ φήμη του. Τόσον ἀληθεύει πανταχοῦ τὸ «οὐδεὶς προφήτης ἐν τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι!» Ἀλλὰ «τὸ ἄσχημο παπᾶκι» ἀνεγνωρίσθη ἴτελος ὡς «κύκνος» καὶ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του ἔζησεν ὁ Andersen τιμώμενος ἀπὸ ὅλην τὴν Δανίαν, ἐν μέσῳ περιποιήσεων παρὰ γνωστῶν καὶ ἀγνώστων. Καὶ δικαίως ἦτο μία ἀπὸ τὰς δόξας τῆς μικρᾶς Δανίας, τὴν ὁποίαν καὶ περιπαθῶς ἠγάπα εἰς ἓν ἀπὸ τὰ παραμύθια του τὴν παραβάλλει πρὸς φαλεὰν κύκνον, ποῦ πάντοτε παράγει νέους κύκνους με πτήσιν ὑψηλὴν. Ἔνας ἀπὸ αὐτούς, ἓνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους, ἦτο καὶ ὁ Andersen! — Εἰς τὴν γλώσσαν μας ἔχουν μεταφραστῆ πολλὰ ἀπὸ τὰ παραμύθια του, τὰ περισσότερα εἰς τὴν «Διάπλασιν τῶν Παίδων» ἀπὸ τὸν κύριον Κουρτίδην καὶ ἀπὸ τὸν τὰς γραμμὰς ταύτας γράφοντα ἔχουν ἐκδοθῆ καὶ ἰδιαίτερος 2-3 τομίδια, ἀλλὰ συλλογὴν πλήρη, εἰκονογραφημένην, καθὼς ὑπάρχουν εἰς ὅλας τὰς ἄλλας γλώσσας, δὲν ἔχομεν δυστυχῶς ἀκόμη.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ι. ΧΑΤΖΙΔΑΚΗΣ
καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου

Ἡ ΠΑΡΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ Εἰς τὸ Στάδιον Ἀθηνῶν — ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΜ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ

Ο ΡΩΣΣΟΣ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΗΣ

Ἀϊώνιον καὶ ἀκένωτον τὸ θερησκευτικὸν αἰσθημα παρὰ τοῖς Ρώσσοις καὶ ἡ πρὸς τὸν Ἅγιον Τάφον λατρεία των, μέχρι θεοληψίας καὶ μέχρις ἐκατάσεως. Κάθε Ρώσσοις ἔχει ὡς δνειρόν του ἔξοχον, νὰ τὸν προσκυνήσῃ. Τοῦλάχιστον, ἀπαξ τῆς ζωῆς του. Ὅσοι δὲν ἐπῆγαν εἰς τὸ Προσκύνημα, δίδουν ἐπ' ὀνόματι Του εἰς τὸν ζητοῦντα. Χρήματα ἢ ἀφιερῶματα. Καὶ ὅσοι ἐπανήλθον, δίδουν πάλιν, μόλις τὸ ὄνομα τοῦ Ἁγίου Τάφου ἐκδρώσῃ ὡς ὑμνωδία ἀπ' τὰ χεῖλη. . . « Ἄρτον καὶ θεάματα » οἱ Ρωμαῖοι. Χρήματα καὶ ἀφιερῶματα οἱ Ρώσσοι.

Πεξῆ, ἀπὸ τοῦ Ἀρχαγγέλου ἕως τῆς Κριμαίας καὶ ἀπὸ τῆς Φιλανδίας ἕως τῆς ἄκρας Σιβηρίας, πέραν, δι' ὅλων τῶν πάγων καὶ δι' ὅλων τῶν στεπῶν, πεξῆ ταξειδεύουν οἱ Ρώσσοι μουζικκοὶ κ' ἡ Ρώσσοις χαχόλαις, διὰ νὰ συλλέξουν, καπῆκι πρὸς καπῆκι ἐπαιτοῦντες, ὅτι χρειάζεται διὰ τὸ προσκύνημα. Ἦγουν μνημόσυνα, ἁγιασμούς, λιτανεῖας, ἀγρυπνίας, λειτουργίας, ἀφιερῶματα, δῶρα, σταυρούς, κομβολόγια, εἰκόνας, σάβανα, λιβάνια, κανδήλας.

Ὁ ἐπιστρέφων ἐκ Σιών δὲν βλασφημεῖ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα. Οὐδὲ βλασφημεῖται. Καὶ θεωρεῖται κατὰ ὡσὰν προσκύνημα, ὡς ἐξωτικὸν τι ὄν ἄλλον κόσμου.

Τοῦ Ἁγιοταφίτου φιλοῦν ὅλοι τὸ χεῖρ. Καὶ ὁ Ἁγιοταφίτης φέρεται με τ' ὄνομα: Προσκυνητῆς, εἰς ὅλων τὰ στόματα καὶ δι' ὅλου τοῦ βίου του. Ἐὰν πεθάνουν ἐκ τῶν κακουχιῶν στὸ ταξειδί, ἢ ἐν Παλαιστίνῃ, ἀφοῦ φθάσουν, καλῶς ἀποδνήσκουν! Ἀναπαύονται ἐν Κυρίῳ. . . Καὶ καλῶς ἀναπαύονται! Ποῦ νὰ γογγύσουν! Ποῦ ν' ἀθυμήσουν ἢ νὰ βαρεθοῦν γιὰ τοὺς κόπους καὶ μόχθους!

Μὲ τὰ πόδια δὲ πάντοτε. Μὲ τὴν ράβδον, τὴν ὡς ἐπισκόπου ράβδον, στὸ χεῖρ, διέρχονται τὴν Παλαιστίνην ὀλόκληρον, ὅπου προσκύνημα, ὅπου μονή, ὅπου ναός, ὅπου κελλί. Καὶ πεθαίνουν ἑκατοντάδες ἀπ' αὐτούς τὸ ἔτος. Στοibaζονται ὡς ἀγέλαι στὰ βαπόρια καὶ μεταφέρονται ὡς πρόβατα ἐπὶ σφαγῆν. Καὶ ὄζουν ὅλοι καὶ ὄλαι πρὸ τοῦ Πάσχα. Καὶ καθαρίζονται καὶ ἀπαστράπτουν ὄλοι καὶ ὄλαι μετὰ τὴ Λαμπρῆ. Καὶ ψάλλουν καὶ ὑμνωδοῦν ἀρμονικώτατα. Καὶ σταυροκοποῦνται ἐπὶ ὄρας θυθμικώτατα. Τὴν πρώτη τυχοῦσα πέτρα, ἂν ὡς προσκύνημα τοὺς δεῖξετε, πέφτουν κατὰ

γῆς εὐθύς καὶ τὴν φιλοῦν με φίλημα π' ἀφρίζει!

Μένουν πολλοὶ των ἐπὶ μῆνας, ἐπὶ ἔτη, εἰς Ἱερουσαλήμ. Ὅσῳ μένουν, τόσῳ ἀγιάζονται, τόσῳ ἑξαγνίζονται. Καὶ ἔρχονται καὶ μένουν πολλοὶ γιὰ πάντα. Ὑπηρετοῦντες εἰς ἱερομένους ἢ εἰς Μονὰς. Ἀκόμη καὶ Ρωσσιδες, ἀδιάφορον δὲ ἂν κάποτε ἢ ἐκεῖ φαιδρὰ των παρουσία σκανδαλίξη κανένα ἐκ τῶν Ἑλλήνων προσκυνητῶν σεμνοτύφων!

Ἐξομολόγησις δὲ μυστικὴ καὶ συχνὴ καὶ ἀπεριόριστος. . . Καὶ ἡ ἐξομολογηθεῖσα εἰς Ἱερουσαλήμ καὶ συγχωρηθεῖσα, δὲν ἐξομολογεῖται πλέον εἰς αἰῶνα. Διότι συνεχωρήθη ἐκεῖ δι' ὅλα τῆς τὰ ἁμαρτήματα. Τὰ τ' ἔόντα, τὰ τ' ἐσόμενα, πρὸ τ' ἔόντα. . .

Ὅς ἂν νὰ δραματίζωνται, κἀθηνται στὴν Ἐκκλησίᾳ. Κάποια Οὐράνια τῆς ψυχῆς των καὶ κάποιους θόλους ἄλλους, ἀπὸ ἄστρα καὶ ἀπὸ Χερουβεὶμ ἀγνώστους. Πιέζονται δὲ ἕως ἀσφυξίας, χωρὶς οὔτε φωνὴν ν' ἀκούσης διαμαρτυρίας ἀπὸ κανένα, οὔτε δυσφορίας κἀν κανένα κίνημα νὰ ἴδῃς. Μία γαλήνη δικαία ἐφ' ὅλων τὰ πρόσωπα, πάντων καὶ πασῶν ὁμοίων εἰς εἶδος καὶ ἕφος καὶ σχῆμα καὶ ἔκφρασιν καὶ χαρακτῆρας, σὰν νᾶναι ὅλοι ἀδελφοὶ ἢ ὄλοι ἀδελφαί, ἀπὸ τοὺς ἀντὺς γεννήτορας ὄλοι καὶ ὄλαι, πρῶγμα ποῦ σὲ καταπλήσσει ὡς ἀνεξήγητον, μία γαλήνη δικαίου, λέγω, ἐφ' ὅλων τὰ πρόσωπα πλανᾶται, καὶ μία ἠπιότης καὶ μία προφότης καὶ ἡρεμία τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων, ὅταν ἔζων ἀκόμη με τὰς Ἀγάπας οἱ ἄνθρωποι, διαχύνεται ἀπὸ τὸ ὄλον των γύρω σου.

Διανυκτερεύουν ἀγρυπνοὶ ἐπὶ μακρὰς νύκτας στὸν Ναὸν καὶ φεύγουν μόλις χαράξῃ, σὰν φαντάσματα. Τὸ Ἅγιον Φῶς, ποῦ πέρουν τὸ Μεγάλο Σάββατο, κρατοῦν σὰν νὰ τοὺς ἐδόθη ἔξ Οὐρανοῦ. Μέχρι τῆς Ἱερουσαλῆς δύνανται νὰ τὸ φέρουν ἀσβεστον. Καὶ ἂν τοὺς τὸ σβύσῃς, δύνανται, ἀπλούστατα, νὰ σὲ σκοτώσουν. Διότι γι' αὐτοὺς θὰ ἦσαι, φυσικῶς, ὁ Διάβολος.

Καὶ καινοῦνται μ' αὐτὸ πολλάκις. Καὶ τὸ κάψιμο δὲν τὸ αἰσθάνονται, ἂν καὶ καινοῦνται. Τί κvanoῦν ποῦ εἶνε στὴν ἀρχή, καὶ τί γλυκὸ καὶ τί ἀγνόν! Εἶτε ἀπὸ τὸ Φῶς αὐτό, εἶτε ἀπὸ τὸ τῶν λαμπάδων των, τῆς ἄλλαις μέραις, φωτίζονται μέσα εἰς τὸν Ναὸν σὰν με κά-

ποιο άκτινωτόν ούράνιον. Τόσω τούς πηγαίνει! Καί την Άνάστασι αγάλλεται ή ψυχή των όλη πράγματι, μέχρι των μυχιών των. Σάν να τόν είδον τόν Θεόν των άναστάντα εκεί μπροστά των, πράγματι...

Τί ίλαρότης δέ και τί εϋφροσύνη την ήμέρα εκείνη αποπνέεται άπ' όλους! Καί φιλιούνται όλοι και όλοι... Καί αγάλλονται... Καί πετούν... Καί φαίνονται σάν ν' άγουν αί ψυχαί των άναστάσεις τόσας μυριάδας, όσαι είνε αί ψυχαί των... Καί σάν ν' αναβαπτίζονται εις κάποιον κόσμον πνευματικόν και άόρατον...

Τά τάματα δέν γίνονται έφ' άπαξ μόνον στη ζωή των. Στόν Πατριάρχη, στόν παπά ποϋ τούς έξωμολόγησε, στόν παπά ποϋ τούς έλειτούργησε, στόν Άγιο Τάφο, σέ Προσκυνήματα άλλα ή σέ Μοναστήρια, σέ Μοναστήρια ποϋ γίνονται τώρα, ποϋ διορθώνονται κ' έπισκευάζονται, ποϋ μεγαλώνουν εις κελλιά και Έκκλησίας, των όποιων οικοδομείται κάτι, ή άτινα στεροϋνται άμφίων ή σκευών ή σταυρών ή τρούλλων ή κωδώνων ή χρυσώσεων, διαρκώς, δι' όλης της ζωής των, σ' όλα αυτά και σ' όλους αυτούς στέλλουν, στέλλουν, στέλλουν. Άνακουφίζουν, συμπληρώνουν, συμβοηθοϋν με χρήματα ή με είδη, με τάματα παντοδαπά, κατά τας ανάγκας και τό έχειν των.

Μετά την έπιστροφήν των εις Ρωσίαν, και οι έκ των πλουσίων και οι έκ των άριστοκρατών άκόμη Ρώσοι διατηροϋν τοϋ Άγίου Τάφου την άνάμνησιν, κάτι ως ξεμα όλης των πλέον της ζωής, γίνεται αύτη ιδεώδης τις πόλος της υπάρξεώς των, προς όν, εις κάθε περίστασιν και περιπέτειαν βιωτικήν, στρέφουν μετ' εϋλαβείας και συντριβής τά βλέμματα.

Τί ήσυχια δέ και τί ταπεινά και τί πεθαμένα όλα των! Παντοϋ και πάντοτε θεοκατανύξεως και γλύκας μυστικής στολισματα τούς περιθέουν... Στι άδρά των χαρακτηριστικά, όπου γωνιά καμμιά δέν βλέπεις, άλλ' όλω και καμπύλας, όπου με γωνίας πνεϋμα και με τύπον ίδιον έκφρασις και με λάμψιν όμματα δέν πάλλονται, όλισθαίνει πάντοτε μιá παγωνιά. Καί μιá λευκότης μονότονος στο δέρμα και μιá ξανθότης στα μαλλιά στεγνή, σου ξανοίγουν έτσι για μιá στιγμή όταν σε κυττοϋνε, όλη την άπέραντη μονοτονία της πατρίδος των, λευκή και παγωμένη και στεγνή... Με φώς ποϋ σπάει σέ κάθε τι άπάνω, ποϋ δέν βάλλεται σάν βέλος εϋθύ της Μεσημβρίας,

ποϋ κοκκινίζει στο κεφάλι σάν από ντροπή, και πρισματοϋται για να ζήση και αντιφεγγίζει κάποια μόνον της ζωής λοξη άντανάκλασις, χωρίς κανένα τόνο και χωρίς ψυχή...

Ά! πώς τρίβει ή Παλαιστίνειος από χαρά τά χέρια της, όταν κάθε των εκδήλωσις ζωής είνε και από μιá φανατισμοϋ εκδήλωσις. Καί ό φανατισμός αυτός πέρνει πάντα μιás τραγωδίας ήρέρου τη μορφή. Δέν είνε ό φανατισμός ποϋ έτραγωδοποίησε ό Βολταίρος. Θεελλώδης! Κασπία είνε, με όλη την άπλότητα τοϋ θανάτου και της νέκρας...

Άκούσατε: Τ' άγιοταφικά όσαν Παλλάδια τόσα φέρονται, και ή άγορά των σάν να 'χη και αύτη κάτι από λειτουργία φευγαλέο και κάτι από προσευχή άγνό. Όλα είνε καμϋλα έπάνω των και όλα μονότονα... Να μιá σκηνή φανατισμοϋ χωρίς εϋθύτητα, καμπυλωμένη από προλήψεις άτλαντείου άχθους: Στήν πλάκα της Άποκαθηλώσεως άπάνω ξεδιπλώνουν σιγά σιγά ό,τι άγόρασαν εδώ κ' εκεί άγιοταφικό, ξανοίγουν κάθε των πτυχή, αναπεταννϋουν στα μάτια όλων, χωρίς να τούς νοιάξη καν, εικόνας, σάβανα, μανδήλια, κομπολόγια, τ' απλώνουν ένα ένα και τά σύρουν εις όλη των την έκτασι, από τη μία και από την άλλη όψι των, από την άνάποδη και από την καλή, όστε και τό ελάχιστον της έπιφανείας των μόριον να προσθλιβή εις την πλάκα, ν' άρπάξη όση μπορεί αγιότητα, να δρέψη όσα 'μπορεί φιλήματα, να λείξη όσο 'μπορεί μυστήριο, και ύστερα σιγά-σιγά να τά διπλώσουν πάλι και να φύγουν, αλλά με μιá σάν τά Όθράλια τώρα πιστι μέσα των, ότι ό κόσμος όλος, τά Σύμπαντα είνε στα χέρια των εκεί, σ' αυτά όπου στην άγκαλιά των σφιγγουν με φίλτρα και αγάπη μάνας, σι Άγιοταφικά των.

Άπ' τό βαπόρι άκόμη, μόλις άντικρύσουν τη Γιάφφα, τ' Άγια Χώματα, μέσα στην όμίχλη και εις τά άπώτατα τοϋ όραζόντος μόλις γλυκοχαράξη ή λευκή γραμμή της Άγίας Γής, εις άπάστασιν μιλιών άκόμη, - άπ' τό βαπόρι αρχίζουν ή μετανοιας, τά σταυροκοπήματα, αί προσευχαί, αί κατανύξεις. Κ' έντεινόνται, έφ' όσον πλησιάζουν. Καί γίνονται θεοληπτότεροι έφ' όσον έγγίζουν, ή όμίχλη λύεται και ή γραμμή εκείνη άπλοϋται μπρός στα μάτια των ειδικρευστερα, έρατεινότερα

Τά μπαγάγια των έχει άναλάβη ή Παλαιστίνειος, την μεταφοράν ή Παλαιστίνειος, την

αποβίβασιν ή Παλαιστίνειος, την άφιξιν ή Παλαιστίνειος. Άντικρύσαν τό Μοναστήρι; Τούς βλέπεις να ύποϋν την κεφαλήν προς τ' άνω, τό χέρι να φέρεται μηχανικώς στο μέτωπο, τά γόνατα μηχανικώς να κάμπτονται και όλοι και όλοι να πίπτουν κατά γής πρηνείς και να φιλοϋν τά χώματα και να φιλοϋν τούς τοίχους και να φιλοϋν της πέτρας, και ό νοϋς των να εκμαιεύη διαρκώς εικόνας, σταυρούς, παπάδες, φώτα, και μόλις τ' άντικρύσουν, άνεβαίνοντας, άλλα σταυροί, άλλα γονατίσματα, άλλα φιλήματα, άλλα ανατάσεις των ματιών προς τ' άνω, έξω τοϋ κόσμου τούτου, προς τά νέφη...

Βαγόνια όλόκληρα, φορητά όλόκληρα φορτώνονται άπ' αυτούς. Καί άμα φθάση ό κορμός στα Ίεροσόλυμα, αυτοί μέν κατ' εϋθειαν εις τόν Άγιον Τάφο, χωρίς ούτε ν' άναπνεύσουν καν, τά μπαϋλα των δέ, όγκώδη και στιβαρά και βάνουσα, κατ' εϋθειαν εις τά κελλιά των, πέραν, κελλιά ποϋ έχει κτίση επίτηδες ή Παλαιστίνειος, και όπου μπαϋλα και Ρώσοι συσσωρεύονται άναμιξ εις ένα χάος άμορφον...

Οί άνδρες, οι πλείστοι, οϋχι έλαττον των 40 έτών. Αί γυναίκες, αί πλείσται, οϋχι έλαττον των 30. Άλλ' αυτοί και αύται με την άτημελησία και με τη βρώμα και με τά γένεια και με τη φτώχεια και με τό φασματώδες εκείνο περιτύλιγμα προσώπων και κορμών, φαίνονται όσαν εκατοντούτεις, μυστήριον ήλικίας όλοι άνεξεχνίαστον.

10% δέ άνδρες και 90% γυναίκες. Άπό κάθε γωνία της Ρωσίας. Γυναίκες ποϋ άφησαν τούς άνδρας των σι' άλλτρι, και άνδρες ποϋ άφησαν της γυναίκες των στην κούνια. Καί συναντώνται μεταξύ των τά άνομοιότερα στοιχεία και τά παραδοξότερα. Καί άδελφούνται όλοι και συνέχονται όλοι από ένα και τό αυτό πνεϋμα, τό τοϋ προσκυνήματος.

Όπως παντοϋ κ' εδώ αί γυναίκες, εις τόν κολοφάνα της άδυναμίας των, δια να ήναι, όπως παντοϋ, αί ισχυρότεροι της ζωής παρηγορήτρια. Η λάλος όωσοική των γλώσσα δένεται εδώ ως με δεσμά. Καί ό ξεως των, ό πανηγυριζόμενος καταφώρος στην πατρίδα των, εάν δέν πανή. όλότιστα εδώ, προσχηματίζε-ται εϋσχήμων και μυστικός και άθόρυβος.

Υπάρχουν άνθρωποι ποϋ βλέπουν όλοις αύταις ως έμποροι, ως έθνοσκόποι, ως διπλωμάται. Υπάρχουν άλλοι ποϋ της βλέπουν άφ'

ύψηλοϋ ως ποιηταί, ποϋ βλέπουν τά αιώνια θήλα και σ' αύταις, τά θήλα, ποϋ, και εάν δέν ύπήρχε καμμία θεησκεία στόν ντουνια, θα την εφεύρισκον αύταις με την καρδιαν των, με τας μαντείας της, με ό,τι ή καρδιά πετá από μέσα της θήλυ, γεμάτο από πάθος και ξερωτα...

Όλαις είνε καταγεγραμμέναις στα βιβλία τοϋ Άγίου Τάφου και εις τά βιβλία της Παλαιστίνειος δι' όσα έδωκαν. Καί όλαις έκ τοϋ περισσεύματος της καρδιάς των έδωκαν, και ό,τι έδωκαν, είνε ό αιώνιος, αλλά και ό δαιμόνιος τοϋ Εϋαγγελίου όβολός της χήρας...

Τούς είδα τούς χατζήδες, της είδα της χατζήνας, τά Ρούσσια αυτά στίφη, όταν πηγαίνουν με τά πόδια από τά Ίεροσόλυμα στη Ναζαρέτ. Δρόμος 50 ώρων, δι' έρήμων και βράχων και ναπών δυσβάτων. Όλαι και όλοι κρατοϋν την ράβδον των με κάποιον άποκαλυπτικό κ' επίσημον ύφος. Με τό ύφος με τό όποιον εκράτει ό Μωϋσης την ιδιικήν του, όταν δι' αύτης υπέτασε τούς χυμούς της Φύσεως. Φορτωμένοι πήρας και με τό βήμα ρυθμικόν, κατά ζεύγη ή κατ' ομάδας ή κατά εκατοντάδας, χωροϋν με όλην την ήγεμονίαν εις την ξερημον, με την όποιαν χωρεί καραβάνιον έκ καμήλων.

Εις κάθε τί ανακαλύπτει ή πίστις των, μιá πίστις κληρονομική, μιá πίστις ποϋ φέρουν μέσα των από αιώνων, τά ίχνη της ιστορίας τοϋ Όραίου των. Τ' άργοκίνητα έγκεφαλικά των κίτταρα κινούνται τότε υπό την πίστιν αύτην εις όλας τας μακαριότητας της Παρουσίας Του, και από δώ άκόμη, από τη Γή, αναφαντάζονται από τούς μακαρίους αυτούς γεμάτων τόν Παράδεισον, και σάν να σύρουν, τούς φαίνεται, ύπερ τας κορυφάς των, από τά βάθη τοϋ Άχανούς, κάποιον οδηγόν άστέρα νέον εις τό βημά των, και χωροϋν, χωροϋν, χωροϋν, σάν φαντάσματα όλοι, σάν σκιαί, σάν τόσοι βρυκόλακες της έπηγγελμένης Δευτέρας Παρουσίας, και χωροϋν μέσα εις την ξερημον εκεί, τώρα εις τά όρη Γαλαάδ, τώρα εις τά όρη Γελβοέ, τώρα εις τά όρη Έφραΐμ, χωροϋν σάν έρευνηται μυστικοί κ' αιώνιοι ένός Άγνωστου ποϋ τούς βασανίζει από παιδιά και είνε ή συμφορά των ή παντοτεινή, έως θανάτου...

Πολλάκις παρέστην εις τας λειτουργίας των, τας άγρυπνίας των τας παννυχίους, τά μνημόσυνά των. Περίεργον! Οι Ρώσοι προσκυνηταί νομίζεις πώς έννοσϋν κάθε τι ποϋ τελετουργείται Όρθόδοξα. Πώς έννοσϋν τά Έλλη-

νικά μας, πώς τὰ αισθάνονται, πώς τὰ μαντεύουν. Καί βλέπεις τότε κάτι κόγχας νὰ διαστέλλονται μεγαλωσί, και ἡ θρησκεία τῆς Πατρίδος των νὰ εὐρίσκη νέας πύλας εἰσόδου εἰς τὴν καρδίαν των, τὰ μάτια των . . .

Ἄλλ' ὅταν λειτουργῆται ἡ Ρώσσοι πλέον εἰς τὴν γλώσσαν της, και λειτουργῆται εἰς τὸν Ἅγιον Τάφον, εἰς τὴν Γεσθημανή, εἰς τὴν Βηθλεέμ, εἶνε εἰς τὴν ἀποθέωσιν της τότε, και εἶνε ὄλω ἀπόλαυσις και εἶνε ὄλη ἔκστασις και κάθε φθόγγος σλαωνικῆς, ποῦ ἀκούει, τῆς ξυπνῆ κάθε ἔνστικτον ἡδονῆς μέσα της, ἀπὸ τῆς ἑλικωτέρας ἕως τῆς πνευματικωτέρας, και εἶνε τότε πανήγυρις αἰσθήσεων ἢ λειτουργία της . . .

Ἐχει μάθη ἐκ παιδῶν κάθε αἶνον και κάθε τροπάριον λειτουργικόν. Τὰ πρῶτα βιβλία, ποῦ θὰ συλλαβίσῃ, θὰ ἴναι τὰ θρησκευτικά, και θὰ ἴναι τὰ θρησκευτικά ἔξομα, τὰ πρῶτα ἔξομα ποῦ θ' ἀποστηθίσῃ. Ἐχει τὸ αἶσθημα τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ὀρμέφυτον. Καί ψάλλει, ψάλλει, ψάλλει. . . Οὔτε μίαν παρατονίαν μεταξὺ 1000 Ρώσσων και Ρωσσιδῶν ἀναμῖξ, ἐκ τῶν ἀνομοιωτέρων τῆς Αὐτοκρατορίας τόπων και στοιχείων ὑμνοφούντων, δὲν θ' ἀκούσῃς. Τὰ χεῖλη παρακολουθοῦν ἀλλήλα με τοὺς αὐτοὺς τόνους, με τὰς αὐτὰς ἀρσείας και θέσεις τῶν φωνῶν, και ἡ ἀρμονία μεταξὺ βαθυφώνων, μεσοφώνων, ὑψιφώνων, βαρυτόνων γίνεται ἔτσι αὐτομάτως, χωρὶς κάμμιαν κἄν προσπάθειαν, και ἡ διατονικὴ κλίμαξ λαμβάνει εἰς τὴν γλώσσάν των τὰς θεωρητικωτέρας μελωδίας και τὸ ἔξομα των σοῦ φαίνεται τότε σὰν εὐλογία ἐξ Οὐρανοῦ χροσῆ εἰς τόσα ἐκεῖ πλάσματα, ἄξεστα μὲν και πρωτόγονα και τρα-

χέα και ἀγροῖκα, ἀλλὰ πιστεύοντα . . .

Ἐπὶ τὴν δυσφθογοωτέραν δὲ τῶν διαλέκτων, με συλλαβὰς ὡς ῥόχθον και με ὄφην δύσκαμπτον ὡς τὰ σώματά των, με κάτι τὸ παχὺ και γεμάτον και ὀγκῶδες και στρογγύλον ὡς γλοῦλισμα ἰνδιάνου ὀργῶντος. . .

Αἱ φωναὶ των, ὄλαι λικνιστικαὶ τῶν γυναικῶν σὰν γλυκονανουρίσματα, ὄλαι βαρεῖαι τῶν ἀνδρῶν σὰν μυκηθμοὶ Ρούσσικον Βορρά, ἀρμόζονται με μίαν ἡρεμίαν και μίαν ἡσυχίαν ποῦ σ' ἐκπλήσσει. Θὰ ἐνόμιζες ὅτι προηγήθησαν δοκιμαὶ καταποντικώταται, διδασκαλῖαι παννύχιοι, ὅτι ὄλοι αὐτοὶ ἀπεφοίτησαν ἀπὸ τὰς μεγαλητέρας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς Ρωσσικῆς σχολῆς. Τίποτε! Ἡ μουσικὴ αὐτή, τὸ αἶσθημα τῆς ἀρμονίας αὐτὸ εἶνε ἔνστικτον, ὡς εἶνε ἔνστικτον εἰς αὐτοὺς τὸ αἶσθημα τῆς πείνης, τῆς δίψης, τοῦ ὕπνου, τῆς δουλειᾶς.

Και ὅπου εὐρεθοῦν πέντε-δέκα Ρώσσοι ἐπὶ ταῦτῳ εἰς Ἐκκλησίαν, δὲν ἔχουν ἢ ν' ἀνοῖξουν ἔνστιγματικῶς τὰ στόματα οὕτω, διὰ νὰ λάμψῃ ὁ ὕμνος, ἢ ὄδη, ὁ ψαλμός, διὰ ν' ἀρμολογῶν ἀρμονικώτατα τὰ δυσκολώτερα τῆς Ἐκκλησίας των τροπάρια, ὡστε νὰ νομίσις πολλὰς, ἀκούων αὐτοὺς ἀπὸ μακρῶν, ὑπὸ τοὺς θόλους και τὰ καταχθόνια και τὰ ἀνώγεια τῆς Ἱερουσαλήμ, ὅτι στρατιαὶ χειρῶν οὐκ ὄλοκληροὶ ὑμνοῦν τὴν δόξαν τοῦ Ἰεχωβά εἰς τὰ Οὐράνια. . . Με τόσο μυστικισμὸν και τόσην γλυκύτητα ἀναδύονται οἱ ἦχοι ἀπὸ τὰ ἔξομα, και με τόσην εὐπετῆ, ὡς ἀτμίδος κούφης, εὐροῖαν εἰς τὸ κενόν, πετοῦν πρὸς τὰ ὕψη, ἄνω, αἱ μελωδῖαι των! . . .

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
Ο ΑΘΗΝΑΙΟΣ

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΕΙΣ ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Ἀπὸ τὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Κολοσβάκ και μέλους τῆς οὐγγρικῆς Ἀκαδημίας κ. Jean Csengeri, τὴν ὁποίαν εὐγενῶς μᾶς παρεχώρησε, ἀναδημοσιευόμενὰ ὀλίγα ἀποσπάσματα, διὰ τῶν ὁποίων καταδεικνύεται ἡ σημασία τοῦ θέματος τῆς διδασκαλίας τῆς ἀρχαιολογίας και τῆς τέχνης εἰς τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν.

Σ. Τ. Δ.

Εἶνε γενικῶς ἀνεγνωρισμένον σήμερον ὅτι ἡ διδασκαλία τοῦ Ὁραίου δὲν πρέπει νὰ λείπῃ ἀπὸ τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν. Θὰ ἴτω λοιπὸν ἀνω-

φελές νὰ θελήσω ν' ἀποδείξω εἰς τὴν ὀμιλήσειν αὐτήν, τῆς ὁποίας τὰ μέλη κατέχονται ἀπὸ τὴν λατρείαν τοῦ Ὁραίου, ὅτι ἡ αἰσθητικὴ και ἡ τέχνη, ἀνάγκη νὰ εἰσαχθοῦν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν.

Εἶνε φανερόν ὅτι διὰ τὴν γενικὴν ἐκπαίδευσιν τὴν ὁποίαν ἀναλαμβάνει νὰ δώσῃ τὸ γυμνάσιον, πρῶτη και οὐσιώδης σκέψις εἶναι νὰ μάθῃ ὁ μαθητὴς νὰ διακρίνῃ τὸ ὄραιον εἰς τὰ καλλιτεχνικὰ ἔργα, ν' ἀναπτύχῃ δηλαδὴ

παρ' αὐτῷτὸ αἶσθημα τοῦ καλοῦ. Τὸ σχολεῖον, τὸ ὁποῖον δδασκεῖ μόνον τὸ ἀληθές και τὸ ἀγαθόν, τὸ δὲ ὄραιον μόνον ἴσως εἰς τὰ πνευματικὰ ἔργα και τὴν ποίησιν, χωρὶς νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄφιν τὰς εἰκαστικὰς τέχνας, ὁμοιάζει με λαχάνοκηπον, ὁ ὁποῖος παρέχει τροφήν εἰς τὸ σῶμα μόνον, χωρὶς οὔτε ἓνα ἄνθος νὰ φαιδρύνῃ τὴν ψυχὴν.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες μᾶς δίδουν διαφορετικὸν παράδειγμα. Ὁποῦδήποτε και ἂν ἔστρεφε τὰ βλέμματα ὁ νέος Ἀθηναῖος, παντοῦ ἔβλεπε τὸ ὄραιον, και ἡ ψυχὴ του εὐχαριστεῖτο νὰ βλέπῃ ὄραια σχήματα. Ἡ τέχνη κατεῖχε τὴν πρῶτην θέσιν εἰς τὴν ἀγωγήν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Καὶ αἱ Ἀθηναῖοι οὕτω ἔγειναν ἡ διδάσκαλος τῆς Ἑλλάδος, τῆς παγκοσμίου Ἑλλάδος. Ἡ ποίησις μόνη ποτε δὲν θὰ ἔφερε τὸ ἀποτέλεσμα αὐτό· ἀλλ' οὔτε ἔμεινε μεμονωμένη: ἀφ' ἑνὸς παρεῖχε τὸ θέμα και τὴν ἐμπνευσιν εἰς τὴν τέχνην, ἔξ ἄλλου ἐδέχετο και αὐτὴ τὴν ἐκ τῆς τέχνης ὄθησιν. Αἱ τέχνη εἶχαν ἐν ἀδελφικῇ κοινονίᾳ.

Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ παραμελῆται ἡ φαντασία, ἡ ὁποία ἐνεργεῖ περισσότερο παρὰ ἡ διάνοια εἰς τὰ παιδιὰ. Ἀπεναντίας πρέπει νὰ ἀναπτύσσεται. Μάθετε τὰ παιδιὰ νὰ βλέπουν ὀρθῶς, ἀναπτύξτε τὴν αἰσθητικὴν κρίσιν και τὴν καλαισθησίαν των· αὐτὴ πρέπει νὰ εἶναι ἡ σπουδαιότερα προσπάθεια τοῦ διδασκάλου. Εἶνε ἀληθές ὅτι τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητον δι' ὄλους τοὺς κλάδους τῆς διδασκαλίας· ἀλλὰ διὰ τὴν τέχνην, πρέπει πρὸ παντὸς νὰ βλέπῃ ὁ μαθητὴς.

Αἱ τέχνη εἶχαν μεγίστην σημασίαν εἰς τὴν ἀγωγήν τῶν λαῶν. Τὸ παρὸν ἔχει πάντοτε τὰς ῥίζας του εἰς τὸ παρελθόν· τὸ πῶς θὰ μορφωθῇ εἰς τὸ μέλλον, ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀφομοιωτικῆς ἱκανότητος.

Ἡ ζωὴ λοιπὸν κρούει τὴν θύραν τοῦ σχολεῖου διὰ νὰ εἰσέλθῃ ἡ τέχνη. Ἡ ζωὴ ἔχει ἀνάγκη ἀνθρώπων με καλαισθησίαν, καλλιτεχνῶν οἱ ὁποῖοι νὰ ἐκτιμοῦν και νὰ ἐννοοῦν τὰς τέχνας και οἱ ὁποῖοι νὰ εἶναι ἱκανοὶ νὰ προσδώσουν ὄθησιν ἀποτελεσματικὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξίν των.

Διὰ τὴν τέχνην βλέπομεν σήμερον τόσην ἀμφιβολίαν; Διὰ τὴν βαδίζομεν σὰν εἰς τὰ σκοτεινὰ; Διότι ἐχάσαμεν τὸ στερεὸν ἔδαφος τοῦ παρελθόντος· τὸ κοινὸν δὲν εἶνε πλέον ἱκανὸν νὰ κρίνῃ τὰ ἀριστουργήματα, ἀπεπλανήθη με τὴν σημερινὴν τέχνην, και μόνον εἰς τὸ παράδοξον ἀνευρίσκει τὰ πρῶτα γνωρίσματα ἐνὸς καλλιτεχνήματος. Ὅπου οἱ Μακίηται δὲν ἔχουν τὸ αἶσθημα τοῦ καλοῦ, ἡ τέχνη ἐκπίπτει ἀργὰ ἢ γρήγορα.

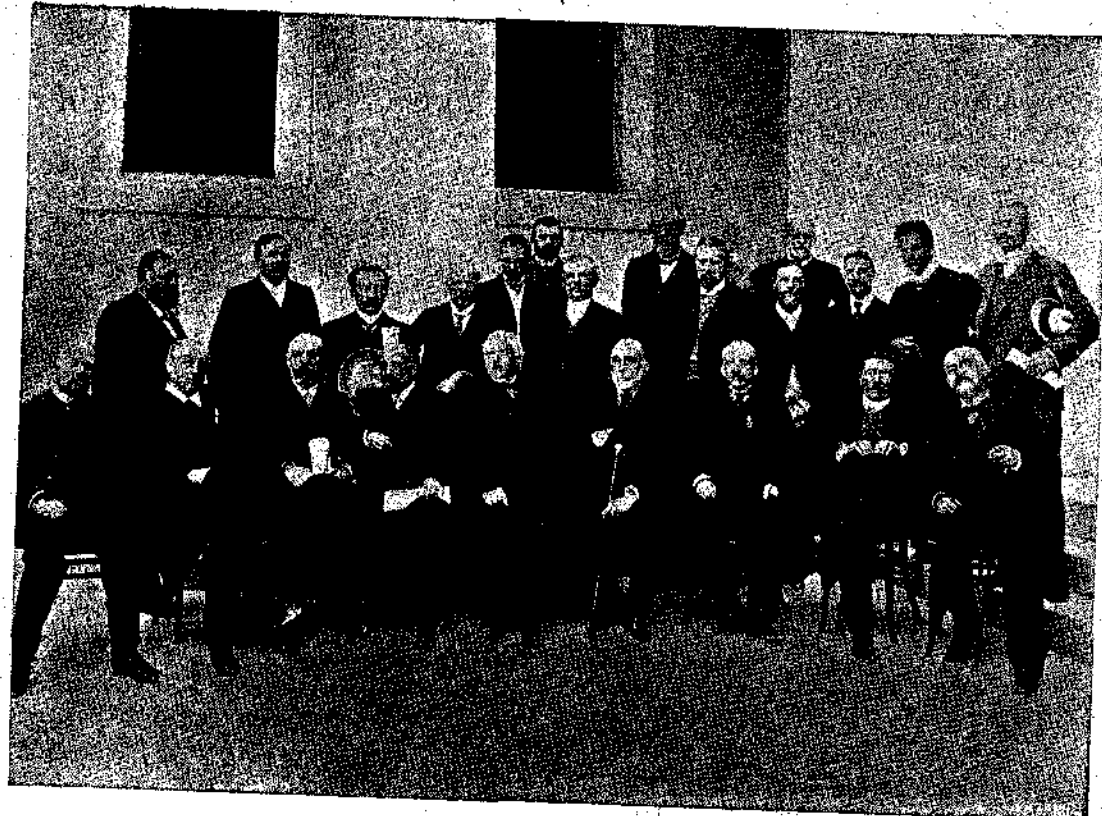
Ἄλλ' ὑπάρχουν και ἄλλοι λόγοι οἱ ὁποῖοι ἀπαιτοῦν νὰ προσέξῃ τὸ σχολεῖον εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ζωῆς.

Ἡ γνώσις τῆς ζωγραφικῆς και τῆς γλυπτικῆς εἶναι ἀπὸ τὰς μᾶλλον ἐνδιαφερούσας σπουδᾶς. Ἡ διδασκαλία των ὄχι μόνον ἀναπτύσσει τὴν διάνοιαν, ἀλλὰ και φαιδρύνει τὸ κοινὸν πνεῦμα. Σήμερον δὲν ἔμπορεῖ νὰ νοηθῇ διδασκαλία τῶν Πυραμίδων, τῶν Σφίγγων, τῆς Ὀλυμπίας, τοῦ Παρθενῶνος, τῆς Νιόβης ἢ τοῦ Λαοκόντος χωρὶς ὁ μαθητὴς νὰ ἔχη ἐμπρὸς του τὰ μνημεῖα αὐτὰ ἢ τὴν ἀναπαράστασιν τῶν μνημείων. Ἡ φιλολογία, δηλαδὴ ἡ μελέτη τῶν κλασικῶν λαῶν, θὰ ἐξηκολούθει νεκρὰ ἐπιστήμη χωρὶς τὴν ἐπίδειξιν τῶν μνημείων τῆς τέχνης. Δὲν ἀπατώμαι νομίζω, ἂν σὰς εἰπῶ ὅτι ἡ ἀντικλασικὴ τάσις, ἡ ὁποία παρατηρεῖται σήμερον, ὀφείλεται εἰς τὴν ἀποστροφήν τὴν ὁποῖαν ἐγέννησε εἰς πολλοὺς ἡ σχολαστικὴ διδασκαλία. Πόσον διαφέρει ἡ διδασκαλία π. χ. ἡ ὁποία περιορίζεται εἰς τὸ λεξιλόγιον τοῦ Ὀμήρου, ἀπὸ ἐκείνην ἡ ὁποία ἀποκαλύπτει εἰς τοὺς μαθητὰς τὸν κόσμον τοῦ Ὀμήρου, τὸ πραγματικὸν βάθος τῆς ποιήσεώς του!

JEAN CSENGERI

Τὸ ἀρχαιολογικὸν συνέδριον. Ἡ ἀφιξίς τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας εἰς τὴν Ἀκρόπολιν κατὰ τὴν ἐναρξίν τοῦ Συνεδρίου. Φωτ. Ἐμ. Τριανταφυλλίδη.

ΤΟ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΔΙΕΘΝΕΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ

Ολοπέτσκι, Κόνζε, Κολινιόν, Όμώλλ, Βιλλάμοβιτς, Καραπάνος, Μαρούκι, Καρβαδιάς, Λάμπρος, Ρόμπερτ, Κάιλ, Στριγκόβσκι, Βαλδστάιν, Δαϊσπελδ, Ράιχ, Γιάρνερ, Ούιλερ, Φουρτβαϊγγλερ, Σμίθ, Φόν Στέρν, Μπιζάρ, Φόν Ντούν, Χάμπλ.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

Ο ΚΑΪΖΕΡ

Εάν, διὰ τὸ νὰ εἶνε κανεὶς μέγας ἀνὴρ, ἀρκῆ νὰ γίνεταί λόγος περὶ αὐτοῦ καὶ νὰ προκαλεῖται λόγος περὶ αὐτοῦ, τότε ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας εἶνε μέγας ἀνὴρ. Ἐάν, μὲ τὸ νὰ χειρίζεται τις οἰονδήποτε ὄργανον καὶ νὰ καταπιάνεται μὲ κάθε τέχνην — ἔχων τὴν πεποίθησιν, ὅτι κατανοεῖ αὐτὰ καλλίτερον ἀπὸ τὸν καταστήσαντα τὴν τεχνικὴν αὐτῶν σχολὸν καὶ ἀποστολὴν τοῦ βίου του — ἀρκῆ νὰ ἀναδειχθῇ μεγαλοφυΐα, τότε ὁ αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος εἶνε μεγαλοφυΐης. Ἐάν, μὲ τὸ νὰ συγκινή, ταρασσῇ καὶ διεγείρῃ τὴν κοινὴν γνώμην, εἰς δεδομένας δὲ στιγμὰς καὶ νὰ κυριαρχῇ αὐτῆς, ἀρκῆ ὅπως μονάρχης τις ἀναδειχθῇ

ισχυρότερος οἰουδήποτε ἄλλου, τότε ὁ Γερμανὸς αὐτοκράτωρ εἶνε ὁ ἰσχυρότερος τῶν μοναρχῶν τῆς ὑψηλίου. Εἴαν, διὰ τὸ νὰ εἶνε τις θαυμαστὸς καλλιτέχνης, ἀρκῆ νὰ θέσῃ εἰς κίνησιν ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρας πρωτοτύπους καὶ ἀσυστάτους ἰδέας, ὁ Γερμανὸς αὐτοκράτωρ εἶνε καλλιτέχνης ἀξιοθαύμαστος. Τέλος, εἴαν, διὰ τὸ νὰ εἶνε κανεὶς ἥρωας, ἀρκῆ νὰ δεσπόζῃ τῆς φαντασίας τῶν πολλῶν, ὁ Γερμανὸς αὐτοκράτωρ δύναται νὰ ἀξιωσῇ ὅτι ἀποτελεῖ ἡρωϊκῶς ἰδεώδες πρόσωπον, πέριξ τοῦ ὁποίου στρέφεται ἡ κοινὴ κατάπληξις καὶ ὁ κοινὸς θαυμασμὸς καὶ ἡμπορεῖ νὰ ὑπερφηανεύεται, ὅτι ἀριθμεῖ θαυμαστὰς καὶ ἐπικριτὰς ἐπίσης

πολυπληθεῖς καὶ ἀκούραστους ὅσον τὰ κύματα τῆς θαλάσσης.

Ἐπὶ τοῦ ὄριζοντος τῶν συγχρόνων γεγονότων, ἡ προσωπικότης τοῦ Κάιζερ διαγράφεται εὐθυτενῆς καὶ σαφῆς. Εἰς αἰῶνα, κατὰ τὸν ὁποῖον οἱ ἄνθρωποι, μαθόντες τὰ πάντα καὶ τοὺς πάντας γνωρίζαντες, ἀπέβησαν ἀψίκοροι, εἶνε ἀπὸ τὰς ὀλίγας ἐκεῖνας προσωπικότητας, αἱ ὁποῖαι προκαλοῦν ἀκόμη εἰς συγκινήσεως, ὅταν ἐμφανισθῇ κάποιος λέγων :

— Τὸν εἶδα πρὸ ὀλίγου Συναμίλησα μὲ τὸν αὐτοκράτορα Γουλιέλμον τὸν Β΄.

Ἡ διαρκῆς ἀλλαγὴ τῶν διαφόρων πνευματικῶν ἐκφράσεών του, ὡς ἡ συνεχῆς ἀλλαγὴ τῶν ἐνδυμασιῶν του, κατέστησε τὸν αὐτοκράτορα ἴσως δημοτικώτερον ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας ιδιότητας τοῦ χαρακτήρος του, αἱ ὁποῖαι εἶνε ὅλοι παράδοχοι, δὲν φαίνονται δὲ παράδοχοι, μόνον καὶ μόνον διότι ἀνήκουν εἰς αὐτόν. Μόνον ὁ Πρωτεύς εἰς τὸ βασιλεῖον τῆς μυθολογίας καὶ ὁ Σαίξπηρ εἰς τὸ βασιλεῖον τῆς δημιουργικῆς συγκινήσεως, μᾶς συνείδισαν μέχρι τοῦδε εἰς τοιαύτας θαυμαστὰς μεταπτώσεις, μεταβαλλούσας ψυχὰς καὶ σώματα εἰς ἀστράπας τοῦ χρονικοῦ διαστήματος. Ἄλλ' εἴαν ὁ Πρωτεύς μεταβαλλόμενος διαδοχικῶς εἰς ποταμόν, πυρακτοῦσαν φλόγα, θύελλαν ἢ θηρίον, ὑποτίθεται ὅτι ἐνσαρκώνει τὴν διάλεκτον δύναμιν τῶν στοιχείων τῆς φύσεως· καὶ εἴαν ὁ Σαίξπηρ, εἰς τὸν ποικίλλοντα τύπον τῶν χαρακτήρων του, ἀναπαριστῇ τὰ σύμβολα τῆς ὑπάρξεώς μας τοῦ Αὐτοκράτορος αἱ προθέσεις οὔτε τὸσον διὰ λεπτοί, οὔτε τὸσον βραθεῖαι εἶνε κατὰ τὴν δις ἢ τρεῖς τῆς ἡμέρας, εἰς νέας στολάς, ἐμφάνισίν του. Ἀνήκων εἰς ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ ὁρμὴ τῆς ἐνεργείας θεωρεῖται ἀρετὴ, ἡ ἐπιθυμία του εἶνε νὰ κατορθώσῃ πιστῶς νὰ ἐνσαρκώσῃ τὴν ἐποχὴν του. Τοῦ Γουλιέλμου Β΄ ἡ σταθερὰ καὶ διαρκῆς τάσις εἶνε, διὰ τῆς πιστῆς ταύτης ἐκπροσωπήσεως, νὰ ἐπιζήσῃ εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀνθρώπων.

Εἶνε καθ' ὅλας τὰς ἐκδοχὰς τῆς λέξεως φιλόδοξος. Καὶ αἱ εὐρύτεραι φιλοδοξίαι του εἶνε πάντοτε ὑψηλόφρονες καὶ ἀγναί, ἂν καὶ κατέρχεται κάποτε μέχρι τῆς ταπεινῆς ματαιοδοξίας. Ποσάκις ὁμως δὲν βυθίζει τὸ βλέμμα πρὸς τὸ βίωβδὸν ἐκεῖνο πλῆθος, τὸ ὀνομαζόμενον «μεταγενέστεροι», ποσάκις εἰς τὴν σιωπὴν τῶν ἀπνῶν νυκτῶν δὲν ψιδυρίζει πρὸς ἑαυτόν :

— Θὰ εἶμαι μεταξὺ ἐκείνων, τῶν ὁποίων ἡ μνήμη μένει πάντοτε ζῶσα καὶ πάντοτε σεβαστή; Θὰ ἐπιζήσουν αἱ πράξεις μου ἐπίσης

μεγαλόφωνοι, ὅπως ὁ τόνος τῶν λόγων καὶ τῶν προσταγμάτων μου;

Ἀναγινώσκων τις τὰς ἀναριθμήτους ἀγορεύσεις του βλέπει, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ ἔχει ἀπόλυτον πεποίθησιν εἰς ἑαυτόν καὶ τὸ ἀλάνθαστον ἑαυτοῦ, καὶ τὴν πεποίθησιν ταύτην ἀνακηρύττει ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν. Ἐνῶ ὁμιλεῖ τὸ αὐτοκρατορικὸν βλέμμα ἀστράπτει, τὸ στόμα πτυχούται καὶ σπασίγγονται αἱ πηγμαί, ἡ φωνὴ του δ' ἀνίχηται μὲ τὸν τραχὺν κρότον σιδηρᾶς σφύρας πιπιούσης ἐπὶ ἐκάστης σιλλάβῃς. Ἐάν ποτὲ οἱ λόγοι του συνεκδοθῶσιν εἰς ὀγκώδη τόμον, ἡ παγκόσμιος φιλολογία θὰ προικισθῇ μὲ ἀληθῆς ἀριστοτέχνημα αὐτοπεποιθήσεως καὶ διδακτικῆς ρητορικῆς. Αἱ μυστικοπαθεῖς καὶ πολεμισταὶ ραφιδίαι τοῦ αὐτοκράτορος εἶνε τὸσον πλήρεις κατὰ τὴν ἐκφρασίαν, τὸσον εὐλακρινεῖς καὶ τὸσον μεγαλόστομοι, ὅσον οἱ λόγοι τοῦ Βοσσουέτου, τοῦ Σαίξπηρου αἱ χίμαιραι, καὶ αἱ περιώνυμοι ἐρωτικαὶ ἐπιστολαὶ τῆς δεσποινίδος Λεσπινιάς. Ἄλλ' ὁ αὐτοκράτωρ, ἀντιθέτως πρὸς ὅτι ἔλεγεν ὁ Βοσσουέτος πρὸ τοῦ λειψάνου τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ', βροντοφωνεῖ :

— Ἄδελφοί μου, μόνος ὁ Θεὸς εἶνε μέγας — καὶ προσθέτει — Ἐγὼ μόνος, ἐγὼ εἶμαι μέγας, λαέ μου!

Ὁ αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος εἶνε ἀληθῆς ἥρωας καὶ πιθανῶς ἥρωας θὰ παραμείνῃ. Δὲν γνωρίζει οὔτε κόπωση, οὔτε φόβον. Πᾶς ὁ παρακολουθῶν κατὰ βῆμα τὸν βίον του, κατανοεῖ ὅτι εἰς τὴν ζέσιν καὶ τὴν ὁρμὴν τοῦ πόθου τούτου, τοῦ μέχρι πάθους ἐξικνουμένου, ἔγκειται τὸ μυστήριον τῆς δυνάμεώς του. Διότι αἱ πράξεις ἀνθρώπου τινὸς ἀναδεικνύονται ἔξοχοι καὶ ἡρωϊκαί, ὅχι μόνον ὅταν πράττῃ πᾶν τὸ δυνατόν νὰ τὸν προσεγγίξῃ πρὸς τὸ ἰδεώδες αὐτοῦ ἀνὰ πᾶσαν τῆς ἡμέρας ὥραν, ἀλλὰ καὶ ὅταν, ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν κορυφῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔταξεν αὐτὸν ἡ τύχη, ἀναπνέῃ τὸν ἐκεῖ ψυχρὸν ἀέρα, ἐπίσης ἐλευθέρως καὶ ἐπίσης ὀξέως, ὡς νὰ μὴ ἔφερον ἐπ' ὤμων τὸ δυσβάστακτον βᾶρος τῆς αὐτοκρατορικῆς πορφύρας. Πᾶς τις δὲ πρέπει νὰ συνολογήσῃ, ὅτι ἥρωας, ὅστις ἀντλεῖ ἡρωϊσμόν καὶ ἐκ τῶν μᾶλλον ἀσημάντων πράξεων τῆς καθημερινῆς ζωῆς ἀποτελεῖ ποιητὴν, ἄξιον τοῦ ὀνόματος, ἂν καὶ μὴ ἔχοντα συναίσθησιν τῆς ἰδίας ἰδιοφυΐας.

Ἐκάστην ἐκ τῶν πνευματικῶν ἀρετῶν του ὁ αὐτοκράτωρ ἐκλήρονόμησεν ἀπὸ τὴν μητέρα του. Καὶ ὅπως ὁ πατὴρ του, ὁ ἀλυσμόνητος, εἶνε ἐπίσης ἐράσμιος καὶ παιδικῶς ἀφε-

λης εις κάθε λόγον και εις κάθε φέρομνον του. Χαρακτηρίζων τις αυτόν, αναγκάζεται συχνά να καταφεύγη εις μυθολογικὰς παρομοιώσεις. Ο αυτοκράτωρ αναπολεί τον παράλληλον τύπον του Φαέθοντος, εις τον οποίον ο 'Απόλλων ενεπιστευθή μίαν ημέραν να ήνιοχήση το άρμα του ήλιου. Όπως το άρμα του Φαέθοντος, και το άρμα, το όποιον ο Γουλιέλμος Β' οδηγεί με χαλινόν και βλέμμα επίσης σταθερόν, είνε και αυτό μεγαλοπρεπές και λαμπρόν. Άλλά του Φαέθοντος — Αυτοκράτορος αι χείρες δέν συσπώνται νευρικώς και το βλέμμα προσηλούται άπότητον επί των άκτινων του εκλάμποντος ήλιου. Εις την ιστορίαν των εθνών, όπως και εις την ιστορίαν των ατόμων, η ανθρωπότης διαίρεται εις δύο μεγάλας τάξεις: τους σπορείς και τους θεριστάς — εκείνους, οι όποιοι μοχθούν και άροτριούν, εκείνους, οι όποιοι δρέπουν και απολαμβάνουν. Ο αυτοκράτωρ της Γερμανίας είνε θεριστής, όρμητικός και εύελπις θεριστής, μη άφήγων ούτε έν χειρόβολον εις την θέσιν του, μη αφήνων ούτε ένα κόκκον εις την αυλακα όπισθεν του. Αί δύο εικόνες, αι υπέρ την κεφαλήν του άνηρημέναι, του σπορέως πάππου, όστις μεδιά διαρκώς, και του βλοσυρού καγκελαρίου, του διαρκώς συνωφρωμένου, δέν κατώρθωσαν να τον άποσπάσουν από του έργου, του μετά σταθεράς αυτοπεποιθήσεως επιδιοκομένου.

Και ποίαν χώραν δέν γνωρίζει ο Αυτοκράτωρ της Γερμανίας; Υπό ποίον ουρανόν δέν έσκιάσθη; Ποία πόλις δέν τον έδεξώθη με σημαίας αναπεπταμένας και σάλπιγγας σαλπίζουσας; Ποία ιστορική πόλις δέν τον άνευφήμησεν; Έπλανήθη άνα τους Άγίους Τόπους, ήκουσε τον Μουεζίνην να θρηνη ή από του ύψους αϊγυπτιακών πύργων, άντίκρουσε το Ισβαφές λυκόφως το χρωματίζον τους υπερβορείους όρίζοντας και χάριν αυτού τά δάση των φοινίκων της Άραβίας ένανούρισαν την σελήνην να κοιμηθή μεταξύ των κλάδων των, μέσα εις την μελοχράν γλυκύτητα ήδυπαθούς νυκτός. Έστάθη υπό την σκιεράν όρσον θόλων πολιών και σητοβρώτων πανεπιστημίων και ήλιόσθη εις το ειδωλολατρικόν κάλλος της Φλωρεντίας, της Σικελίας και της Νεαπόλεως. Έβραδυπόρησε μεταξύ των θείων μαρμάρων του Παρθενώνος και το αιώνιον κάλλος της ευρυθμίας και της χάριτος αυτών ζή εις την ψυχήν του. Η 'Ρώμη τον είδε διερχόμενον τάς όδους και τά προάστειά της. . .

Εις το ιστορικόν δραματολόγιον ο Γερμανός αυτοκράτωρ ύπεδύθη δια τά πρόσωπα. Υπήρξε διαδοχικώς ποντίφηξ άνευ καθιερώσεως, πολιμιστής χωρίς μάχας και έχθρούς, δραματοργός χωρίς δράματα. Άλλά εις πάσας αυτάς τάς πολλαπλάς και ποικιλομόρφους ενσαρκώσεις παρέμεινε η αυτή διάλεκτος και κυρίαρχος προσωπικότης. Κατέχει εις τον αυτόν βαθμόν την δύναμιν να θέλη και να μαγεύη, όπως και να προσκρούη εις τά αισθήματα των ανθρώπων. Φυσιότις και δυσθυμία δέν είνε εις αυτόν, όπως εις τον Ναπολέοντα, όργανα έτοιμα δια πάσαν στιγμήν, άλλ' η διάθεσίς του ποικίλλει από στιγμής εις στιγμήν και τόσον άστραπιαίως, ώστε κατά την αυτήν στιγμήν ήμπορεί να είνε συγχρόνως διαχυτικώτατος, και αιματηρώς σκληρός. Έμφανίζεται ούτως εις τινας ως έντελώς σκληρόκαρδος ή ως έντελώς αγαθός. Δέν είνε όμως ούτε το έν, ούτε το άλλο. Είνε ο Αυτοκράτωρ — δηλαδή όλίγον άνυπόμονος, υπερόπτης, πάντοτε έτοιμος να θέλη και να καταπλήξη, επίμονος, παντοδύναμος και παντελόπτης. Προς συμπλήρωσιν του κύκλου του χαρακτήρος του, εις έν και μόνον ύπολείπεται: — εις το θέλητρον του μυστηρίου, την μαγειάν εκείνην, την διαπλουμένην ως γοητείαν, ήτις έζη εις την μαγικήν δύναμιν των Σφιγγών των Φαραώνων και εις τον σηρόν, όπου έλατρεύετο η 'Ισις, και ήτις περιέβαλεν ως ρομαντική άλωσ την μορφήν μονάρχου ως ο Φίλιππος Β' της 'Ισπανίας. Ο αυτοκράτωρ της Γερμανίας δέν κατέχει την ιδιότητα αυτήν. Έξ όλων των ζώντων μοναρχών είνε ο όλιγώτερον μυστηριώδης και ο όλιγώτερον άόρατος. Άρέσκειται εις τάς έξωτερικάς και λαμπροφανείς τελετάς, ως εάν ήθελε να άποδείξη πόσον εύκόλα άθροίζει γύρω του στρατούς και αϊγλην.

Υπέρ πάν άλλο, ο Αυτοκράτωρ μισεί τάς μικράς κοινοτοπίας της συνομιλίας, άκόμη και εις τους στενούς κύκλους της αυλής, όπου έκαστος συνομιλητής είνε υποχρεωμένος να έξευρίσκη κάτι το εύφυνές και χαρτέν. Η προσωπικότης αυτού αίρεται ούτως υπέρ το κοινόν και υπέρ το σύνθηδες. "Αν υπάρχουν και οι λέγοντες «καβοτίνος» ή «θεατρίνος», άλλ' ουδέεις ήμπορεί ν' άρηνηθή ότι αυτός ο αιώνας μας έχει κάτι το θεατρικόν. Και ότι ο Αυτοκράτωρ γνωρίζει την θεατρικότητα αυτήν να περιβάλλη με κάτι το λεπτόν, το πρωτότυπον, το ιδιότυπον, το χαρακτηριστικόν, το όποιον της αφαιρεί κάθε χαρακτήρα χυδαιότητος και κοινοτοπίας.

Ούτως ο διασκευάζων τάς γραμμάς αυτάς από τον χαρακτηρισμόν του Κάιζερ, υπό της δεσποινίδος Βακαρέσκο, ένθυμείται την εμφάνισιν αυτού, την πρώτην εμφάνισιν, εις τάς Άθήνας. Φέρων την λευκήν των Ουσσάρων στολήν και την εκλάμπουσαν εις τον άπτικόν ήλιον περικεφαλαίαν, την όποιαν επιστέφει ο άργυρούς δικέφαλος, όμοιάζε προς εμφάνισιν τινά του Λόεγγριν, η του Σειγφρείδου η και του Πάρσιφαλ. Το πλήθος το συγκεντρωμένον εις την πλατείαν των Άνακτόρων τον είδε να διαβαίνει ως λευκήν όπτασίαν. Ο μυθικός κύκνος προηγείτο νοητώς. Και ως έξ ένστικτον αι έπευφημιαί και τά χειροκροτήματα άντεκλάγγασαν.

Και ο Κάιζερ έξήλθεν εις τον έξώστην, έν μέσφ μοναδικού επιτελείου βασιλέων και πριγ-

κήπων. Άλλος δά έχαιρέτιζε το κάτωθεν άνευφημούν πλήθος. Εκείνος το πρώτον βλέμμα ξεστρεψε προς την Άκρόπολιν. Την στιγμήν εκείνην μία δόξα ήλιου, μία χαρμονή χρυσοϋ και μία πανήγυρις ρευστοϋ μετάλλου περιέβαλλε τον Παρθενώνα. Όλίγα άκτινες διελθούσαι από των στηλών των ήλεκτροχρόων του ναοϋ, έπεσαν μέχρι του άργυροϋ αετοϋ και της περικεφαλαίας. Και ώσει φωτιστέφανος περιέβαλε τον Λόεγγριν, τον Σειγφρείδον και τον Πάρσιφαλ. Ο Αυτοκράτωρ αυτομάτως ύψωσε την δεξιάν προς την περικεφαλαίαν και έχαιρέτισε τον Παρθενώνα.

Τόν έχαιρέτισε στρατιωτικώς!

Η στάσις, η έκφρασις, η έμπνευσις, το κίνημα αυτό, είνε όλος ο Αυτοκράτωρ!

Δ. Κ.

Η ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΗΣ ΟΜΟΝΟΙΑΣ

Αυτό, το όποιον ήμεις καλοϋμεν *Πλατεία της Όμονοίας*, δέν αποτελεϊ έν τη άρχιτεκτονική των πόλεων πλατεία, άλλά square, εκ του άγγλικού.

Έν πάση περιπτώσει η *Όμόνοια* είναι μία των όραιοτάτων τοποθεσιών της πόλεως μας, η δε από διάφορα σημεία αυτής θεά άληθώς μαγευτική, ιδία από της όδου Άγίου Κωνσταντίνου, όταν θεώμεθα τον Λυκαβητόν, και από της όδου Άθηνάς, εις το τέμα της όποιας εμφανίζεται η θεία της Άκροπόλεως πέτρα. Το γραφικόν αυτής θα ήτο έτι όραιοτερον, αν εφαρμόζετο το αρχικόν σχέδιον, όπερ κατά το 1859 διέγραψεν ο παρα της Βασιλίσσης Άμαλίας μετακληθείς, Γάλλος μηχανικός Δαυίδ.

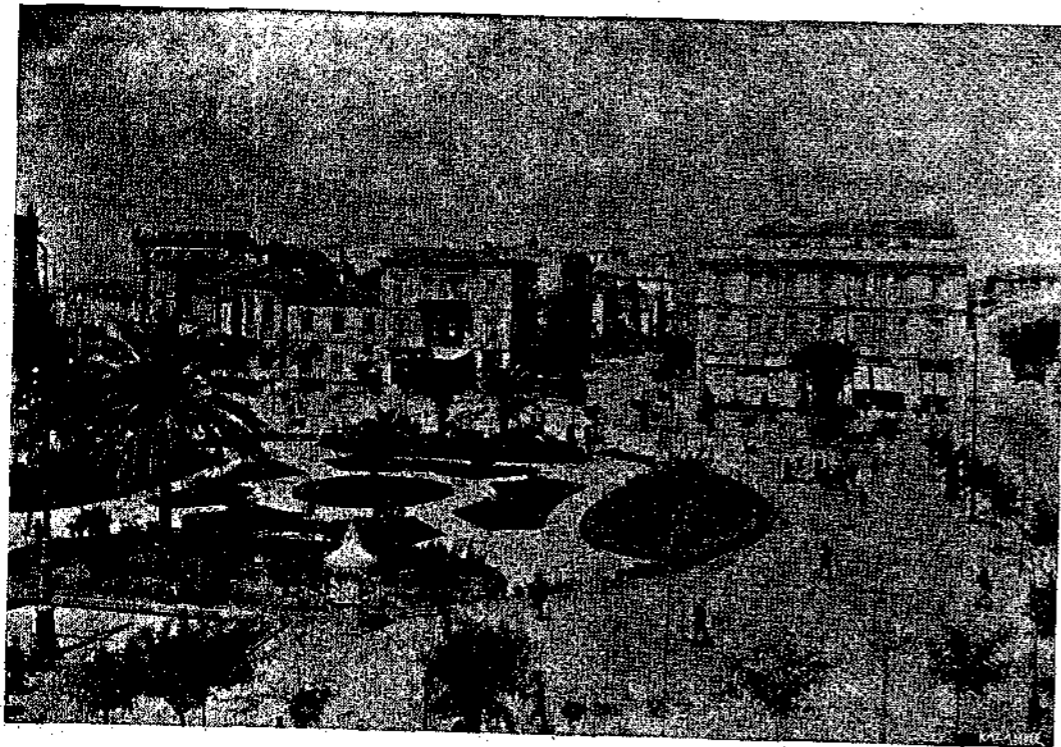
Κατά το σχέδιον τουτο, όπως η όδος Άθηνάς προεκτείνεται δια της όδου Γ' Σεπτεμβρίου, ούτω και η όδος Πειραιώς θ' άντίκρυζε μίαν ευρείαν, ως αυτήν, όδόν, ήτις θα ήγε προς τότε *Προάστειον* της πόλεως, την Νεάπολιν. Επίσης η όδος Σταδίου θα προεκτείνετο δια μιάς όδοϋ, ήτις διερχομένη δια της θέσεως, έφ' ης νύν έγείρεται η *Νέα Σκηνή* θ' απέληγεν εις τους σημερινούς σταθμούς των σιδηροδρόμων Πελοποννήσου και Λαρίσης. Έννοείται, ότι οι διάφοροι οικοπεδοϋχοι της εποχής εκείνης κατώρθωσαν να μη εφαρμόσθη το σχέδιον του Δαυίδ και μάς έφιλοδώρησαν την βρωμεράν και συχαμένην όδόν Θεμιστοκλέους, έξ εύγνωμοσύνης βεβαίως προς

τον συμπολίτην των και μέγαν ναυμάχον. Ταυτοχρόνως όμως κατώρθωσαν και έν άλλο, ν' άποκλείσουν όλόκληρον τμήμα, το ΣΤ', να υποχρεώσουν τους Άχαρνείς να διέρχονται δια στενωπών οίαι η όδος Καματεροϋ και να καταστήσουν προβληματική την μετά των δύο μεγάλων και πολυανθρώπων σιδηροδρομικών στραθμών συγκοινωνίαν.

Άλλά αι ψυχαί των δέν θα ήσυχάσωσι. Διότι ό,τι εκέρδιαν εκείνοι, θα το πληρώσωσι μυριοπλασιώς οι άπόγονοί των. Αί παρα του Δαυίδ προδιαγραφείσαι όδοι θ' ανοιχθώσι μίαν ημέραν αναγκαστικώς δια δαπάνης έκατομμυρίων. Ηδη, όπότεν η Α. Μ. ο Βασιλεύς προέτεινε ν' ανοιχθή η άπαραίτητος προέκτασις της όδοϋ Σταδίου προς τον σιδηροδρομικόν σταθμόν Λαρίσης, τω παρουσιάσθη η ένστασις, ότι θ' άπαιτηθή δαπάνη, ήτις δέν θα είνε κατωτέρα του έκατομμυρίου!

Η Πλατεία της Όμονοίας έχει την ιστορίαν της.

Οι παλαιότεροι των Άθηναίων ένθυμοϋνται, ότι μέχρι του 1858 άπετέλει σειράν χαλασμάτων, μικρών λοφίσκων, και δι' αυτής διήρχετο ο χείμαρρος, ο από της όδοϋ Σταδίου ρέων. Ο χείμαρρος αυτός την εποχήν εκείνην συνεκαλύφθη δια της κατασκευασθείσης ύπονόμου, άλλά τά χαλάσματα έξηκολούθησαν να ύφίστανται.

Η ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΗΣ ΟΜΟΝΟΙΑΣ — ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ Σ. ΚΟΚΚΟΛΗ

Περὶ τὸν νῦν σημειώσω, ὅτι ἦτο ἔρημος οἰκοδομῶν καὶ ὅτι μόνον εἰς τὴν γωνίαν τοῦ νῦν ξενοδοχείου « Ἡ Ἑλλάς » ὑπῆρχε μία μάνδρα, ἐντὸς τῆς ὁποίας εὐρίσκειτο ὁ περίφημος καφενὲς τοῦ Χαΐτα. Περίφημος κατὰ τοῦτο, ὅτι εἶχε θαυμασίον φρεάτιον ὕδαρ.

Τὸ ὕδωρ αὐτὸ ἦτο πολυθρύλητον ἀνὰ πάσας τὰς Ἀθήνας καὶ οἱ τολμηρότατοι τῶν Ἀθηναίων ἀπετόλμων, κατὰ τοὺς φοβεροὺς ἐκείνους χρόνους τῆς ληστείας, νὰ προσκετινώσι τὸν περίπατον τῶν μέχρι τοῦ ἔξω τῆς πόλεως κειμένων τούτου καφενεδείου, γνωστοῦ ὄντος ὅτι ἡ πόλις ἔληγεν ἐκεῖ, ἐνθα νῦν κεῖται ἡ μικρὰ πλατεῖα τοῦ Ἱεροῦ Λόχου.

Ἐκ τῶν τολμηρῶν τούτων ἀνδρῶν εἰς ἦτο καὶ ὁ ἀείμνητος ἀρχιτέκτων Λύσανδρος Κανταντζόγλου, ὅστις συχνάκις μετὰ τοῦ Μάρκου Ρενιέρη ἤρχοντο καὶ ἔπινον τὸν καφὲν τῶν. Ὁ Χαΐτας περὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἦτοι περὶ τὸ 1858, εὐρέθη νὰ ὀφείλῃ περὶ τὰς 10,000 δραχμῶν, ἃς καὶ ἐξήτησε δανεικῶς παρὰ τοῦ Κανταντζόγλου, ὅστις ἀντὶ τοῦ δανείου τῷ ἐπρότεινε νὰ τῷ ἀγοράσῃ τὸ περίβολον τοῦ καφενεῖου. Ὁ Χαΐτας ἐδέχθη καὶ ἐπώλησε τῷ Κανταντζόγλου ἀντὶ 18,000 δραχμῶν ὅλον τὸν χώρον.

Τῷ 1862 ἡ Πλατεία τῆς Ὁμονοίας, τότε Πλατεία Ὁθωνος, ἦτο ἤδη χαραγμένη, καίτοι δὲ στερομένη οἰκοδομῶν, δὲν ἦτο παντελῶς ἔρημος, διότι εἶχε περίξ 2 ἢ 3 καφενεῖα. Πρὸ ἐνὸς ἐξ αὐτῶν, ἀκριβῶς πρὸ τῆς θέσεως ἐν ἣ κεῖται νῦν ἡ οἰκία Σαρόγλου, ὁ Ἐπαμεινώνδας Δεληγέωργης, ἐπὶ τραπέζης, τῆς ὁποίας ὁ εἰς ποὺς ἔλειπε, συνέταξε τὸ ἔγγραφο τῆς προγραφῆς τῆς δυναστείας τοῦ Ὁθωνος. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δὲ ταύτῃ μετωνομάσθη αὐτοστιγμὴ καὶ ἡ Πλατεία Ὁθωνος εἰς Πλατείαν Ὁμονοίας!

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ Πλατεία ἤρχισε κλαίουμένη δι' οἰκιῶν, καὶ κατὰ τὴν δημοσίαν τοῦ Παναγῆ Κυριακοῦ κατασκευάσθη ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς ἐξέδρα σιδηρᾶ, ἐφ' ἧς τρεῖς τῆς ἐβδομάδος ἔπαιζεν ἡ στρατιωτικὴ μουσικὴ. Τὰς Κυριακὰς περίξ αὐτῆς ἦτο συνήθεια νὰ διέρχωνται οἱ περιπατηταὶ ἐφ' ἀμάξης ἐπανακάμποντες ἐκ τοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πατησίων περιπάτου καὶ νὰ ἀκροῶνται τῆς μουσικῆς.

Ἡδὴ ἡ Πλατεία αὕτη κατέστη πολυανθρωποτάτη τὸ ἀληθὲς κέντρον τῶν Ἀθηνῶν, ὁ ὁμοπαλὸς τῆς πόλεως, ἀφ' οὗ ἀκτινοβολοῦσι πάντα τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας πρὸς τὰς ἀποκέντρας τῆς πόλεως συνοικίας.

Ν. ΣΠΑΝΑΩΝΗΣ

ΤΟ ΠΑΣΧΑ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΚΑΤΑ ΤΟ 1772

Κατὰ τὰς προσφάτους ἐρεῖνας μου ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Σινᾶ εὗρον μεταξὺ ἄλλων πατριαρχικῶν ἐγγράφων καὶ τὸ ἐπόμενον, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ κατὰ τὸ ἔτος 1772 οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Θεόδωσος ὁ Β' συνίστα καθ' ὑψηλὴν ἐπιταγὴν εἰς τοὺς χριστιανούς τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν προαστείων αὐτῆς ν' ἀποφύγῃσι κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα πᾶσαν ἐκδήλωσιν χαρᾶς καὶ νὰ ἐορτάσωσι τὴν μεγίστην τῶν χριστιανικῶν ἐορτῶν μένοντες κατὰ κλειστοὶ ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν. Τὴν ἐκτακτὴν ταύτην αὐστηρότητα τῶν Ἀρχῶν προεκάλεσε βεβαίως ἡ μεγάλη τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀνωμαλία καὶ ἔξαψις τῶν πνευμάτων. Δὲν εἶνε δ' ἴσως ἀκαιρὸς ἡ δημοσίευσις τοῦ ἱστορικοῦ τούτου μνημείου, καθ' ὃν χρόνον ἐπικεῖται τοῦ Σωτήρος ἡμῶν ἡ λαμπροφόρος Ἀνάστασις, τὴν ὁποίαν σύμπας μὲν ὁ χριστιανικὸς κόσμος πανηγυρίζει μετὰ πάσης μεγαλοπρεπείας ὡς τὴν βασιλίδα τῶν ἐορτῶν, ἡ δὲ ὀρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία ὕμνει ὡς «ἐορτὴν ἐορτῶν καὶ πανηγυρίων πανηγύρεων»· διότι παρέχει εἰς ἡμᾶς τοῦτο εἰκόνα τινὰ τῆς τρομοκρατίας τῶν ζοφερῶν ἐκείνων χρόνων, καθ' οὓς οἱ ὁμογενεῖς ἡμῶν οὐδ' αὐτὰ τὰ θεησκευτικὰ αὐτῶν καθήκοντα ἠδύναντο ἐλευθέρως νὰ ἐκτελέσωσι.

Ἐπειτα τὸ ἀκριβὲς κείμενον, τοῦ ὁποίου μόνον τὴν στίξιν διώρθωσα καὶ τῶν κυρίων ὀνομάτων τ' ἀρχικὰ γράμματα μετέβαλον ἀπὸ μικρῶν εἰς κεφαλαῖα.

† Ὁ Πατριάρχης

† Ἐντιμότατοι κληρικοὶ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ λοιποὶ εὐλαβέστατοι ἱερεῖς καὶ δσιώτατοι ἱερομόναχοι, οἱ ψάλλοντες ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Πόλεως, τοῦ Γαλατᾶ καὶ τοῦ Καταστένου, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ.

Γνωστὸν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν, ὅτι σήμερον προσεκληθήμεν παρὰ τοῦ ἐνδοξοτάτου Σταυροπόλ' ἐφέντη καὶ ἀπεθόντες ἡκούσαμεν ἀναγνωσθέντος παρ(η)σ(ι)α τοῦ ἐκδοθέντος βασιλικοῦ προσκνητοῦ ὀρισμοῦ, ὁ ὁποῖος προστάζει, ὅτι κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς Λαμπρᾶς νὰ περᾶσωσιν ὅλοι οἱ χριστιανοὶ ραγιαῖδες μετὰ ἡσυχίαν καὶ σεμνότητα, χωρὶς χοροῦ καὶ τραγῳδίας καὶ παιγνιδία, καὶ νὰ μὴν περιπατῶσι μαζόμενοι εἰς τοὺς δρόμους, μήτε νὰ

πηγαίνωσιν εἰς τὸ Μπαλικλί καὶ τὸ Ἐγρῖκαπ καὶ εἰς ἄλλα ἀγίασματα, ἀλλὰ νὰ ἡσυχάζωσιν εἰς τὰ ὀσπήτια καὶ εἰς τοὺς ὀντάδες τῶν. Πρὸς τούτοις νὰ μὴν φοροῦν καλπάκια ὀψηλά, γούναις μετὰ προφύλια μεγάλα καὶ ἄλλα φορέματα μπέτικα καὶ ὀποῦ ἀνήκουν εἰς τοὺς κρατοῦντας ἡμῶν, δηλαδὴ σαλβάρια καὶ μνηστάνια καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἐμποδισμένα φορέματα, ἀλλὰ νὰ φυλάττωσιν ἀπαρᾶσαλεύτως τοὺς ὀρισμοὺς περὶ τῶν ἐνδυμάτων, ὁποῖος δὲ τολμήσῃ νὰ παραβῇ κἀμμίαν ἀπὸ τὰς προσταγὰς ταύτας, νὰ παιδεύεται μετὰ βαρυντᾶτην παιδείαν. Ὅθεν, ἀγκαλιὰ καὶ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν νὰ σᾶς ἐγράψαμεν καὶ νὰ σᾶς ἐσυμβουλευσάμεν, ὅτι νὰ περᾶσετε κατὰ τὰς ἀγίας ταύτας ἡμέρας ἡσυχᾶ καὶ σεμνᾶ, ἰδοὺ ὁμοῦ καὶ τώρα, ὀποῦ σᾶς φανερώνομεν τὴν γενομένην σφοδρὰν προσταγὴν καὶ παραγγέλλομεν εἰς ὅλους τοὺς χριστιανούς, μικροὺς καὶ μεγάλους, νέους καὶ γέροντας, ἀνδρας τε καὶ γυναῖκας, ὅτι νὰ προσέχετε κατὰ τὰς ἀγίας ταύτας ἡμέρας, κατὰ τοὺς ἐκδοθέντας βασιλικὸς προσκνητοὺς ὀρισμούς, καὶ νὰ περᾶσετε ὅλοι μετὰ ἡσυχίαν καὶ εὐταξίαν καὶ μετὰ φορέματα πενιχρὰ καὶ ταπεινὰ εἰς τὰ ὀσπήτια καὶ εἰς τοὺς ὀντάδες σας, χωρὶς χοροῦ καὶ τραγῳδίας (καὶ παιγνιδία), καὶ νὰ μὴν περιέρχεσθε μαζόμενοι εἰς τοὺς δρόμους καὶ νὰ μὴν πηγαίνετε εἰς ἀγίασματα, (ἀλλὰ νὰ φυλάττετε ἀπαρᾶσαλεύτως τὰς ἀνωτέρω προσταγὰς, ὀποῦ περιέχει ὁ ἐκδοθεὶς προσκνητοῦς βασιλικὸς ὀρισμὸς) διότι ὁποῖος ἀθετήσῃ κἀμμίαν ἀπὸ τὰς προσταγὰς ταύτας, ὁ τοιοῦτος νὰ ἡξεύρη ὁ(τι) θέλει παιδεύη μετὰ βαρυντᾶτην παιδείαν. Καὶ λοιπὸν, τέκνα ἐν Κ(υρί)ῳ ἀγαπητά, νὰ φανῆτε καὶ τώρα εὐπειθεῖς εἰς τὰς προσταγὰς τῶν πολυχρονίων ἡμῶν ἀδθέντων, καὶ νὰ περᾶσετε σεμνᾶ καὶ ἡσυχᾶ δοξάζοντες τὸν ἅγιον Θεὸν καὶ εὐχαριστοῦντες τοὺς πολυχρονίους ἡμῶν ἀδθέντας διὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς μέγα ἔλεος αὐτῶν, (ὁὗς ὁ Κύριος πολυετοίη), διὰ νὰ ἀπολαμβάνωμεν πάντοτε καὶ παρ' αὐτῶν εὐσπλαγγίαν καὶ εὐμένειαν. Στοχαζόμενοι λοιπὸν ὅλοι, μικροὶ τε καὶ μεγάλοι, πόσον ἀπαραίτητον χρεὸς ἔχομεν, νὰ ὑπακούωμεν εἰς τὰς προσταγὰς τῶν πολυχρονίων ἡμῶν ἀδθέντων ὡς πιστοὶ ὑπήκοοι καὶ ραγιαῖδες, καὶ

» ὅτι, ἂν κανένας, τολμήσῃ νὰ παρακούσῃ, ὄχι
 » μόνον ἐκεῖνος θὰ παιδευθῇ μὲ βαρυστάτην
 » παιδείαν, ὃ μὴ γένοιτο, ἀλλὰ θέλει προσε-
 » νηθῇ κοινὸν ὄνειδος εἰς ὅλον τὸ Γένος μας,
 » νὰ φυλλάττετε μὲ μεγάλην προσοχὴν ὅλας
 » τὰς ἀνωτέρω προσταγὰς τόσον εἰς τὰ φορέ-
 » ματα, ὅσον καὶ εἰς τὰ ἄλλα, ὅπου εἴπομεν.
 » Ὁ δὲ τὰ φοικτὰ καὶ σωτήρια πάθη ὑπέρ
 » ἡμῶν καταδεξάμενος καὶ τριήμερος ἐκ νεκρῶν
 » ἀναστὰς Σωτὴρ ἡμῶν νὰ σᾶς ἀξιῶσῃ ὅλους,
 » μικροὺς τε καὶ μεγάλους, νὰ φορτᾶσθε τὴν
 » κοσμοσωτήριον Ἀνάστασιν Αὐτοῦ καὶ εἰς ἄλ-
 » λους πολλοὺς χρόνους, οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ
 » ἄπειρον ἔλεος σὺν τῇ παρ' ἡμῶν εὐχῇ καὶ
 » εὐλογίᾳ εἴη ὑμῖν. *αγοβ*»

Κωνσταντινουπόλεως.

Ἡ γενικὴ «Κωνσταντινουπόλεως» ἀποδοτέα
 εἰς τὴν ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔγγραφου ὀνομαστικὴν «ὃ
 πατριάρχης». Αἱ λέξεις αὗται ἐγράφησαν ἀντι

ὑπογραφῆς ὑπὸ τῆς πατριαρχικῆς, ὡς φαίνεται,
 χειρὸς, παραλειφθέντος τοῦ πατριαρχικοῦ ὀνό-
 ματος. Εἶνε ὁμοῦ γνωστὸν ἀλλαχόθεν, ὅτι κατὰ
 τὸ ἔτος 1772 ἦτο οἰκονομικὸς πατριαρχὸς
 Θεοδόσιος ὁ Β'.¹

Τὸ ἔγγραφον εἶνε γεγραμμένον ἐπὶ λεπτοῦ
 φύλλου χαρτοῦ, ἔχοντος διάστασιν 49×35 ἑκα-
 τοστομ. Διάστασις τῆς γραφῆς: 27,5 26,5 ἑκα-
 τοστομ. Ὁ χάρτης εἶνε πολλαχού ἐφθαρμένος, μά-
 λιστα δὲ κατὰ τὸ μέσον. Ἐκ δὲ τοῦ κάτωθεν
 τῆς γραφῆς κενοῦ χώρου ἔχει ἀποκοπῆ διὰ ψαλί-
 δος, ὡς φαίνεται, τεμάχιον διαστάσεως 16,8 × 9,5
 ἑκατοστομ., τὸ ὁποῖον πιθανῶς περιεῖχε ση-
 μείωσιν τινα.

Διὰ τῶν σημείων < > ἐδήλωσα τὴν συμπλή-
 ρωσιν τῶν ἐκ τῆς φθορᾶς τοῦ χαρτοῦ κενῶν
 καὶ τῶν συγκεκομμένων λέξεων.

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΒΟΛΙΑΗΣ

¹ Ἡ προχειροτέρα μαρτυρία παρὰ *M. Γεδεών*,
 Πατριαρχ. Πίν. σελ. 661 κ. ἔ.

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ
 Η ΕΝΑΡΞΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ 25 ΜΑΡΤΙΟΥ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΑΙ ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ ΤΩΝ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ».

Τὴν Κυριακὴν τῆς 27 Μαρτίου ὁμιλήσῃ εἰς τὰ γρα-
 φεῖα τῶν «Παναθηναίων» ὁ κ. Α. Μάτεσις, κινή-
 σαις πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀκροατηρίου.

Τὸ θέμα ἦτον ἄφ' ἑνὸς ἡ ἱστορικὴ ἐκτύλιξις τῆς δε-
 καεπταετοῦς βασιλείας (474-491) τοῦ Ζήνωνος, τοῦ
 πολυμηχάνου Ἰσαύρου αυτοκράτορος ἐξ ἄλλου ἢ ἀνά-
 λυσις καὶ μελέτη τῆς ὁμώνιμου κρητικῆς τραγωδίας.
 Συνεπλέκοντο οὕτως ἐντέχνως δύο ἐνδιαφέρονται σε-
 λίδες τῆς ἐθνικῆς μας ἱστορίας ἀπέχουσαι ἀλλήλων
 δώδεκα ὁλοκλήρους αἰῶνας.

Ἡ τραγωδία «Ζήνων» δημοσιευθεῖσα ὑπὸ τοῦ
 τοῦ Σάδα ἐν τῷ «Κρητικῷ Θεάτρῳ» εἶνε ἔργον τοῦ
 δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος· ἐγράφη δ' εἰς τὴν Κρητι-
 κὴν διάλεκτον τῆς ἐποχῆς ἐκεῖνης ὑπὸ Κρητὸς ποιη-
 τοῦ, τοῦ ὁποῖου ἀγνοεῖται τὸ ὄνομα. Ἴδου ἡ ὑπόθεσις
 τοῦ ἔργου.

Ὁ αυτοκράτωρ Ζήνων εἶχε καταβάλλει τὸν ἀντίπα-
 λόν του Βασιλίσκον διὰ τῆς συνδρομῆς τοῦ στρατη-
 γοῦ Ἀρμάτου — ἡ τραγωδία τὸν ὀνομάζει Ἀρμάκιον
 — καὶ πρὸς ἀμοιβὴν τῆς ἐκδουλεύσεως εἶχεν ἀναγο-
 ρεῖσαι καίσαρα τὸν υἱὸν τοῦ συμπολεμιστοῦ τούτου,
 Βασιλίσκον ἐπίσης καλούμενον Ὁ Ζήνων ἐπωφελού-
 μενος τῆς ἀπουσίας τοῦ Ἀρμακίου, καθαρῶς καὶ προ-
 πηλακίζει τὸν νεῦρον Βασιλίσκον καὶ ἀποφασίζει νὰ
 στέφῃ ἀντ' αὐτοῦ καίσαρα τὸν ἴδιον ἀδελφόν — ἐξά-
 δελφον κατὰ τὴν τραγωδίαν — Λογγίνον. Ἀλλ' εἰς
 τοῦτο ἀντιτάσσεται ὁ πατριάρχης Πελάγιος. Ἡ τρα-
 γωδία ἐκτυλίσσεται εἰς πέντε πράξεις διὰ σειράς ἐγ-
 κλημάτων τοῦ Ζήνωνος καὶ Λογγίνου πρὸς ἀντιπάλους
 πάσης ἀντιδράσεως. Ὁ Ἀρμάκιος ἐπανελθὼν ἐπὶ κε-
 φαλῆς τοῦ στρατοῦ, πείθεται διὰ ῥαδιουργιῶν τοῦ αὐ-
 τοῦ Ἀναστασίου νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν ἀνάκτορα καὶ
 σφάζεται κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως. Ὁ πατριάρχης
 Πελάγιος διὰ σκευωρίας τοῦ Λογγίνου κατηγορεῖται
 ὡς εἰδωλολάτρη καὶ θανατώνεται. Ὁ Ζήνων θεωρεῖ
 ἑαυτὸν εἰς τὸ ἀπόγειον τῆς ἰσχύος του καὶ ἐπὶ τῇ εὐ-
 καιρίᾳ τῆς στέψεως τοῦ Λογγίνου παραθέτει πολυτε-
 λές συμπόσιον εἰς τὰ ἀνάκτορα. Ἐξάρνα ὁ διὰ τῶν
 ραδιουργιῶν τοῦ Ἀναστασίου στασιάσας στρατὸς ἐπι-
 πίπτει κατὰ τῶν ἀνακτόρων. Ἡ κάθαρσις ἐπέρχεται
 ραγδαία Ὁ Λογγίνος φονεύεται ὁ Ζήνων ἐν ἐσχάτῃ
 μέθῃ ἐνταφιάζεται ζῶν καὶ ὁ Ἀναστάσιος ἀναγορευέ-
 ται αυτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου.

Ἀναλύων τὸ ἔργον σκηρὴν πρὸς σκηρὴν καὶ ἀνευ-
 ρίσκων πολλὰς λυρικὰς καὶ δραματικὰς ἐξάρσεις, ὑπέ-
 δεῖξεν ὁ ὁμιλητὴς παραδόξον ὁμοιότητα πλείστον
 σκηνῶν τοῦ «Ζήνωνος» πρὸς τὰς Σαξπηρειοὺς τρα-
 γωδίας. Ὅπως εἰς τὸν «Ἀμλετ», οὕτως ἐν ἀρχῇ τοῦ
 ἑλληνικοῦ δράματος, παρουσιάζεται τὸ φάσμα τοῦ
 δολίως θανατωθέντος αυτοκράτορος Βασιλίσκου Ζη-
 τον ἐκδίκησιν. Ὅπως εἰς πολλὰς σκηνὰς τοῦ Σαξ-
 πη, ὁ Λογγίνος βαρυσθυμῶν ζητεῖ ἀνακούφισιν εἰς
 τὸ ἄσμα τῶν μουσικῶν. Αἱ σκῆαι τῶν θυμάτων ἐμφα-
 νίζονται ἀλληλοδιαδόχως πρὸς τὸν ἐν τῷ τάφῳ ἐκ-
 πνέοντα τύραννον, ὅπως παρελαμβάνουσι πρὸ τῆς τελευ-
 ταίας μάχης εἰς τὸν ὕπνον τοῦ Ριχάρδου Γ'. Ἀλλὰ τὴν
 μεγίστην ὁμοιότητα ἀνεῖρεν ὁ κ. Μάτεσις μεταξὺ τοῦ
 «Ζήνωνος» καὶ τοῦ «Μάκβεθ». Τὸ οἰκτρὸν τέλος τοῦ
 αυτοκράτορος ἀγγέλλεται πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ ἀστρο-
 λόγου, ὅπως τὸ προλέγουσιν αἱ μάγισσαι πρὸς τὸν

Μάκβεθ. Τὸ πρόσωπον τοῦ Λογγίνου ὑποκινήτο
 τῶν ἐγκλημάτων, ἔχει μεγάλην ἀναλογίαν πρὸς τὸ
 τῆς Λαίδης Μάκβεθ. Ἰδίως ὁμοῦ ἐκπλήττει ἡ σκηνὴ
 τοῦ συμποσίου. Τὸ φάντασμα τοῦ Βάγκου, τοῦ δολο-
 φονηθέντος συναγωνιστοῦ, ἐμφανίζεται πρὸς τὸν τύ-
 ραννον καθ' ἣν στιγμὴν ὑψώνει τὸ κύπελλον καὶ ἡ
 σκῆα τοῦ ὀρμακίου ὀρθοῦνται πρὸ τοῦ Ζήνωνος εἰς
 αὐτὸν μόνον ὁρατὴ Ὁ Λογγίνος ὅπως ἡ Λαίδη Μάκ-
 βεθ, τὸν ἐπιτιμᾷ διὰ τὴν δειλίαν καὶ ὁ τύραννος δίδει
 τὰς αὐτὰς σχεδὸν ἀπαντήσεις.

Τὰς ὁμοιότητας ταύτας δὲν ἀπέδωκεν ὁ κ. Μάτεσις
 εἰς ἀπλὴν σύμπτωσιν. Αἱ ἐρευνᾶι τοῦ κ. Σάδα ἀπεκά-
 λυψαν ὅτι τὸ ἑλληνικὸν ἔργον εἶνε μίμησις μιᾶς
 ὁμώνιμου τραγωδίας γραφείσης λατινιστῶ ὑπὸ τοῦ
 Ἄγγλου Ἰησοῦτου Σίμωνος καὶ δημοσιευθεῖσης τῷ
 1648. Μολονότι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνην τὰ ἔργα τοῦ
 Σαξπηρ ἔλησιμονόντο καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἄγγλον,
 ἐν τούτοις εἶνε πολὺ φυσικὸν νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ Σί-
 μων ἔγραψεν ὑπὸ τὴν ἐπίφρῆσιν τοῦ μεγάλου τραγικοῦ.
 Καὶ ἰδοὺ πῶς διὰ τοῦ ἀγνοῦ τοῦτου μεταγγισθὲν τὸ
 σοιζήρηρον πνεῦμα ἀντήχει ἐν ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἀπὸ
 τῶν θεάτρων τῆς Κρήτης πρὸ δύο καὶ ἡμισσεως περὶ-
 ποῦ αἰῶνων.

ΔΙΕΘΝΕΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ

Ἡ τέχνη τοῦ πλέειν παρ' ἀρχαίους. — Ἀνακοίνω-
 οῖς τοῦ κ. Περ. Ρεδιάδη ἀνθροπολ. τοῦ Β. Ν. κα-
 θηγητοῦ παρὰ τῇ Σχολῇ τῶν Δοκίμων.

Ὁ συνεργάτης τῶν «Παναθηναίων» κ. Ρεδιάδης,
 εἰς τὴν συνεδρίαν τῆς 29ης τ. ἐνώπιον τοῦ Γεω-
 γραφικοῦ καὶ Τοπογραφικοῦ τμήματος τοῦ Ἀρχαιολο-
 γικοῦ Συνεδρίου ἀνεκοίνωσε τὰ ἀποτελέσματα μα-
 κρᾶς ἐργασίας αὐτοῦ ἐπὶ τῆς τέχνῃς τοῦ πλέειν παρ'
 ἀρχαίους, ἡ ἐρευνα τῆς ὁποίας πρώτην ἤδη φορὰν
 τίθηται ἐπὶ τάπητος, γνωστοῦ ὄντος ὅτι οὐδὲν εἰδικὸν
 ἔργον διεδόθη ἐκ τῆς ἀρχαιότητος.

Ἡ ἀνακοίνωσις του ἐν συνόψει εἶχεν ὡς ἑξῆς:
 Θεωρῶν ἐν πρώτοις ἐκτὸς πάσης ἀμφισβήτησεως,
 διὰ πάντα τοῦλάχιστον ὅστις ἔλαβεν ἀμυδρὰν ἰδέαν
 τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἔπλεον ὄχι μόνον
 παρὰ τὰς ἀκτὰς καὶ ἐν καιρῷ ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ ἐν
 καιρῷ νυκτὸς καὶ μακρὰν τῶν ἀκτῶν, παρουσιάζει
 ἀναπόφευκτον τὴν ἀνάγκην παραδοχῆς συστήματος τι-
 νόσ ναντιλιακῶν μεθόδων παρ' ἀρχαίους. Ἐπὶ τῇ βί-
 οσει δὲ διαφόρων πληροφοριῶν ἐγκατεσπαρμένων ἐδῶ
 κ' ἐκεῖ εἰς τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς, ἀποδεικνύει ὅτι
 οἱ ἀρχαῖοι ἔπλεον κατὰ στοιχειώδες τι σύστημα ναν-
 τιλιας ἐξ ἀναμετρήσεως, τὸ ὁποῖον ἐξάγει ἐκ τῆς Γεω-
 γραφικῆς Ὑψηλήσεως τοῦ Κλαυδίου Πτολεμαίου καὶ
 ἄλλων ἀρχαίων γεωγράφων.

Καὶ τὴν μὲν γωνίαν τῆς πλεύσεως ἐμέτρων κατὰ
 τὸν κ. Ρεδιάδην ἀρχαιότερα οἱ μὲν πλείοντες ἐν ταῖς
 βορείαις θαλάσσαις ἀπὸ τῶν περιτολιῶν ἀστέρων, τῆς
 μεγάλης δηλαδὴ καὶ ἑπειτα καὶ τῆς μικρᾶς ἀρκτου,
 οἱ δὲ ἐν ταῖς νοτίαις ἀπὸ τοῦ Κανόβου ἀστέρος
 (α τῆς ἀργούσ). Ὁ κ. Ρεδιάδης ὁμοῦ νομίζει ὅτι
 βραδύτερον καὶ ὄργανον ὑπέφρην ὅπερ, τῇ βοήθειᾳ
 τῶν ἀστέρων, παρεῖχε ἐνδὸν τὴν διεύθυνσιν τοῦ βορρᾶ
 τοῦ κόσμου, ὡς σημερον ἡ μαγνητικὴ βελόνη, καὶ

το όργανον τουτο ήτο ο αστρολόγος, προς μέτρησην της γωνίας της πλεύσεως. Τας ούτω θεωρουμένας γωνίας της πλεύσεως έλόγιζον επί άνεμολογίων διαφόρου άκριβείας κατά την εποχήν, τα όποια έτελειοποιήσαν ο Τιμοσθένης, ναυάρχος Πτολεμαίου του Β' και συγγραφεύς περιουσιόδατου ναυτικού συγγράμματος άπολεσθέντος άτυχώς και κατεστραφέντος οί Ρωμαίοι επί των χρόνων του Αύγουστου.

Η δε ταχύτης έμετρούτο κατ' έκτίμησιν, παραδεκτού γενομένου ότι τα έμπορικά πλοία διήνουν περι τα 500 στάδια καθ' ήμέραν και ισάριθμα κατά νύκτα κατά μέσον όρον και κατά τας συνήθεις περιστάσεις. Και είδος όμως τεχνητού δρομομέτρου ήτο έν χρησει παρ' αρχαίους, όπερ περιγράφει ο Βιτρούβιος δέν πρέπει δε να άποκλεισθή και η ίδια ύπαρξίς και δρομομέτρων όμοιον προς τα κοινά δρομόμετρα της σημερον, άφού και τα άνωτά, άτινα εινε άπαραιτήτα δια τα κοινά δρομόμετρα, ήσαν γνωστά αρχαίωτατα.

Ός σπουδαιότατον όμως βοήθημα ελχον, κατά τον κ. Ρεδιάδη, οί αρχαίοι ναυτικοί είδος ναυτιλιακών όδηγών, αναλόγων προς τας σημερινάς Instructions Nautiques ή Sailing directions οτινες ήσαν γνωστοί εις την αρχαιότητα υπό το όνομα Περίπλοι και κοινώτατοι διαφόρων συγγραφέων. Οί περίπλοι ούτοι, ως επίσης και άλλα γεωγραφικώτερα όμοιας φύσεως βοηθήματα ήσαν τέλεια ναυτικά έγχειρίδια, παρέχοντα όχι μόνον πολυτιμώτατας πληροφορίας περι των ύψάλων, των παλιρροιών κλπ, αλλά και τας σχετικές προς άλλήλους θέσεις των διαφόρων τόπων και τας άποστάσεις αυτών. Τα βοηθήματα ταύτα άνεπλήρου έν τινι μέτρω την άτέλειαν των γαριών περι άν έν τούτοις δέν δύναται τις άσφαλώς να είπη ότι ήσαν εις χρήσιν των ναυτικών άκομη από της αρχαιοτάτης εποχής.

Από γενικώτερας έν τέλει άπόψεως εξετάζων τα κατά την ναυτιλίαν των αρχαίων ο κ. Ρεδιάδη, νομίζει ότι η έννοια της σοφής ρήσεως του Gosselin λέγοντος ότι l'homme ne sait et ne fait que reproduire d'anciennes decouvertes, que le fruit de ses peines est destiné a se perdre, δέν πρέπει να περιορίζεται μόνον έν τη γεωγραφία, άλλ' ότι δέον να κυριαρχή έν τη σπουδή πάντων των άφορώντων τον αρχαιον κόσμον, ίδια δε την ναυτιλίαν κατά τας διαφόρους εποχάς.

Τμήμα βυζαντινής αρχαιολογίας.

Τας δοξαζόμενας άναμνήσεις της τέχνης και του πνεύματος των προγόνων μας, αι όποιαι άλλώνονται με σιωπηλήν σεμνότητα επάνω εις την πόλιν των θηνών, ήλθον τας ήμέρας αυτάς ευσβεβεις προσκυνηται από τον κόσμον όλον να έξυπνήσωσιν από τον ήρεμον και προαιώνιον ύπνον των. Και η καρδια μας έδοηθή με παλμόν γεμάτον από κατανύξιν, και η ψυχή μας εφράνθη με το γλυκύ άκουσμα της φωνής των περασμένων αιώνων. Έπερεύγισε δ' επί το συνέδριον και το πνεύμα του μυστηριώδους Βυζαντίου, το όποιον έξωγογήσασε την μεσαιωνικήν Ευρώπην και Ανατολήν, και παρήγαγε τον νεώτερον πολιτισμόν.

Και επειδή τα πράγματα των μεσαιωνικών χρόνων της πατρίδος εινε όλιγώτερον γνωστά και μάς ένδιαφέρουν άμεσώτερον, θα δώσωμεν έντιμωθ βραχείαν, άλλ' άκριβή περίληψιν των άνακινώσεων και συζητήσεων του τμήματος της βυζαντινής αρχαιολογίας.

Συνεδρία της 26 Μαρτίου.—Ο κ. Θεόδωρος Οδσπένσκις, διευθυντής της έν Κωνσταντινουπόλει Ρωσικής αρχαιολογικής Σχολής έμίλησε περι της «Βιβλιοθήκης του Σεργίου και της έν αυτώ εικονογραφημένης Οκτατεύχου». Από τους παρελθόντας αιώ-

νας η προσοχή των έρευνητών έστράφη με υπερβολικώς έλλείδας προς την σεραγιακήν ταύτην βιβλιοθήκη, αλλά μόλις κατά το δευτέρον ήμισυ της ιβ' εκ. ένώσθησαν τα κατ' αυτήν άκριβέστερον και καταγράφησαν τα ύπάρχοντα χειρόγραφα, τα όποια όμως οί κατά καιρους Σουλτάνοι έσκόρπισον ως δώρα εις τους Ξένους ήγεμόνας. Το σπουδαιότατον είναι, ότι του Σεργίου-ή βιβλιοθήκη έχει την αρχήν της εις άποικειωμένον χρόνον, συνιστάμενη ως επί το πλείστον εκ των βιβλίων του Μάρθια Κορβίνου βασιλέως της Ούγγαρίας την ιε εκ. και υίου του Ιωάννου Οβινιάδου ταύτα δε πάλιν προερχοντο εκ της βιβλιοθήκης των Παλαιολόγων. Ορισμένως δ' εκ τών της προερχεται πολύτιμος Οκτατεύχος, ύπ' άρ. 8 άναγεγραμμένη, επί περγαμηνής της ιβ' εκ. περιέχουσα συλλογήν σχολίων των πατέρων εις την όκτατεύχον. Η Οκτατεύχος αυτή είναι σπουδαιότατη άφ' ενός μόν διότι είναι εικονογραφημένη, περιέχουσα περί τας 300 μικρογραφίας άριστης τέχνης άφ' έτέρου δε διότι ο πρόλογός της μάς γνωρίζει ένα νέον συγγραφέα έν τη βυζαντινή λογοτεχνία τον Ισαάκιον τον Πορφυρογέννητον υιόν του Άλεξίου Κομνηνού. Το πολύτιμον τουτο χειρόγραφον, μάς δίδει όριστικώτερας ένδειξεις περι της προελεύσεως ενός μέρους των χειρογράφων της Σεραγιακής βιβλιοθήκης από της βιβλιοθήκης των Κομνηνών.

Ο κ. Ιωσήφ Στυγκόφσκις καθηγητής εις το πανεπιστήμιον του Gratz της Αυστρίας, εκφράζει εύχήν ίνα το πολύτιμον τουτο χειρόγραφον δημοσιευθή. Έπειτα δε με θαυμασίαν εύροια λόγου διμυλει περι της σημασίας της βυζαντινής τέχνης και περι της σπουδαιότητος της εικονογραφίας των βυζαντινών αυτοκρατόρων. Θα ένγινοντο γνωστοί διά της δημοσιεύσεως μάς συλλογής τωιαύτης αι ιστορικοί και μορφαί των αυτοκρατόρων του Βυζαντίου, ένιοτε δε και όλων των μελών ενός αυτοκρατορικού όίκου, όπως του όίκου των Παλαιολόγων, συγχρόνως δε η ένδυμασία των και τάλλα παράσημα της αρχής των, πάντα δε ταύτα θα μάς εφώτιζον και περι του βυζαντινού βίου και περι της σχέσεως του Βυζαντίου προς την Ανατολήν, κατά πόσον δηλαδή σχετίζεται το ένδυμα των βυζαντινών αυτοκρατόρων προς περιουσίας επιδράσεις. Είναι δε το ύλικόν, το όποιον θα χρησιμεύση προς άπαρισμόν της συλλογής ταύτης πλουσιώτατον, διότι έχομεν παραστάσεις βυζαντινών αυτοκρατόρων εις μικρογραφίας χειρογράφων, εις τοιχογραφίας, εις ψηφιδωτά και εις άλλα μικρότερα κομμοτεχνήματα. Πολύ δε εινε το ύλικόν, το όποιον συνήγαγεν ο κ. Μιλλέ εις την Σχολήν των άνωτάτων Σπουδών έν Παρισίσις. Προτείνει δε την σύστασιν διεθνούς επιτροπής βυζαντινολόγων, όπως τους κ. κ. Οδσπένσκιην, Λάμπρον, Μιλλέ, η όποια να μελετήση το ζήτημα και να έξευρη τα μέσα δημοσιεύσεως μάς Συλλογής εικονογραφίας των βυζαντινών αυτοκρατόρων.

Ο δε κ. Σπ. Λάμπρος επέδειξε την ανάγκην της συλλογής ταύτης; την ευρύτητα του θέματος και το μέγεθος του έργου, αναλόγων προς το Σύνταγμα Ελληνικών χωρών των μέσων και νεωτέρων χρόνων, το όποιον παρασκευάζεται υπό την επίστασιν της Βασιλικής Ακαδημίας των επιστημών. Το ύλικόν είναι πολύ και το ήδη συνειλεγμένον εινε επαρκές ίνα επιχρησώμεν σημερον το λεύκωμα τουτο των βυζαντινών αυτοκρατόρων, το όποιον θα είναι σπουδαίον διά την γνώσιν των επίπλων και σκευών, της ιματιστογίας ή ένδυμασιολογίας, ως λέγει ο κ. Λάμπρος) και εις την γνώσιν του βυζαντινού στέμματος, του όποιου άγνωσμένον όποιον ήτο το σχήμα και ο κόσμος εις ώρισμένην τινά εποχήν. Εις λεύκωμα τούτου θα χρησιμεύσωσιν και εικόνες έκκλησιαστικάι, διότι τους άγίους των οί Βυζαντινοί περιέβαλλον με

στολήν αυτοκρατορικήν. Πλούσιον ύλικόν εύρίσκειται εις το πολύτιμον χειρόγραφον του Σουλτίση έν Μαδρίτη, το όποιον περιέχει πολυαριθμούς ιστορικής μικρογραφίας.

Πάντα ταύτα υπερβαίνει ως προς το ποσόν το ύλικόν ενός χειρογράφου της Μοδένης, του όποιου αι Ιστορίαί ελχον μείνει άπαρατήρητοι έως τώρα. Είναι κώδιξ του Ζωνάρα μεστός εικόνων εις τα περιθώρια όλων των βυζαντινών αυτοκρατόρων, αι όποιαί είναι άτεχνοι μόν άλλ' αξιόλογοι, διότι δέν εινε έξωγραφισμένοι κατά τινα γενικόν τύπον άλλ' ένέχουσι κάτι τι το εικονικόν, είναι δηλαδή πορτραίτα. Αι μικρογραφίαί αυτά άνερχόμεναι εις 100 περίπου — μερικόν δε αυτοκρατόρων ύπάρχουσι εικόνες περισσότερας της μιάς, — φαίνεται, ότι προερχονται από επίσημους εικόνες, δια των όποιων ήσαν στολισμένα, καθώς γνωρίζομεν τα καλύπτα της Κωνσταντινουπόλεως ύπάρχει δε και εικόνων επί στήλης, η όποια δεικνύει, ότι προήλθον και από αγάλματα των βυζαντινών βασιλέων, τα όποια έλέγοντο στήλαί και κατέληξεν ο κ. Λάμπρος εις το σπουδαίον τουτο συμπέρασμα, ότι αι εικόνες του χειρογράφου της Μοδένης προερχονται από κανέν έγχειρίδιον, compendium, επίσημον, με εικόνες αυτοκρατόρων.

Συνεδρία της 29 Μαρτίου.—Ο Αμερικανός κ. Α. Φρότιγγαμ έκασε σπουδαιότατην άνακοίνωσιν περι ενός «Συντάγματος βυζαντινής τέχνης πρό της ιε' εκατονταετηρίδος». Συμφώνως μετά του κ. Γ. Σλουμπερζέ, συγγραφέως της μεγάλης Βυζαντινής Έμποποιίας, ο όποιος δέν ήδυνήθη άτυχώς να λάβη μέρος εις το Συνέδριον, εκφράζει την εύχην να γίνη προκαταρκτική έργασία διά την δημοσίευσιν ενός συντάγματος βυζαντινών μνημείων τέχνης. Σκόπιμος δε αρχή του έργου θα είναι η σύστασις μικράς επιτροπής επιστημόνων, οτινες θ' αναλάβωσιν να καθορίσωσι το στάδιον και τα όρια της βυζαντινής τέχνης. Η διαφωνία, η όποια επικρατεί περι του ζητήματος τουτου υπήρξεν η κυριωτάτη άφορμή του ότι πολύ όλιγον έπροόδευσεν η δημοσίευσιν μνημείων τέχνης. Ανάγκη να δεχθώμεν, ότι η βυζαντιακή τέχνη είναι μία γενική κίνησις της ανατολικής και ελληνικής συγχρόνως χριστιανικής τέχνης, όμοιάζουσα προς την τέχνην την ρωμανικήν η γοθτικήν, και ότι περιλαμβάνει σχολάς κατά τόπους και παραλλαγάς πολλάκις ομοιοειδέστας. Έκτός δε τουτου πρέπει εύθις έξ αρχής να ληθή και το ζήτημα όποια τις είναι η διαφορά μεταξύ των καθυπό βυζαντινών μνημείων της Ιταλίας και των μνημείων, τα όποια είναι έργον Ιταλών, μαθητών Έλλήνων διδασκάλων. Εις αυτήν την Ρώμην βλέπομεν, ότι η βυζαντιακή παιδεία προσκτάται τώσην επίδοσιν, τώσην επικράτησιν, ώστε δύναται τις να είπη ότι άνέστησεν μίαν νεκράν πόλιν. Διότι βάρβαρος και νεκρά ήτο η Ρώμη μετά τας καταστροφάς μάλιστα των Γότθων, και εις την άναζωογήνησιν αυτής συνέτειναν κυρίως τα Έλληνικά βασιλειανά μοναστήρια τα όποια ιδρύθησαν εις την Ιταλίαν. Το πλείστον μέρος των παπών, του κλήρου, των μοναχών, των έμπορων κατήγοντο εκ της ελληνικής φυλής και όλοι της τέχνης οί κλάδοι άνεμορφώθησαν υπό των Βυζαντινών. Αι πρόσφατοι δε άνακαλύψεις τοιχογραφιών της εποχής ταύτης έν Αγία Μαρία τη Παλαιά (Santa Maria Antiqua) και Αγία Μαρία τη Κοσμηδινή (S. Maria in Cosmedin) και άλλαχού αποκάλυπτον μεγάλην σχολήν Έλλήνων καλλιτεχνών, η όποια οδδέποτε έπαυσε να δεσπόζει και να επιδρά επί της τοπικής τέχνης της Ιταλίας. Έξεστάθημεν μακρότερον εις την άνακοίνωσιν του κ. Φρότιγγαμ, διότι μάς παρουσιάζει μίαν έντελώς νέαν και πολυσημαίνον άποψιν διά την πνευματικήν και καλλιτεχνικήν πέκτασιν του βυζαντινού κόσμου.

Διάφορος και κατά τινα τρόπον άντίθετος ήτο η άνακοίνωσις του κ. Στυγκόφσκι, «έκείνητο άρά γε η Έλλάς, (η κυρίως δηλαδή Έλλάς) κατά τους μέσους αιώνας ασύτταρκτον τέχνην». Με προσβολάς φωτεινών εικόνων επέδειξεν ο διαπρεπής βυζαντινολόγος μέλη άρχιτεκτονικά των έν Αθήναις βυζαντινών ναών, κεκοσμημένα δια κοσμημάτων έν ειδει κομμηκών παλαιών άραβικών) γραμμάτων και άλλων σχημάτων δεικνύόντων σαρακηνικήν επίδρασιν. Μεταξύ των κοσμημάτων τούτων ύπάρχουσι και καθυπό κομμηκά γραμμата, δεικνύουσι δε πάντα ταύτα, ότι κατά τον μεσαιώνα έξήσκησεν επίδρασιν επί της τέχνης της κυρίας Ελλάδος η τέχνη των Σαρακηνών ήτοι των Αράβων.

Ο κ. Λάμπρος εύχαριστεί τον διαπρεπή βυζαντινολόγον διά την σπουδαιότητα την άνακοίνωσιν, δέν νομίζει όμως, ότι τα κομμηματα ταύτα δεικνύουσι επίδρασιν άραβικήν. Ο δε κ. Καρολίδης δέν εύρίσκει ταύτα παράδοξα διότι η ελληνική τέχνη επέδρασε μεγάλως επί την άραβικήν καθόλου, πιθανόν δε η άραβική τέχνη ένέχουσα στοιχεία ελληνικά, να επανήλθεν εις την Έλλάδα. Τα δε κομμηκά γραμμата δέν είναι τίποτε άλλο παρ' άπλά κομμηματα, τα όποια δέν έχουσι μεγάλην σημασίαν, όπως και σημερον βλέπομεν εις τους τάπητας διάφορα κομμηματα έν ειδει γραμμάτων. Εις το επόμενον τεύχος των «Παναθηναίων» θα διμυλώσωμεν περι των άλλων βυζαντινών ζητημάτων, περι τα όποια ήσυχολήθη το Συνέδριον.

A. A.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Η Έλληνική Βουλή.—Το Κρητικόν ζήτημα.—Το Μαρόκον.—Ο Ρωσοϊσπανικός πόλεμος.

ΑΙ έξελέγεις των εκλογών κατά τας τελευταίας βουλευτικάς περιόδους έπικράτησε να γίνωνται με πνεύμα πολλής έπιεικειάς. Όλιγισται εινε αι άκυροίμεναι υπό του Κοινοβουλίου εκλογαί χωρίς, δυστυχώς, αι άκυρούμεναι να εινε και αι περισσότερον άμαρτωλαί. Το γεγονός της όμοιωτέρας διεξαγωγής των εκλογών άπεδόθη εις τον επικρατούντα όλον έν ισχυρότερον βαθμόν πολιτισμόν. Ημείς όμολογουμένον ότι η δέσφτης των κομματικών παθών άρχίζει έπαισιθητός να κοπάζη άλλ' άνευρίσκομεν ότι άλλο στοιχείον πανίσχυρον και θαυματοουργόν προσετέθη εις την πάλην, — το κρημα. Τα πράγματα άρχίζον να διεξάγονται με τον ήγεμονικώς έπιτακτικόν τρόπον του παντοδυνάμου τουτου μέσου. Η βασιλεία των κληρονόμων κομματαρχών πνέει τα λοιπία. Η κυρίαρχος δύναμις του αιώνος έμβήκε και εις την πολιτικήν της Έλλάδος. Και έμβήκε με τώσην άνεσιν και άφέλειαν ώστε ουτε παρενεσθη κανείς, ουτε διενόθη να επικαλεσθή την παρανομίαν της.

Η Βουλή έξήλεγεσ οδηγροδομικώς τας εκλογάς και έσταμάτησεν αισθηματικώς εις τας εκλογάς Καρδίτσας και Σάμης τας ήκώρωσε μερικώς με την έλπίδα του κυβερνητικού κόμματος ότι θα επανίδη τους άποκλεισθέντας φίλους του. Το θλιβερώτερον εινε ότι η συζήτησις επροκάλεσε δυσαρεστούς και άκόσμονς σκανάς Αφρηθή ο λόγος άρεπεώς και άδικώς από έπιλεκτον πολιτευτήν άμυρόμενον έαυτου. περίξ δε του βήματος επανελήφθη το παλαιόν κοινοβουλευτικόν άγώνισμα της άβδωδομαχίας. Την έπιδοσαν των δυσαρεστον τούτων σκανών η πλειονοψηφία άνέκτησε το γόητρόν της διά της εκλογής του προέδρου της Βουλής. Εις το αξίωμα τουτο άνεδείξεν άνδρα ο όποιος έχει τα χαρίσματα της ήπλοτικότητας και άπροσωποληψίας, ώστε να μη ύπάρχη φόβος ότι θα

έκτραπη ή Βουλή και θα καταπινη ή φωνή του δικαίου εν μέσω της βοής των παραφύρον φωνατικών. Η Κυβέρνησις συνεκέντρωσεν εις την προεδρικήν εκλογήν 140 ψήφους, άλλ' εάν ληφθούν τα ήφην και οι άπουάσαντες φίλοι ή κυβερνητική πτενύς αριθμεί άνω άν 150 μελών. Η δύναμις εινε πραγματικώς ισχυρά και άπόκειται πλέον εις την Κυβέρνησην ή χρησιμοποίησις πλειονηφίας τόσον κραταιάς και συμπαιγούς προς το καλόν της χώρας. Μετά τας έορτάς του Πάσχα θα εμφανισθή ή Κυβέρνησις με το νέον πρόγραμμά της εις την Βουλήν. Δέν γνωρίζομεν και δέν προδικάζομεν άλλ' άναμένομεν πρόγραμμα ήζικωτέρον και σιστηματικώτερον μεταρρυθμίσεων άνάλογον προς το κρίσιμον των έσωτερικών και έξωτερικών περιστάσεων.

Η εν Κρήτη κατάσταση εξακολουθεί άνάμματος. Το σύνθημα της ένώσεως συνήνωσε πάντας. Επισήμως άπό της αιδούσης της Κρητικής Βουλής και άνεπισήμως διά των στομάτων όλων άπαιχί ή Ένωσις. Εινε ή μόνη λέξις, ο μόνος πόθος, ή μόνη ένέργεια ή οποία πάντοτε, και σήμερα άπου τα κομμυτικά πάθη εθρίσκονται εις έξύτητα, συνενώνει άδιακρίτως όλους και παρουσιάζει την νήσον έξεγειρομένη με ψυχή.

Κατά την ένταξιν των έργασιών της Κρητικής Βουλής ο κρίκωψ έξεφορμισε πολιτικόν λόγον μεστών φιλοπατρίας και συνέσεως. Υπέδειξεν άφ' ένός ότι ή έπιμονη εις το κήρυγμα της Ένώσεως δέν πρέπει να ύπερβή τα όρια του ζωηρώς και έντότως εκδηλουμένο πόθου και ύπεσχέθη άφ' έτέρου μεταρρυθμίσεις διά της νομίμου οδού. Οι έννοπιοι του Θερίσου μόλις ευθεθούν άπέναντι ώρισμένης και κατηγορηματικής δηλώσεως των προστατίδων Δυνάμεων δέν έχουν λόγον άλλον να παρατεινουν την ένοπλον διαμαρτυρίαν των. Διαλύόμενοι, μόνον υπό τον όρον ότι ύπεικοντες εις το θέλημα των Δυνάμεων προσωρινώς άποσύρονται και επανέρχονται εις τα ειρηνικά έργα, θα έχουν όχι μόνον ευαρεστή διέξοδον της άνωμαλου καταστάσεως, αλλά και την ικανοποίησιν ότι έξυπνρήθησαν τον ιερόν πόθον της Ένώσεως.

Ο ευρωπαϊκός τύπος σχολιάζει ζωηρώς το μαροκινόν ζήτημα, το όποιον, λανθάνον, έφερον εις την ήμερησίαν διάταξιν ή έπισκεψις του γερμανού αυτοκράτορος εις το Τάγγερ του Μαρόκου. Εις το άνεξάρτητον τουτο Σουλτανάτον έπροκλήθησαν από έσωτερικώς στάσεις ταραχή. Η Γαλλική Κυβέρνησις διαμαρτυρηθείσα διά τας ταραχάς αυτές, αι όποιαι είχαν άπήχσιν εις τα σύνορα της Αλγερίας, προσεφέρθη να παράσχη στρατιωτικήν δύναμιν προς καταστολήν. Αφ' έτέρου συνεννοηθείσα με την Αγγλίαν συνωμολόγησε με τον Σουλτάνον του Μαρόκου έμπορικην σύμβασιν προστατεύουσαν το εμπόριον των χωρών τουτων μετά του Μαρόκου. Τουτό έγεινε άφορμή των διαμαρτυριών της Γερμανίας ή οποία επί πλέον ύποπτειν περαιτέρω βλέψις της Γαλλίας επί του Μαρόκου. Ο Αυτοκράτωρ Γουλιέλμος προς τους Γερμανούς άποίκους της Ταγγέρης ειπεν ότι θα προστατεύη τα γερμανικά συμφέροντα. Αι συζητήσεις διεξάγονται μετά ζωηρότητος αλλά και μετά πνεύματος πείθοντος ότι ή διευθνήσις θα κατορθωθή διά της διπλωματικής οδού.

Εμπαθέστερον κινούν πάντοτε το ένδιαφέρον τα διαδραματιζόμενα εις την Απω Ανατολήν. Αι κατά Εφράν πολεμικαι ένέργειαι εκόπασαν και άναμένεται έναγωνιστό το αποτέλεσμα της συναντήσεως των έχθρικών στόλων, των όποιων έντελώς άγνοούνται αι κινήσεις. Όπως δη:οτε αι ήμέραι εινε κρίσιμαι και τα μεγάλα γεγονότα δέν θα βραδύνουν ίσως επί πολύ να άναγγελθούν.

ΑΓΡΙΠΠΑΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΙΣ το γαλλικόν περιοδικόν «*Mercur de France*» ο κ. Δ. Αστεριώτης δημοσιεύει μελέτην υπό τον τίτλον «*Η γλώσσα των Έλλήνων*», εις την όποιαν δίδων το ιστορικόν της ελληνικής γλώσσης εκφράζεται ύπερ της δημοτικής, ζωγραφίζει δε την σημερινήν μεταβατικήν κατάστασιν κατά την όποιαν εις εν και το αυτό περιοδικόν από σελίδος εις σελίδα, βλέπει διαφόρους τύπους κλίσεων ονομάτων ή ρημάτων. Θα ήτο κρίμα, προσθέτει ο συγγραφέας, να μή ήμπορη ο δημοκρατικώτερος λαός της γής να διαβάη τροχάδην και αυτές τας έφημερίδας του. Αι ιδέαι δέν ήμπορούν να φθάσουν μέχρι του λαού παρά μόνον με την γλώσσαν που όλοι όμλουσιν και αισθάνονται. Η γλώσσα δέν κατασκευάζεται, ούτε ξαναγίνεται. Φέρεται εις τα χείλη του λαού.

Υπό το όνομα του συγγραφέως του άρθρου αυτού κρύπτεται νομίζομεν φίλος ειλκρινής της Έλλάδος, ο έλληνομαθής κ. Philéas Lebesgue. Όμλει μετριοπαθώς με λογικήν και με άγάπην προς την Έλλάδο, την όποιαν αγαπά. Η σημερινή Έλλάς υπό έποψιν γλώσσης, λέγει εις το τέλος της τελετής του ο γάλλος λόγιος, όμοιάζει με την γαλλίαν του 16ου αιώνος. Ας αισθανθή με πάθος την ζωήν και το ώρατον, και θ' ανατεilah δι' αυτήν νέα Αναγέννησις. Και θα φυλάξη από την Αρχειότητα πίν ο,τι ήμπορεί να την πλουτίση. Τους αρχαίους ναούς δέν τους άναστηλώνουν, άλλ' εμπνεονται από την αρχιτεκτονικήν των, δια να άνεγειρουν νέους σύμφωνα με την νέαν ζωήν.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Η μουσική, που κρύβεται τρομασμένη από τον θόρυβον των παραφύρον της Αποκρηάς, ξανακούεται πάλιν μέσα εις την ήρεμίαν της Σαρακοστής, και ψάλλει τα τελευταία και γλυκύτερα τραγούδια της, πριν την διώξη το καλοκαίρι με το καυτερόν μασιγιόν του από τας αιθούσας των συναυλιών και την εγκαθιδρύση εις τας διαφόρους πλατείας προστυχημένην και γυμνωμένην από τα ώραίτερα στολidia της. Ούτως εις τας άρχάς της Σαρακοστής είχαμε δύο συναυλίας πολύ ένδιαφεροίσεως, μίαν υπό των μαθητών του Ψεδίου και μίαν υπό του κ. Βάσσην-Χόφεν, καθηγητού του πιάνου εις το Ψεδιον. Εκείνο το όποιον μάς εύχαρίστησεν ιδιαίτέρως ήτο το ένδιαφέρον του κοινού, το καταφανές πλέον. Διότι ναι μεν ή εργασία αυτή της μουσικοποίησεως—ας το είπομε έτσι—του κοινού, έγινε όλίγον κατ' όλίγον επί πολύν χρόνον. εν τούτοις τάποτελέσματά της έφάνησαν διά μίας, από μίας στιγμής εις την άλλην. Πέρυσιν άκόμη κατά την διάρκειαν μίας συναυλίας, οι μισοί άκροαται έχασμάντο, και οι άλλοι μισοί έφλυάρουν σχεδόν μεγαλοφώνως. Εφέτος το μεγαλειτερον μέρος του άκροατηρίου όχι μόνον ήκροάτο με προσοχήν και ήδονήν, αλλά και έδειχνε καταφανώς ότι έννοούσεν εκείνο που ήκουε. Εις τουτο συνετέλεσαν μεγάλας αι από πέρυσιν εισαχθείσαι πριναί συναιλίαι μ' έλευθέραν εισόδον, και αι γενικαι δοκιμαί των συναυλιών αι όποιαι συγκεντρώνουν πλήθος κόσμον.

Η μεγαλειτέρα έπιτυχία της πρώτης συναυλίας ήτο άναντηρήτως το συμφωνικόν ποιήμα του κ. Σουαζύ. Με το έργον αυτό προσπαθεί ο συνθέτης να εκφράση διά της μουσικής την βαθμιαίαν εξέλιξιν της πηγής εις ποταμόν, ο όποιος όλίγον κατ' όλίγον έξοχούται και πλατύνεται έως ότου χύνεται τέλος μεγαλοπρεπώς εις τον Ώκεανόν και παραλλήλως με αυτήν την αύξησιν του ποταμού, συμβολίζεται και ή ζωή του άν-

θρώπου και ή εξέλιξις των αισθημάτων του από της παιδικής ηλικίας έως την άνδρικην. Το έργον εινε καλόν εν τω συνόλω, μεταδίδον άρκετά καλά την έντύπωσιν την όποιαν έπιζητεί ο συνθέτης. Βεβαίως ειμπορούσαν να λείψουν χωρίς καμίαν ζημίαν, μερικοί τεχνητοί άνεμοστρόβιλοι και κάτι κουνουνάκια πολύ επιδεικτικά εις την άρχήν. Επίσης λείπει και ή πρωτοτυπία από τας μελωδίας, ιδίως εις τα σόλα του βιολιού και του βιολοντσέλλου. Αφ' έτέρου όμως ή αρχική φράσις του δευτέρου μέρους, ή οποία ειμπορεί να θεωρηθή και ως το leitmotiv των φωνών του άκεανού, εινε έξόχως γοητευτική και κρύβει άπειρον πάθος μέσα εις την απλότητά της.

Διά τον κ. Βάσσην-Χόφεν ειμπορεί κανείς να ειπή πολλά. Έχει πολύ μουσικόν αισθημα, φαίνεται όμως άκόμη δεσμευμένος από την αντίληψιν του διδασκάλου και δέν άρνει την ιδικήν του προσωποκότητα να φανή. Εις την Σονάταν του Μπετόβεν, εις το Allegretto και το Presto, έφαινετο τών φωνών άκοις διαρκώς εις ένα έπιτακτικόν διδασκαλικόν χάρακα, ο όποιος εκτυπώσε τον χρόνον με καταπληκτικήν ταχύτητα, άντι ν' άφήση όλον το πάθος της ψυχής του να ξεχειλίση μεγαλοπρεπώς τραγικόν εις το Presto, τρυφερώς χαριέν εις το Allegretto.

Το μεγαλειτερον πλεονέκτημα του κ. Βάσσην-Χόφεν εινε ή ποιικιλία του ήχου, πράγμα σπανιώτατον. Ητο μαγευτική ή έκτέλεσις του των μικρών τεμαχίων του Sauer. Χαριτωμένα, έλαφρά, με άπειρους μεταπτώσεις. Επίσης ώραία ή αντίληψις του εις τον Μπάχ Κλασσικός ήρεμη, και άπλή, και καθαρώτατα διαγεγραμμένη.

—υ.

ΘΕΑΤΡΟΝ

Η «*Αντιγόνη*» εις το Στάδιον.

Ο κ. Θεόδωρος Reinach, ο γάλλος έλληνιστής και αρχαιολόγος, παρευρεθείς μετά των συναδέλφων του του Συνεδρίου εις την παράστασιν της «*Αντιγόνης*» του κ. Μιστριώτη, άπόρησε πολύ δια ποιους τάχα έδόθη αυτή ή παράστασις. Διά τους ξένους έλληνιστάς; όχι βέβαια, διότι αυτοί δέν έννοούν την αρχαίαν ελληνικήν, παρά με την προφοράν του Έράσμου. Διά τον ελληνικόν λαόν; όχι βέβαια, διότι αυτός δέν έννοεί την αρχαίαν ελληνικήν με καμίαν προφοράν. Διά τους Έλληνας έλληνιστάς, τους καθηγητάς και τους φοιτητάς της φιλολογίας, που ήξέυγησας και τους φοιτητάς της φιλολογίας, που ήξέυγησαν την «*Αντιγόνην*» άπ' έξω; άλλα πόσοι εινε αυτοί, ώστε να γίνη άνάγκη να χρησιμοποιηθή ή σφενδόνη του Σταδίου με 15,000 θέσεις διά την παράστασιν;

Ο κ. Reinach έχει την άφέλειαν να νομίζη ότι κάθε παράστασις θεατρικού έργου, δια να εκπληρώση τον σκοπόν της, πρέπει πρό παντός να δίδεται εις την γλώσσαν της πλειονοψηφίας του άκροατηρίου. Και διά τουτο ο ξένος σοφός έξεπλάγη πώς ή Έταιρία προς διδασκαλίαν κλπ. ή άποτελουμένη από σοφούς και λογικούς άνθρώπους, εμφανάσθη να διδη παραστάσεις αρχαίων δραμάτων δημοσίας, και μάλιστα λαϊκάς, εις την άκατάληπτον γλώσσαν του πρωτοτύπου.

Ο κ. Reinach θα έξεπλήσσετε όλιγώτερον, αν έγνώριζε μερικά πράγματα, τα όποια ήμπορεί μεν να φαίνονται άλλόκοτα και άπιστευτα εις τους ξένους, άλλ' εις ήμάς, οι όποιοι τα έσυνειθίσαμεν πλέον, έπαισαν να κάμουν κεραινοβόλον έντύπωσιν. Ί πρέπει δηλαδή να γνωρίζη ότι οι νεώτεροι Έλληνες κατηγήσαμεν ειδωλολάτραι. Νομίζομεν, ότι αν ανακαλυφθή ότι δέν έννοούμεν την γλώσσαν των προγόνων, θα ής ειπουν ότι δέν καταγόμεθα από τον Περικλέα και ότι ο Παρθενών δέν εινε ιδική μας κληρονομία.

Και ο φόβος αυτός μάς κάμνει να ισχυριζόμεθα και να το πιστεύομεν και οι ίδιοι, ότι έννοούμεν και αισθανόμεθα την «*Αντιγόνην*» εις το πρωτότυπον, ένφ πράγματι δέν την έννοούμεν ούτε εις την μετάφρασιν του κ. Βουτυρά. Η παράστασις λοιπόν της «*Αντιγόνης*» εις το Στάδιον ήτο πράξις καθαρώς ειδωλολατρική, όπως τόσαι άλλα παραστάσεις μας και τόσαι άλλα πράξεις μας, — έννομίσαμεν δε ότι θα κατασσαι άλλα πράξεις μας και ότι θα τους γελάσωμεν, άποδεικνύοντες ότι ειμεθα τάχα εις θέσιν να παρακολουθώμεν την «*Αντιγόνην*» ως δράμα και όχι ως παντομίαν όπως εινε ή σκληρά και πικρά αλήθεια...

Φαίνεται όμως ότι αυτήν την φοράν την επάθαμεν... Οι ξένοι αυτά δέν τα χάζιουν τόσον εύκολα, και άπόδειξις αι παρατηρήσεις του κ. Reinach. Τι θα κάμουν άρα γε οι ύπεύθυνοι και οι ένδιαφερόμενοι; Θα συνέλθουν από την ειδωλολατρικήν των μέθην, ή θα περιφρονηθούν και τον κ. Reinach και θα τον κατατάξουν εις την χορείαν των περιφήμων έξθρών του Έλληνισμού, των πληρονομένων από τους πανολαιστής όπως και τον κ. Κρομβάρχο;

Η αλήθεια εινε ότι ειδικόμεθα έντός φαύλου κύκλου, και το συμπέρασμα εινε τόσον δύσκολον. Όταν τά λέγομεν ήμεεις προς τους ειδωλολάτραις, — ειμεθα άσοφοι, άμαθείς, άνόητοι. Όταν τούς τα ψάλλουν οι σοφοί ξένοι, — εινε μισέλληνες.

Όπωςδήποτε, ή παράστασις της «*Αντιγόνης*» εις το Στάδιον, άνεξαρτήτως της γλώσσης, και όσον ήμπορούσε με αυτήν την γλώσσαν, ήτο έπιτυχημένη. Οι ήθοποιοι όλοι, προπάντων ή κυρία Θεώνη Παπα («*Αντιγόνη*»), ο κ. Κυπαρίσιος (Κρέων), ο κ. Ζήνων («*Άγγελος*») έπαιξαν άριστάτα. Το άνάκτορον του Κρέοντος, κατά σχέδιον του κ. Δαιρπελδ, εκτεινόμενον καθ' όλον σχεδόν το πλάτος της σκηνης, και άποτελούν την σκηνογραφίαν, αι ένδυμασία, η μουσική του κ. Σακελλαρίδου, όλα έκαμαν έντύπωσιν πλέον ή εύάρεστον. Λέγουν ότι ήμπορούσε να λείπη ο λόγος του κ. Μιστριώτη εις το τέλος, Αλλά εις μίαν παράστασιν αρχαίον δράματος, εις το πρωτότυπον, και αυτός, φαίνεται ήτο άπαραίτητος.

Γρ. Σ.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Η ΕΙΚΟΣΤΗ ΠΕΜΠΤΗ ΜΑΡΤΙΟΥ έωριάσθη ζωηρότατα. Το αρχαιολογικόν Συνέδριον προσέδωσε και αυτό ένα τόνον ζωής εις την μεγάλην ήμεραν. Εις τον «*Παρασάσον*», εις την Μητρόπολιν, εις το Πανεπιστήμιον, παντού πλημμυρει ο ένθουσιασμός. Ένας παλμός εν τούτοις άνησυχίας, συνέχει τας ψυχάς. Το αισθάνεσαι μέσα εις τους ήχους της μουσικής, κάτω από τας άπλουμένας παντού σημαίας. Όταν όλίγον Κρητικοί παρεκάλεσαν, και επέβαλαν όπου δέν εισηκούσθησαν, να καταβιβασθή ή Κρητική σημαία από τα σημαιοστολισμένα καταστήματα της πόλεως, ύπήρχε εις την πράξιν αυτήν, την αυθαιρετον, ένας πόθος γενικός αλλά και ένα συναισθημα φόβου. Το πλήθος ήτο έτοιμον να χαρτίση με ζητωκραυγάς την πράξιν των όλίγων Κρητικών αλλά την όρμην εκείνην την στιγμιαίαν έπνιξε ή σκέψις, και ένεκρώθη ή φωνή μέσα στα στήθη.

Το αρχαιολογικόν Συνέδριον

ΑΙ Αθήναι συνεκέντρωσαν τας κορυφάς της αρχαιολογικής επιστήμης. Εις την αθηναϊκήν άτμοσφαιραν κυμαίνεται και ασύνηθες με το πλήθος των σοφών οι όποιοι προσήλθον εις την πνευματικήν αυτην έορτήν. Ο Βιλλαμόβιτις, ο Μασπερό, ο Μαχάμφου, ο Όμόλλ, ο Μοντέλιος, ο Κόνις και τόσοι άλλοι. Η

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

Τόμος των «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» κομψότατα χαρτοδεμένοι με χρωματιστόν εξώφυλλον. Έκαστος τόμος αποτελείται εκ 400 σελίδων.

Τόμος Α	(1900)	πρός Δρ. - Φρ.	6	άντι	13
Τόμος Β	- ΣΤ' (1901 - 3)	έκαστος τόμος	»	»	13
Τόμος Ζ	- Η' (1903 - 4)	»	»	»	13

- Νικόλαος Γούζης** ειδικόν τεύχος των «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» αφιερωμένον εις τὸν Ἑλληνα καλλιτέχνην με 26 εἰκόνας Δρ. - Φρ. 1 ἄντι 2.
- Αιωνόσιος Σολωμός** τεύχος ειδικόν των «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» αφιερωμένον εις τὸν ἔθνικόν ποιητήν με διαφόρους εἰκόνας » » 1 » 2.
- Τὸ Λεύκωμα** των «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» » » 1 » 2.

Τὰ ἀνωτέρω ἀποτελοῦν ἄραιότατα δῶρα πρὸς οικείους καὶ φίλους. Αἱ ἀνωτέρω τιμαὶ εἶναι ἐλεύθεραι ταχυδρομικῶν τελῶν.

Τὸ τεύχος των παραγγελιομένων ἀποστέλλεται μαζί με τὴν παραγγελίαν διὰ ταχυδρομικῆς ἢ τραπεζικῆς ἐπιταγῆς.

τὴν προσωπογραφίαν τῆς Σίδων, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα χρίζει πολλὴν δημοτικότητα μεταξύ τῶν ἠθοποιῶν τῆς ἀγγλικῆς σκηνῆς. Ἡ τέχνη τοῦ Γκαϊνσμπορο, ὅπως ἔγραφε ἕνας βιογράφος του, ἐδημοσίωσεν νέαν σχολὴν. Ἰσως δὲν εἶνε ἀγνωστον τὸ ἐπεισόδιον τοῦ καλλιτέχνην ὅταν ἐξογράφιζε τὴν Σίδων. Ἐδυσκολοῦντο πολὺ νὰ ζωγραφίσῃ τὴν μύτην τῆς. Δύο ἢ τρεῖς φορές ἠναγκάσθη νὰ ἀρχίσῃ ἐξ ἀρχῆς. Τέλος ἀπλησιένεος τῆς λέγει: Νὰ τὴν πάρῃ ἡ ὀργή, εἶναι ἀτελείωτη αὐτὴ ἡ μύτη σας, κυρία.

Εἰς ἄλλο ἔδαφος εἰς τὸ βασιλεῖον τῶν ζῶων, ἐξέχουσαν θέσιν κατέχουν δύο ἔργα τοῦ Λάνδσερ Ἀξιοπρέπεια καὶ Ἀναίδεια καὶ Οἱ σκύλοι τοῦ Βασιλέως Καρόλου. Κάποιος ἔγραφε περὶ τοῦ Λάνδσερ, ὅτι ἂν δὲν ἀνεκάλυψε τὸν σκύλον, ἀπεκάλυψε ὅμως τὸν χαρακτῆρα του. Ἡ πρώτη εἰκὼν εἰκονίζει ἕνα μεγάλον σκύλον καθήμενον μετὰ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς ἰσχύος του καὶ ἕνα μικροῦτσικο σκυλάκι δίπλα του. Ἡ ἐντύπαισις τῆς εἰκόνης εἶναι καταπληκτικὴ. Εἰς τοὺς σκύλους τοῦ Βασιλέως Καρόλου εἶναι ζωγραφισμένη ὅλη τὸ ὕψαιόν καὶ ἡ καλωσύνη τοῦ ζῴου αὐτοῦ. Τόση εἶναι ἡ τεχνικὴ τελειότης, ὥστε ἡ εἰκὼν δὲν ἀπέχει διόλου τῆς ἀληθινῆς ζωῆς.

Τέλος ὁ Τρομερός τοῦ Τέρνερ εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ καλλιτέρα ἔργα τοῦ ζωγράφου. Ἐξετέθη τὸ 1839 εἰς τὴν Βασιλικὴν Ἀκαδημίαν. Ὁ Τρομερός εἶναι ζωγραφισμένος κατὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Τροφάλγκαρ. Ὁ Τέρνερ ἀγαποῦσε τὴν θάλασσαν καὶ ἀποδίδει τελείως τὰ θέματα του. Περὶ τοῦ Τέρνερ ὁ Ράσκιν ἔγραψε πολλὰ εἰς τοὺς «Συγχρόνους ζωγράφους» του.

Ἡ «Ψυχιατρικὴ καὶ Νευρολογικὴ Ἐπιθεώρησις» δημοσιεύει ἐν συνεχείᾳ μελέτην τοῦ συνεργάτου μας κ. Παύλου Νιρβάνου ὑπὸ τὸν τίτλον «Τέχνη καὶ Φρενοπάθεια».

σεως προκήρυξις καλλιτεχνικῆς ἐκδόσεως εἰς τὸ Ζάππειον διὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1906, διοργανουμένης ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων. Ὁ βασιλόπουλος Νικόλαος ἐδέχθη τὴν προεδρίαν τῆς ἐκδόσεως. Μέλη τῆς ἐπιτροπῆς ὠρίσθησαν οἱ κ. κ. Γ. Ἰακωβίδης καὶ Α. Σώχος. Τὰ ἔργα θὰ γίνωνται δεκτὰ εἰς τὸ Ζάππειον μέχρι τῆς 28 Φεβρουαρίου 1906.

Πρόκειται νὰ ἐκδοθῇ εἰς πέντε τόμους ἡ ἀλληλογραφία τοῦ Οὐόλτερ Σκόττ μετὰ τὸν ἐκδότην του Ρόβερτ Κάδελ.

Τὸν παρελθόντα Φεβρουάριον ἀπέθανεν ὁ γερμανὸς ποιητῆς Χαρτλέμπεν. Ἐγραψε στίχους, μυθιστορήματα, δράματα καὶ κατεῖχε ἐξέχουσαν θέσιν εἰς τὴν γερμανικὴν φιλολογίαν.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΖΩΝΤΑΝΟΙ ΚΑΙ ΠΕΘΑΜΜΕΝΟΙ δράμα, ὑπὸ Δ. Π. Ταγκοπούλου. Ἀθήνα, γραφεῖα τοῦ «Νουμά» 4 ὁδὸς Οἰκονόμου 1905, σφ. 16ον σελ. 78, δρ. 2.

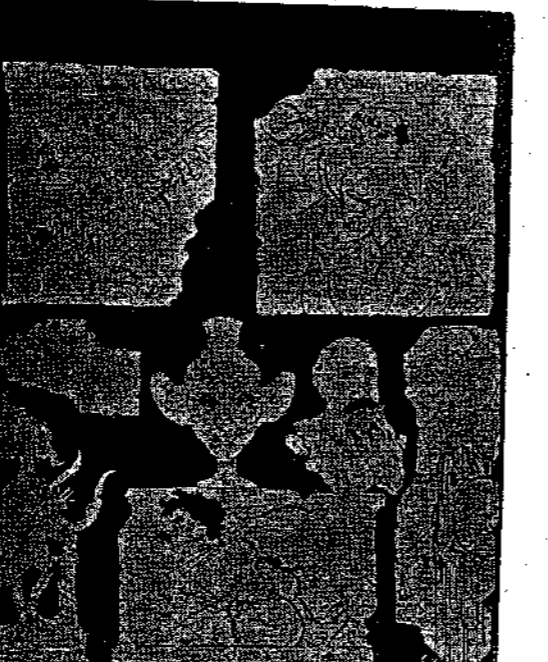
NOTES ET POÈMES par Théo Varlet. 1905, Lille, édition du Beffroi 4, Rue Saint-Augustin.

Μουσικὴ:
ΥΜΝΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ δι' ἄσμα καὶ κλειδοκτύβαλον ποίησις Κ. Μάνου, μουσικὴ Σ. Σαμάρα, δρ. 1.50.

Διόρθωσις:
Εἰς τὸ τεύχος τῆς 31 Μαρτίου, σελ. 353, στίχος 13ος ἀντὶ κνάνους νὰ διορθωθῇ: κνάνος.

Ἡ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ

Ἐκ τῆς ἐφημερίδος «Ἀθῆναι».

Ἀπὸ τὸ Διεθνὲς Ἀρχαιολογικὸν Συνέδριον.

Ο ΛΙΓΟΣ ΤΙΧΑ

Διαλέξεις τῶν «Παναθηναίων». — Αἱ διαλέξεις τῶν «Παναθηναίων» προσελκύουν τὸν κόσμον τῶν λογίων καὶ τὸν κόσμον τοῦ ὄφραιου. Αἱ κυρίαί πληθεῖς τιμοὺν τοὺς ὀμιλητάς μας μετὰ τὸ ἐνδιαφέρον των. Τὸν κ. Μάτεσιον περὶ τῆς κρητικῆς τραγωδίας τῶν «Ζήνων» παρηκολούθησε μετὰ πολλὴν προσοχὴν τὸ ἀρκατοῦριον κατὰ τὴν ὁμιλίαν του τὴν 27 Μαρτίου.

Τὴν 10 Ἀπριλίου ὁμιλήσῃ ὁ κ. Γρηγόριος Ξενόπουλος περὶ τοῦ ἐν Ἀθήναις μουσικοῦ αἰσθήματος, (ἡ περιλήψις εἰς τὸ προσεχές) καὶ ἀπήγγειλε ἡ Δις Εἰμαρμένη Ξανθάκη, ἡ καλλιτέχνης τῆς «Νέας Σκηνῆς», τὸ διήγημα τοῦ συνεργάτου μας κ. Ζ. Α. Παπαντωνίου «Μιά σπιδιά εἰς τὰ σπλάχνα τῶν θεῶν». Αἱ διαλέξεις ἐνεκα τῆς προχωρημένης ἐποχῆς διακόπτονται. Ἡ Διεύθυνσις τοῦ περιοδικοῦ εὐχαριστεῖ θερμώτατα τοὺς τιμήσαντας κ' ἐφέτος τὸ βῆμα τῶν «Παναθηναίων».

Ἡ προκήρυξις Ἀλίκη τῆς Ἑλλάδος ἀπέκτησε θυγάτριον εἰς τὸ ὅποιον ἐδόθη τὸ ὄνομα Μαργαρίτα.

Ἡ Δουῆς θριαμβεύει εἰς τὸ Παρίσι. Φαίνεται ὅτι προτιμᾷ τὴν γαλλικὴν πρωτεύουσαν καὶ ἐπανερχεται συχνὰ εἰς αὐτήν. Ἡ μόνη πόλις ἡ ὁποία ὀμιλεῖ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ καλλιτέχνην. Καὶ γράφει ὁ Φιγαρώ: Ἡ ἰδιοφυία τῆς Δουῆς ἀπέβαλε καθεὶ τὸ ὅποιον εἶναι περικτὸν. Αὐτὴ ἡ μεγάλη καὶ εὐγενὴς ἀπλοποίησις ἡ ὁποία μᾶς ἀνυψώνει, ἡ τελεία αὐτὴ ἀρμονία τὴν ὁποίαν οὐτε αὐτὸ τὸ βίαιον πάθος διαταράττει μαζί με τὴν ὕψιστην τέχνην τῆς καλλιτέχνης, εἶναι ἡ μεγίστη νίκη μᾶς μεγάλης ζωῆς, κατὰ τῆς εἰμαρμένης.

Ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν «Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνή-

ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΝ ΝΕΥΡΙΚΩΝ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ

EN PATHÉSIOIS

MAISON DE SANTÉ

Σ. Γ. ΒΛΑΒΙΑΝΟΥ Ἱατροῦ Νευρολόγου καὶ Φρενολόγου.

Ἰδρύται εἰς μαγευτικὴν θέσιν τῶν ὀλοδροσίων Πατησίων, τοῦ ὠραιότατου τούτου καὶ ὑγιεινοτάτου προαστείου τῶν Ἀθηνῶν, ἐν τέταρτον μόλις ἀπέχοντος αὐτῶν καὶ συγκοινωνούντος δι' ὅλων τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας, περιβάλλεται δὲ ὑπὸ ἀλείρων μυροβόλων κήπων καὶ ἴδιον κέκτηται κήπου, ὅς καὶ ἀφθονον καὶ διαγνέστατον ὕδωρ.

Ἐν τῇ Κλινικῇ ταύτῃ νοσηλεύονται ὀξεία καὶ χρόνια νοσήματα Νευρικά καὶ Ἐγκεφαλικά. Μολυσματικά δὲ καὶ ἐπικίνδυνα ἔγκεφαλικά δὲν εἰσι δεκτὰ.

Πρὸς θεραπείαν τῶν ἀσθενῶν ἐφαρμόζονται ὅλαι αἱ θεραπευτικαὶ μέθοδοι μεταξύ τῶν ὁποίων ἡ Ψυχοθεραπεία, ἡ Ἠλεκτροθεραπεία, ἡ Ὑδροθεραπεία, ἡ Ἀνατριψιθεραπεία (Massage), ἡ Μουσικοθεραπεία, ἡ Ἱατρικὴ Γυμναστικὴ, ἡ διὰ κατακλίσεως (alitement) καὶ ἀπομονώσεως (isolement) θεραπεία, ἡ δι' Ὑπνωτισμοῦ καὶ ὑποβολῆς ἐν ἐργηθόσει (suggestion à l'état de veille), αἱ ἐνέσεις ὀρῶν (ὀροθεραπεία) καὶ λοιπῶν φαρμάκων κλπ. κλπ.

Πᾶσαι αὗται αἱ θεραπευτικαὶ μέθοδοι ἐφαρμόζονται ἀναλόγως τοῦ νοσήματος καὶ τῶν ἐνδείξεων. Νοσοκομειακὴ ὑπηρεσία πλήρης· οἱ νοσοκόμοι ἐκ τῶν εἰδικῶν μόρφωσιν λαβόντων καὶ πεπειραμένοι περὶ τὴν νοσηλείαν ττοιούτων ἀρῶν.

Κλίνει ἀπὸ δέκα δραχμῶν καὶ ἄνω δι' ἡμέρας, ἀναλόγως τοῦ νοσήματος, τοῦ προσωπικοῦ δωρεᾶ ἀπασχολεῖται, τῆς θεραπείας, τῆς τροφῆς καὶ τῶν ἱατρικῶν ἐπισκέψεων.

Ἡ Κλινικὴ συνδέεται διὰ τηλεφώνου μετὰ τὴν οὐλίαν καὶ τὸ γραφεῖον τοῦ Διευθυντοῦ Ἀρ. τηλ. 314.

Οἱ βουλούμενοι νὰ εἰσελθῶμεν ἢ νὰ εἰσαγάγῃσι τοὺς ἀρρώστους τῶν θεῶν ν' ἀπευθυνθῶσιν εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Ἱατροῦ ἐν τῇ οὐλίᾳ του 16 — Ὁδὸς Ζήνωνος — 16, ἔνθα δέχεται τοὺς πύσγοντας ἐκ

ΝΕΥΡΙΚΩΝ ἢ ΦΡΕΝΙΚΩΝ

καθ' ἑκάστην 8-10 π. μ. καὶ 4-6 μ. μ. πλὴν τῆς Κυριακῆς. — Ἀριθ. τηλεφώνου 200

